

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย

นาย พีรพงศ์ อัครศิริเลิศ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์

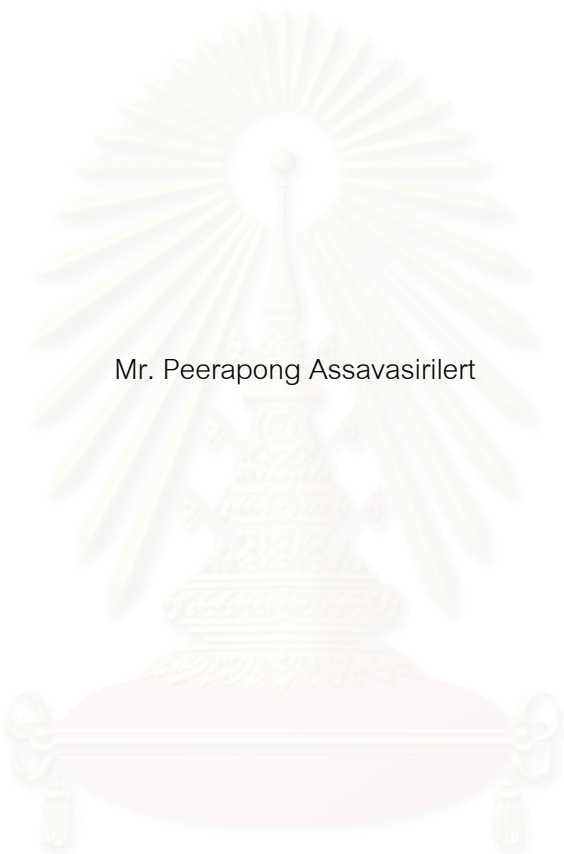
คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2543.....

ISBN 974-13-0163-4

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

FACTORS DETERMINING THE X-EFFICIENCY AND SCALE EFFICIENCY
OF CREDIT UNIONS IN THAILAND

Mr. Peerapong Assavasirilert

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Economics in Economics

Department of Economics

Faculty of Economics

Chulalongkorn University

Academic Year 2000

ISBN 974-13-0163-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ใน
ประเทศไทย

โดย

นายพีรพงศ์ อัสวศิริเลิศ

ภาควิชา

เศรษฐศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ ดร. ชโยดม สรรพศรี

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์)

คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.โสทธิธร มัลลิกะมาส)

ประธานกรรมการ

.....
(อาจารย์ ดร.ชโยดม สรรพศรี)

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(อาจารย์ ดร.ธวัชชัย จิตรภาษนันท์)

กรรมการ

.....
(ดร.กนก คดีการ)

กรรมการ

นาย พีรพงศ์ อัครศิริเลิศ : ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย. (FACTORS DETERMINING THE X-EFFICIENCY AND SCALE EFFICIENCY OF CREDIT UNIONS IN THAILAND) อ. ที่ปรึกษา : ดร.ชโยดม สรรพศรี, 95 หน้า. ISBN 974-13-0163-4.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดประสงค์ เพื่อการศึกษาประสิทธิภาพของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย โดยในการศึกษาแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ศึกษาประสิทธิภาพต่อขนาดโดยผ่านสมการต้นทุนแบบ TRANSLOG COST FUNCTION ในส่วนที่สองศึกษาประสิทธิภาพ X โดยใช้แนวคิดแบบ DISTRIBUTION FREE APPROACH โดยการศึกษาทั้ง 2 ส่วน จะใช้ข้อมูลทั้งแบบอนุกรมเวลาและภาพตัดขวาง (POOLING DATA) โดยผ่านการวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติแบบ FEASIBLE GENERALIZED LEAST SQUARES (FGLS) และใช้ข้อมูลระหว่างปี 2537-2542 โดยข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลงบทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์จำนวน 60 สหกรณ์ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่าง

จากข้อสรุปในส่วนแรกพบว่าต้นทุนที่สำคัญของสหกรณ์ออมทรัพย์ คือ ต้นทุนในด้านทุน, ต้นทุนในด้านเงินกู้ยืม และต้นทุนในด้านแรงงานตามลำดับ โดยมีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ 0.293, 0.130 และ 0.026 ตามลำดับ ในส่วนการศึกษาประสิทธิภาพ X พบว่ามี 2 ปัจจัยเท่านั้นที่มีเครื่องหมายไปในทางเดียวกับประสิทธิภาพ X คือ ปัจจัยการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยของกรมส่งเสริมสหกรณ์ และปัจจัยการตรวจสอบจากภายนอก และปัจจัยที่มีเครื่องหมายไปในทางตรงกันข้ามกับประสิทธิภาพ X ได้แก่ ปัจจัยด้านสภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์, ปัจจัยด้านเทคโนโลยีของสหกรณ์ออมทรัพย์ และปัจจัยด้านสวัสดิการของสหกรณ์ออมทรัพย์

จากผลการศึกษาสามารถสรุปข้อเสนอแนะได้ดังนี้คือ ด้านเงินทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ควรขยายแหล่งเงินทุนในการให้กู้ยืม, ด้านเครื่องมือเครื่องใช้สหกรณ์ออมทรัพย์ควรที่จะเลือกอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับขนาดของสหกรณ์ เนื่องจากสหกรณ์บางแห่งมีการใช้อุปกรณ์ที่มากเกินไปจนความจำเป็นของสหกรณ์ออมทรัพย์นั้น, ด้านสวัสดิการควรจัดให้เหมาะสมกับพนักงานแต่ละคนเพื่อป้องกันปัญหาการเข้าช้อนของระบบสวัสดิการ และในที่สุดท้ายคือระบบการตรวจสอบจากภายนอก สหกรณ์ควรมีระบบการตรวจสอบจากภายนอกเพื่อที่จะลดปัญหาแรงจูงใจ (INCENTIVE PROBLEM) ในการบริหารงานของสหกรณ์ออมทรัพย์

ภาควิชา เศรษฐศาสตร์
สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์
ปีการศึกษา 2543

ลายมือชื่อนิสิต .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

4185564929 : MAJOR ECONOMICS

KEY WORD: X-EFFICIENCY / POOL DATA / CREDIT UNION / ECONOMIES OF SCALE

PEERAPONG ASSAVASIRILERT : FACTORS DETERMINING THE X-EFFICIENCY AND SCALE EFFICIENCY OF CREDIT UNIONS IN THAILAND. THESIS ADVISOR : CHAYODOM SABHASRI ,Ph.D. 95 pp. ISBN 974-13-0163-4.

The objective of this thesis is to study the efficiency of credit union in Thailand. The study has been divided into two parts with the first part exploring the efficiency of the institutions in relation with their sizes through the use of translog cost function. The second part is conducted to study the x-efficiency basing on the idea of Distribution Free Approach. Time Series and Pooling Data are used in both studies with the use of Feasible Generalised Least Squares. 60 samples of the institutions have been randomly chosen and their balance sheets from 1994-1999 are used for the studies.

The conclusion for the first part of the study finds that the most important costs for this type of institution are investment cost, borrowing cost and labour cost, with the elasticity equal to 0.293, 0.130 and 0.026, respectively. As for the x-efficiency study, two factors move in the same direction as the x-efficiency itself; a factor responding to change in interest rate of Cooperative Promotion Department and a factor concerning external assessment. However, there are also other factors that have a reverse relationship with the x-efficiency . These are factors that determine the liquidity of the institutions, the technology factors as well as the pension factor of the institutions.

The study leads to the following conclusion. Firstly, there should be an extension in lending capacity of this institutions. Secondly, there is evidence that some certain institutions experience over supply in the office facilities as well as accessories. Hence the institutions should be equipped with the appropriate amount of office facilities and the accessories. Thirdly, the pension funds system should be organised efficiently so that there would not be any redundancy in the system. Lastly, the external assessment should be implemented to reduce the incentive problem in the management of the institutions.

ภาควิชา เศรษฐศาสตร์
สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์
ปีการศึกษา 2543

ลายมือชื่อนิติ .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความอนุเคราะห์เป็นอย่างดีจากคณาจารย์หลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาจารย์ ดร.ชโยดม สรรพศรี อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาสละเวลาเพื่อให้คำแนะนำ ตรวจสอบ ตลอดจนติดตามความคืบหน้าของการทำวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด นอกจากนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ประธานกรรมการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสทธิธร มัลลิกะมาส , อาจารย์ ดร. รัชชชัย จิตรภักษ์นันท์ และ ดร. กนก คดีการ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ผู้เขียนขอขอบคุณความเอื้อเฟื้อสนับสนุนข้อมูลของ เจ้าหน้าที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมสหกรณ์ทุกท่านรวมถึงธนาคารกสิกรไทย ที่ได้มอบทุนส่วนหนึ่งในการวิจัย และเพื่อนๆ นิสิตปริญญาโทคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่คอยแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จด้วยดี

ท้ายสุดผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา คุณย่า คุณอา และน้องสาวคนเดียวของผู้เขียน ที่ได้คอยให้กำลังใจและกำลังใจให้ ตลอดระยะเวลาของการศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ และหวังว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงจะเป็นประโยชน์บ้างต่อผู้อ่าน โดยขอยกคุณประโยชน์ทั้งปวงที่เกิดขึ้นจากการศึกษานี้แด่บุพการีของผู้เขียนเอง ทั้งนี้ในส่วนของคุณผิดพลาดทั้งหมด ผู้เขียนขอน้อมรับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียว

พีรพงศ์ อัสวศิริเลิศ

ธันวาคม 2543

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฌ
สารบัญรูป	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1) ความสำคัญของปัญหา	1
1.2) วัตถุประสงค์ของการศึกษา	6
1.3) ขอบเขตในการศึกษา	6
1.4) แหล่งที่มาของข้อมูล	6
1.5) ประโยชน์ในการศึกษา	6
1.6) โครงสร้างของการศึกษา	7
2 โครงสร้างของสหกรณ์ออมทรัพย์	8
2.1) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสหกรณ์ออมทรัพย์	8
2.2) ประวัติของสหกรณ์	11
2.3) โครงสร้างการบริหารเงินทุนของสหกรณ์	19
3 ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	33
3.1) การประหยัดต่อขนาด	33
3.2) ประสิทธิภาพ X	36
3.3) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดประสิทธิภาพของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์	41

4	วิธีการศึกษา	53
	4.1) แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาและตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	54
	4.2) ตัวแปรและสมมติฐาน	59
5	ผลการศึกษา	62
	5.1) ประสิทธิภาพต่อขนาดของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์	62
	5.2) ประสิทธิภาพ X ของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์	65
6	บทสรุปและข้อเสนอแนะ	68
	6.1) สรุปผลการศึกษา	68
	6.2) ข้อเสนอแนะ	73
	รายการอ้างอิง	76
	ภาคผนวก	79
	ประวัติผู้วิจัย	95

สารบัญตาราง

ณ

หน้า

ตารางที่ 1.1 สัดส่วนสินเชื่อภาคเอกชนและอัตราการเติบโต (เฉลี่ย) ของสถาบันการเงิน	2
ตารางที่ 1.2 สัดส่วนเงินออมและอัตราการเติบโต (เฉลี่ย) ของสถาบันการเงิน	3
ตารางที่ 1.3 สัดส่วนแสดงการเพิ่มของจำนวนสหกรณ์และจำนวนสมาชิกในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2492 – พ.ศ. 2541	4
ตารางที่ 1.4 จำนวนสมาชิกแยกรายประเภทสหกรณ์ออมทรัพย์	4
ตารางที่ 2.1 แสดงฐานะการเงินของสหกรณ์	24
ตารางที่ 2.2 ฐานะการเงินด้านทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์	27
ตารางที่ 2.3 แสดงการรับฝากเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์	28
ตารางที่ 2.4 แสดงการให้เงินกู้แก่สมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์	29
ตารางที่ 2.5 แสดงการแหล่งเงินกู้ยืมสหกรณ์ ณ วันสิ้นปี	30
ตารางที่ 2.6 แสดงค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสวัสดิการและอุปกรณ์สำนักงาน	31
ตารางที่ 3.1 แสดงข้อสรุปจากสมมติฐาน Type 1 error และ Type 2 error	38
ตารางที่ 3.2 แสดงบทสรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย	43
ตารางที่ 3.3 แสดงกลุ่มตัวแปรต่างๆที่ใช้ในการวัดประสิทธิภาพของระบบธนาคารพาณิชย์	46
ตารางที่ 3.4 แสดงค่า Spearman Rank-Order Correlations ที่วัดความสัมพันธ์ของวิธี การ วัดประสิทธิภาพวิธีต่างๆ	48
ตารางที่ 3.5 แสดงค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพโดยวิธี Production Frontier	50
ตารางที่ 5.1 แสดงผลการประมาณการสมการต้นทุนของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์	62
ตารางที่ 5.2 แสดงค่าการประสิทธิภาพต่อขนาดของสหกรณ์ออมทรัพย์รายสหกรณ์	63
ตารางที่ 5.3 แสดงผลการประมาณการสมการประสิทธิภาพ X ของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ .	65
ตารางที่ 6.1 การเปรียบเทียบเครื่องหมายหน้าสัมประสิทธิ์ของสมการประสิทธิภาพ X ตาม ที่คาดการณ์ไว้และที่เกิดขึ้นจริง	71

สารบัญรูป

ญ

หน้า

รูปที่ 3.1 รูปแสดงสมการการผลิตที่เป็นช่วง	3
รูปที่ 3.2 รูปแสดงแรงกดดัน ,การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี และ ต้นทุน	40
รูปที่ ก.1 แสดงผลของการกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝากกับกำไรของธนาคาร	81
รูปที่ ก.2 รูปแสดงอัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยของสถาบันการเงินในรูปแบบต่างๆและอัตราเพดาน ดอกเบี้ยที่กำหนดกับธนาคารพาณิชย์	82
รูปที่ ก.3 รูปแสดงถึงอุปทานและอุปสงค์สำหรับธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินอื่น ๆ	84
รูปที่ ก.4 รูปแสดงถึงอัตราดอกเบี้ยและอัตราเพดานดอกเบี้ยของเงินฝากออมทรัพย์ และประจำ	88
รูปที่ ก.5 รูปแสดงการเปรียบเทียบระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัย, ต้นทุน ทางการเงินของ S&L และตัวเงินคลังอายุ 10 ปี	91
รูปที่ ก.6 รูปแสดงการเปรียบเทียบระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์และประจำ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้เริ่มต้นของธนาคารพาณิชย์และอัตราดอกเบี้ยตลาดของ CD อายุ 3 เดือน	92

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1) ความสำคัญของปัญหา

ในอดีตประเทศไทยได้พยายามปรับตัวเข้าสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรม จึงได้มีความพยายามในการพัฒนาอุตสาหกรรมต่างๆ โดยผ่านกระบวนการการเรียนลัด อาทิเช่น การรับจ้างผลิตสินค้าให้กับบริษัทต่างประเทศโดยการนำเข้าเทคโนโลยีของต่างประเทศแล้วนำมาผลิตสินค้าภายในประเทศจากนั้นก็ส่งกลับไปยังบริษัทต่างประเทศ เป็นผลให้ต้องมีการกู้ยืมเงินจากต่างประเทศเพื่อใช้ในการลงทุนเป็นจำนวนมาก ประกอบกับในปัจจุบันระบบการเงินของประเทศไทยมีการเปิดเสรีมากขึ้นทำให้การกู้ยืมเงินจากต่างประเทศเป็นไปอย่างง่ายดาย ส่งผลให้ปริมาณเงินภายในประเทศมีมากขึ้นประชาชนรู้สึกว่าการหาเงินทำได้ง่ายจึงทำให้เกิดการจับจ่ายใช้สอยอย่างฟุ่มเฟือยไม่มีความระมัดระวัง และให้ความสำคัญกับการออมทรัพย์น้อยลง ส่วนในด้านการลงทุนก็ลงทุนด้วยความไม่รอบคอบสนใจแต่ผลกำไรอย่างเดียวโดยไม่คำนึงถึงศักยภาพของธุรกิจว่ามีผลผลิตภาพผลิตผลที่แท้จริงหรือไม่ เช่น การลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ที่มากเกินไปในช่วงที่เศรษฐกิจเกิดฟองสบู่มีการซื้อขายที่ดินกันอย่างมากมายแม้กระทั่งที่ดินผืนเดียวกลับมีการเปลี่ยนมือกันหลายครั้งภายในวันเดียวเพื่อหาผลกำไรจากราคาที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งหมดที่เกิดขึ้นนี้ก็เป็นเพราะค่านิยมที่เปลี่ยนไปสู่ความเป็นลัทธิบริโภคนิยม ซึ่งถือได้ว่าเป็นอันตรายต่อระบบเศรษฐกิจสังคมอย่างมาก

แต่ในท่ามกลางสภาวะวิกฤตระบบการเงินในขณะนี้ ส่งผลให้มีผู้คนในสังคมบางกลุ่มได้พยายามหาคำอธิบายว่าอะไรเป็นสาเหตุของการเกิดวิกฤตในครั้งนี้ และส่วนหนึ่งก็ได้หันกลับมามองตัวเองว่าเราควรจะมีการปรับปรุงเกี่ยวกับระบบวิธีคิดแนวเกี่ยวกับเศรษฐกิจของประเทศใหม่หรือไม่ ทั้งนี้เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาในวิกฤตครั้งนี้และเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดวิกฤตแบบนี้ขึ้นอีกในอนาคต วิธีคิดแบบหนึ่งที่มีการพูดถึงกันมาในขณะนี้ก็คือเศรษฐกิจแบบชุมชนพึ่งตนเอง ซึ่งในระบบนี้จะรวมถึงระบบการเงินของชนชั้นล่างด้วย ซึ่งก็คือ ระบบสหกรณ์นั่นเอง โดยที่ในช่วงก่อนหน้าเราไม่ได้ให้ความสนใจกับระบบสหกรณ์มากเท่าใดนักโดยจะพบว่าระบบสหสถาบันการเงินนั้นถูกครอบงำโดยระบบธนาคารพาณิชย์ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของเงินฝากหรือการปล่อยสินเชื่อก็ตาม ดังตารางที่ 1.1 และ 1.2

ตารางที่ 1.1 สัดส่วนสินเชื่อภาคเอกชนและอัตราการเติบโต (เฉลี่ย) ของสถาบันการเงิน

สถาบันการเงิน	2510-14	2515-19	2520-24	2525-29	2530-34	2535-39
1. ธนาคารพาณิชย์	86.6 (16.49)	74.83 (24.82)	70.03 (24.09)	73.20 (16.83)	76.41 (25.3)	75.32 (22.54)
2. ตลาดหลักทรัพย์ แห่งประเทศไทย	- -	- -	- -	- -	- -	- -
3. ธนาคารออมสิน	0.79 (30.0)	0.41 (00.00)	0.28 (71.52)	0.33 (5.51)	0.41 (75.00)	0.37 (56.50)
4. บริษัทเงินทุน	1.75 (79.17)	14.71 (67.84)	19.36 (27.68)	15.56 (9.57)	13.34 (23.48)	14.56 (34.50)
5. สถาบันการเงินอื่น	10.86 (34.20)	10.05 (23.88)	10.33 (40.92)	10.91 (11.84)	9.84 (13.06)	9.93 (11.57)
สัดส่วนรวม (%)	100	100	100	100	100	100
(อัตราการเติบโต %)	(19.16)	(27.43)	(24.85)	(14.87)	(23.78)	(31.28)

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

จากตารางที่ 1.1 และ 1.2 แสดงให้เห็นว่าระบบการออมของประเทศไทยถูกครอบงำโดยธนาคารพาณิชย์ซึ่งมักจะให้บริการสินเชื่อแก่ลูกค้าที่มีหลักประกันที่มั่นคง ซึ่งเป็นประชาชนส่วนน้อยของประเทศ ผลที่ตามมาคือ ประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศไม่ได้รับการบริการในด้านสินเชื่อทำให้รัฐบาลต้องจัดตั้งหน่วยงานมาเพื่อช่วยเหลือและสนับสนุนในการบริการสินเชื่อแก่ประชาชนในส่วนนี้ ซึ่งได้แก่ ธนาคารอาคารสงเคราะห์, ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, ธนาคารออมสิน และ สหกรณ์ออมทรัพย์ เป็นต้น

ตารางที่ 1.2 สัดส่วนเงินออมและอัตราการเติบโต (เฉลี่ย) ของสถาบันการเงิน

สถาบันการเงิน	2510-14	2515-19	2520-24	2525-29	2530-34	2535-39
1. ธนาคารพาณิชย์	77.33 (17.10)	71.27 (18.80)	62.32 (19.80)	67.36 (20.77)	61 (18.11)	60.55 (16.45)
2. ตลาดหลักทรัพย์ แห่งประเทศไทย	– –	2.42 (35.19)	12.03 (40.63)	8.08 (27.21)	16.77 (72.83)	14.3 (73.48)
3. ธนาคารออมสิน	16.45 (14.14)	12.17 (15.22)	9.29 (15.87)	8.68 (25.19)	9.61 (14.37)	8.5 (14.02)
4. บริษัทเงินทุน	1.29 (100.00)	10.15 (61.19)	11.05 (32.73)	9.81 (9.62)	6.57 (17.10)	7.09 (18.14)
5. สถาบันการเงินอื่น	4.93 (17.10)	3.99 (23.38)	5.31 (28.34)	6.07 (21.89)	6.05 (20.23)	5.5 (20.07)
สัดส่วนรวม (%)	100	100	100	100	100	100
(อัตราการเติบโต %)	(17.31)	(21.47)	(21.57)	(18.41)	(24.07)	(28.43)

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ระบบสหกรณ์ คือรูปแบบของการออมทรัพย์ของประชาชนที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกของสหกรณ์ โดยจุดกำเนิดของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทยเกิดขึ้นเมื่อปีพ.ศ. 2492 มีสมาชิกเริ่มแรก 132 คน ชื่อ “สหกรณ์ข้าราชการสหกรณ์จำกัด” ต่อมาได้มีการพัฒนาระบบการดำเนินงานต่าง ๆ เรื่อยมา จนในปีพ.ศ. 2526 กระทรวงการคลังได้กำหนดให้สหกรณ์ออมทรัพย์เป็นรูปแบบของสถาบันการเงินอย่างเป็นทางการ ซึ่งทำให้สหกรณ์ออมทรัพย์มีบทบาทมากขึ้นในการระดมเงินออม การให้กู้ยืม ตลอดจนจนถึงการทำธุรกิจอื่นให้แก่สมาชิกได้สะดวกมากขึ้น

ตารางที่ 1.3 สัดส่วนแสดงการเพิ่มของจำนวนสหกรณ์และจำนวนสมาชิกในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2492 – พ.ศ. 2541

พ.ศ.	2492	2499	2509	2519	2529	2539	2541
จำนวนสหกรณ์ (สหกรณ์)	1	5	85	216	594	1,082	1,227
จำนวนสมาชิก (คน)	132	4,601	123,360	364,189	968,030	1,875,265	2,037,146

ที่มา กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

จากตารางที่ 1.3 พบว่าสหกรณ์ออมทรัพย์เริ่มมีบทบาทที่สำคัญต่อระบบการเงินมากขึ้น เห็นได้จากจำนวนสมาชิกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยตลอดในช่วงเกือบ 50 ปีที่ผ่านมา โดยระหว่างปี พ.ศ. 2539 ถึง พ.ศ. 2541 มีสมาชิกเพิ่มขึ้นถึง 161,881 คน และในปี พ.ศ. 2541 มีสมาชิกถึง 2,037,146 คน ซึ่ง เท่ากับ 3.4 % ของประชากรทั้งประเทศ

ตารางที่ 1.4 จำนวนสมาชิกแยกรายประเภทสหกรณ์ออมทรัพย์

รูปแบบ	จำนวนสมาชิกในปี 2541 (คน)
สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจ	189,929
สหกรณ์ออมทรัพย์ทหาร	188,157
สหกรณ์ออมทรัพย์ครู	565,939
สหกรณ์ออมทรัพย์ข้าราชการกระทรวงศึกษาธิการ	20,170
สหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัย	69,786
สหกรณ์ออมทรัพย์รัฐวิสาหกิจ	192,119
สหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาล	46,987
สหกรณ์ออมทรัพย์ส่วนราชการ	464,418
สหกรณ์ออมทรัพย์เอกชนและอื่นๆ	172,761
สหกรณ์เครดิตยูเนียน	126,880
รวมทั้งสิ้น	2,037,146

ที่มา กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

จากตารางที่ 1.4 พบว่าสมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์ส่วนใหญ่ เป็นข้าราชการ หรือ พนักงานรัฐวิสาหกิจซึ่งมีถึง 85% ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดซึ่งบุคคลเหล่านี้มีโอกาสน้อยที่จะได้รับเงินกู้ยืมจากสถาบันการเงินอื่น เนื่องจากมีเงินเดือนต่ำกว่าพนักงานเอกชนทั่วไป ซึ่งจุดนี้เองที่ทำให้ระบบสหกรณ์มีความสำคัญมากต่อพวกเขา เนื่องจากทำให้พวกเขาสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนราคาถูก ได้ดังนั้นระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทยจึงมีความสำคัญมาก

สหกรณ์ออมทรัพย์มีบทบาทคล้ายกับสถาบันการเงินอื่น แต่สิ่งที่ทำให้สหกรณ์ออมทรัพย์มีความแตกต่างจากสถาบันการเงินอื่น คือ อุดมการณ์ของสหกรณ์ที่ว่า “การแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจของแต่ละคนนั้น จะต้องใช้วิธีการที่ประหยัด ช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน” ซึ่งจากอุดมการณ์ดังกล่าว ทำให้สหกรณ์ประสบปัญหา Incentive น้อยลง ตัวอย่างเช่น การตรวจสอบคณะกรรมการในการบริหารงานสหกรณ์ จะมีจุดแตกต่างคือ ถ้าเป็นระบบงานอื่น จะมองดูจากจำนวนหุ้น ทำให้ผู้ถือหุ้นใหญ่มีอำนาจในการตัดสินใจงานต่าง ๆ ได้เองโดยไม่จำเป็นต้องรับฟังความเห็นของผู้ถือหุ้นรายย่อยอื่น ๆ แต่ระบบงานสหกรณ์ สมาชิกแต่ละคนต่างมีสิทธิเท่าเทียมกันในการออกเสียง 1 เสียงในการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินงานของสหกรณ์ไม่ว่าสมาชิกคนนั้นจะมีหุ้นอยู่ที่หุ้นก็ตาม นอกจากนี้ กรณีปัญหา Bank Run จะไม่เกิดขึ้นกับระบบสหกรณ์ เนื่องจากผู้ฝากเงินกับผู้ถือหุ้นเป็นคนเดียวกัน ซึ่งต่างจากสถาบันการเงินอื่น ๆ โดยทั่วไป

นอกจากนี้พบว่าในปี พ.ศ. 2541 มีจำนวนสหกรณ์ออมทรัพย์ในระบบทั้งสิ้น 1,227 สหกรณ์ ในจำนวนทั้งหมดนี้พบว่ามีสหกรณ์ซึ่งมีผลประกอบการที่ขาดทุนอยู่เพียง 20 แห่งเท่านั้น เนื่องจากสหกรณ์เป็นองค์การธุรกิจของประชาชนเอง วิเริ่มจัดตั้งและดำเนินงานโดยประชาชน เพื่อประโยชน์ของประชาชน ดังนั้นในการดำเนินงานจึงยึดถือหลักของความสมัครใจ หลักประชาธิปไตย หลักความยุติธรรม และหลักการช่วยเหลือตัวเองรวมทั้งการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้หนี้สูญของสหกรณ์ออมทรัพย์มีน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับสถาบันการเงินอื่น ๆ ที่มีอยู่ในประเทศไทยไม่ว่าจะเป็น ธนาคารพาณิชย์ หรือ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ต่างๆ จากจุดดังกล่าวทำให้สหกรณ์ออมทรัพย์สามารถผ่านวิกฤตการณ์ทางการเงิน ในช่วงที่สถาบันการเงินอื่นขาดทุนเป็นจำนวนมากจนเกือบจะเรียกได้ว่ามีผลขาดทุนทั้งระบบทั้งหมดก็ได้ ดังนั้นเราควรหันกลับมาให้ความสนใจในการส่งเสริมกิจการสหกรณ์ให้มีบทบาทในภาคการเงินมาก

จากที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดผู้ศึกษาจึงมีความเห็นว่า เราควรจะศึกษาถึงตัวสหกรณ์ในเชิงเปรียบเทียบถึงประสิทธิภาพของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ เพื่อที่จะได้ตอบคำถามเกี่ยวกับระบบ

สหกรณ์ว่าเราควรที่จะปรับปรุงในส่วนใดของระบบสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ และจะสามารถทำให้ระบบสหกรณ์กลายเป็นที่พึ่งในยามยากของประชาชนที่ยากจนได้

1.2) วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อทราบถึงองค์ประกอบและโครงสร้างของสหกรณ์ออมทรัพย์ตลอดจนถึงวิธีการบริหารดำเนินงานและการประกอบธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์
2. เพื่อเปรียบเทียบถึงปัจจัยใดเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความมีประสิทธิภาพระหว่างสหกรณ์ออมทรัพย์
3. เพื่อเสนอข้อเสนอนะในการปรับปรุงให้ระบบสหกรณ์มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.3) ขอบเขตในการศึกษา

เนื่องจากในปัจจุบันสหกรณ์ออมทรัพย์ได้มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วซึ่งเป็นผลจากการที่รัฐบาลส่งเสริมการจัดตั้งระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ ทำให้สหกรณ์ออมทรัพย์มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจาก 216 สหกรณ์ ในปี 2519 มาเป็น 1227 สหกรณ์ในปี 2541 ผลดังกล่าวทำให้เราไม่สามารถทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างได้ทั้งหมด ดังนั้นผู้ศึกษาจึงได้ทำการศึกษาข้อมูลทั้งหมด 60 สหกรณ์ โดยจะทำการศึกษาตั้งแต่ 2537 ถึง 2542 โดยวิธีการสุ่มจะใช้วิธี การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sample) เพื่อสะดวกในการจัดหาข้อมูล

1.4) แหล่งที่มาของข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้จะเป็น ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยจะใช้ตัวเลขจากรายงานทางบัญชีของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2537 ถึง พ.ศ. 2542 ซึ่งได้แก่ งบดุล งบกำไรขาดทุน และรายงานทางการเงินอื่นๆ

1.5) ประโยชน์ในการศึกษา

ทำให้เราทราบถึงลักษณะโครงสร้างของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทยและปัจจัยที่ทำให้ระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ประสบความสำเร็จ ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและปรับปรุงระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ให้มีประสิทธิภาพสูงในอนาคต นอกจากนี้ผลการศึกษาอาจใช้เป็นแนวทางให้สำหรับผู้สนใจเรื่องระบบสหกรณ์ได้ทำการศึกษาค้นคว้าต่อไป

1.6) โครงสร้างของการศึกษา

ในการศึกษาประสิทธิภาพต่อขนาดและประสิทธิภาพ X ของสหกรณ์ออมทรัพย์ไทย ผู้ศึกษาได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 6 บท ได้แก่

บทที่ 1 : จะประกอบไปด้วย ความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการศึกษา ขอบเขตในการศึกษา ตลอดจนประโยชน์ที่ได้รับในการศึกษาครั้งนี้

บทที่ 2 : จะแสดงถึงวัตถุประสงค์การกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก ประสบการณ์จากการกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝากในประเทศอเมริกาตลอดจนผลกระทบที่ได้รับจากการจากเหตุการณ์ดังกล่าว

บทที่ 3 : จะกล่าวถึงทฤษฎีการประหยัดต่อขนาด,แนวคิดประสิทธิภาพ X และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ 2 ทฤษฎีดังกล่าวและสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย

บทที่ 4 : จะแสดงถึงวิธีการศึกษาในการศึกษางานนี้

บทที่ 5 : จะพิจารณาถึงผลการศึกษาที่ได้รับจากการวิธีการศึกษาที่กล่าวมาในบทที่ 4

บทที่ 6 : จะสรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการศึกษาดังกล่าว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

โครงสร้างของสหกรณ์ออมทรัพย์

ในบทที่ 2¹ จะประกอบไปด้วย 3 ส่วนที่สำคัญ คือ ในส่วนแรกความรู้ทั่วไปของสหกรณ์ออมทรัพย์จะกล่าวถึง ความหมายของสหกรณ์ , ประวัติสหกรณ์ , วัตถุประสงค์อุดมการณ์ตลอดจนหลักการของสหกรณ์ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของสหกรณ์ ในส่วนที่ 2 โครงสร้างการบริหารเงินทุนของสหกรณ์ โดยกล่าวถึงลักษณะของเงินทุนในการดำเนินงานของสหกรณ์ซึ่งประกอบไปด้วย ทุนเรือน , เงินฝาก , เงินกู้ยืม , เงินสำรอง และทุนสะสมตามข้อบังคับ รวมไปถึงรูปแบบการปล่อยสินเชื่อแก่สมาชิกโดยข้อมูลตัวเลขที่ปรากฏอยู่เป็นข้อมูลที่ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการเข้าใจระบบสหกรณ์ออมทรัพย์มากขึ้น ในส่วนสุดท้ายจะทำการวิเคราะห์โครงสร้างในการบริหารเงินทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์เพื่อที่จะทำให้เข้าใจในระบบการดำเนินงานของสหกรณ์มากขึ้น จากจุดดังกล่าวทำให้ทราบคร่าวๆ ถึงปัจจัยที่จะมีผลกระทบต่อสหกรณ์ออมทรัพย์

2.1) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสหกรณ์ออมทรัพย์

“ สหกรณ์ ” (Cooperation) คือ วิธีการจัดการรูปหนึ่งซึ่งบุคคลหลายบุคคลร่วมกันโดยความสมัครใจของตนเองในฐานะที่เป็นมนุษย์ โดยมีสิทธิเสมอกันทั้งหมดเพื่อบำรุงตัวเองให้เกิดความจำเป็นในทางทรัพย์ เป็นความหมายที่พระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ทรงให้ความหมายไว้จากคำกล่าวของ เฮช แคลเวอร์ต นายทะเบียนสหกรณ์ของอินเดียในอดีตที่ว่า “ Cooperation is a form of organizations , wherein persons voluntarily associate together as a human goings, on the basis of equality , for the promotion of economic interest of themselves ”

สำหรับในด้านการดำเนินธุรกิจนั้นถือว่า สหกรณ์เป็นองค์การธุรกิจแบบหนึ่งที่ตั้งตั้งและดำเนินการโดยกลุ่มบุคคลผู้มีความประสงค์อย่างเดียวกัน ในการที่จะจัดปัญหาความเดือดร้อนทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในหมู่สมาชิก หรือดำเนินธุรกิจร่วมกันโดยถือหลักความสมัครใจ หลัก

¹ บางส่วนในบทที่นี้ นำมาจากเว็บไซต์ของกรมส่งเสริมสหกรณ์และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

ประชาธิปไตย หลักความยุติธรรม หลักการศึกษา รวมทั้งหลักการช่วยเหลือตัวเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ในพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 มาตรา 4 ได้ให้ความหมายของสหกรณ์ไว้ว่า “ สหกรณ์ ” หมายความว่า “ คณะบุคคลซึ่งร่วมกันดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมโดยช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้ ” ดังนั้นจึงพอที่จะสรุปได้ว่า สหกรณ์ เป็นองค์การธุรกิจของประชาชนเอง ริเริ่มจัดตั้งและดำเนินงานโดยประชาชน เพื่อประโยชน์ของประชาชน ในการดำเนินงานจะยึดถือหลักของความสมัครใจ หลักประชาธิปไตย หลักความยุติธรรม และหลักการช่วยเหลือตัวเองรวมทั้งการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

อุดมการณ์สหกรณ์ คือ แนวความคิดที่เชื่อว่าวิธีการสหกรณ์จะช่วยแก้ปัญหา ทางเศรษฐกิจและสังคมของมวลสมาชิก ให้มีความกินดีอยู่ดีและมีสันติสุข โดยการช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หลักการสหกรณ์ หลักการสหกรณ์ที่ถือใช้ในปัจจุบันเป็นผลสืบเนื่องมาจากระเบียบปฏิบัติ ของผู้นำแห่งเมืองรอตเตล ประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นผู้ที่ก่อตั้งร้านสหกรณ์ ขึ้นในปี พ.ศ. 2387 คือนับได้ว่าเป็นร้านสหกรณ์แห่งแรกของโลกที่ ดำเนินงานประสบผลสำเร็จ ระเบียบปฏิบัติร้านสหกรณ์ของผู้นำแห่งเมือง รอตเตลในสมัยแรกได้มีการปรับปรุงแก้ไขและปรากฏหลักฐานใน พ.ศ. 2403 ดังต่อไปนี้ 1. เปิดรับสมาชิกทั่วไป 2. การออกเสียงหนึ่งคนหนึ่งเสียง 3. การค้าด้วยเงินสด 4. การให้การศึกษาแก่สมาชิก 5. ความเป็นกลางทางการเมืองและศาสนา 6. ไม่เสี่ยงภัยจนเกินไป 7. จำกัดเงินปันผลแก่หุ้นเรือนหุ้น 8. การขายสินค้าตามราคาตลาด 9. จำกัดจำนวนหุ้นที่สมาชิกถือ 10. การแบ่งเงินส่วนเกินตามส่วนแห่งธุรกิจ ถึงแม้ว่าระเบียบปฏิบัติของสหกรณ์รอตเตล จะตั้งขึ้นมากกว่าหนึ่งร้อยปี แล้ว แต่เป็นการตั้งขึ้นเพื่อใช้เฉพาะกับร้านสหกรณ์ก็ตาม แต่หลักการ บางข้อสามารถนำมาใช้กับสหกรณ์ทั่วๆ ไปได้ ซึ่งเรื่องนี้ องค์การ สัมพันธภาพสหกรณ์ระหว่างประเทศ (องค์การ ไอ ซี เอ) ได้มีการประชุมปรึกษาหารือกัน ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2509 โดยนำเอาระเบียบปฏิบัติของรอตเตลมาแก้ไข ปรับปรุงใหม่ และได้ลงมติ กำหนดเป็นหลักการสหกรณ์ 6 ประการ คือ 1. การเป็นสมาชิกด้วยความสมัครใจ และไม่กีดกันการเข้าเป็นสมาชิก 2. การควบคุมตามหลักประชาธิปไตย และการดำเนินการเป็นอิสระ 3. การจำกัดอัตราเงินปันผลตามหุ้น 4. การจัดสรรรายได้สุทธิ (กำไร) เพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม และความ เป็นธรรมในหมู่สมาชิก 5. การส่งเสริมการศึกษาอบรมทางสหกรณ์ 6. การร่วมมือระหว่างสหกรณ์ทั้งปวง และหลักการสหกรณ์ 6 ประการนี้มีการถือใช้มาตลอดจนเมื่อวันที่ 23 กันยายน 2538 องค์การสัมพันธภาพสหกรณ์ระหว่างประเทศ ได้จัดการ ประชุม ณ นครแมนเชสเตอร์ ประเทศอังกฤษ เพื่อปรับปรุงเพิ่มเติม หลักการสหกรณ์ใหม่อีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้หลัก

การสหกรณ์มีความสอดคล้อง กับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันยิ่งขึ้น รวมทั้งการให้สมาชิกได้มีความ เข้าใจและนำหลักการสหกรณ์ไปใช้ปฏิบัติในแนวทางเดียวกับ ซึ่งมีหลักการ สหกรณ์ 7 ประการ และได้มีการประกาศให้สหกรณ์ทุกประเทศถือใช้โดยทั่วกัน แลกเปลี่ยนขององค์การสัมพันธ์ภาพสหกรณ์ระหว่างประเทศ ว่าด้วย เอกลักษณะของสหกรณ์มีรายละเอียดดังนี้

สหกรณ์ออมทรัพย์ (Savings Cooperative) เป็นสหกรณ์อีกรูปแบบหนึ่งซึ่งเป็นการส่งเสริม ในด้านของการออมทรัพย์ และการช่วยเหลือในด้านการเงินซึ่งกันและกันในกลุ่มสมาชิก สหกรณ์ที่ ดำเนินอาชีพเดียวกัน หรือเป็นบุคคลที่อยู่ในชุมชนเดียวกัน เพื่อเป็นการเสริมสร้างความมั่นคงในทาง เศรษฐกิจและทางการเงินให้แก่สมาชิกสหกรณ์ นอกจากนั้นยังเป็นสหกรณ์ที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายและ จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ดำเนินธุรกิจโดยยึดหลักความสมัครใจ หลัก ประชาธิปไตย หลักความยุติธรรม และหลักการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในกลุ่มสมาชิกของสหกรณ์นั้น

สหกรณ์ออมทรัพย์ จัดได้ว่าเป็นสหกรณ์ที่ช่วยทำให้สมาชิกได้เรียนรู้ถึงการดำเนินธุรกิจด้านการเงินอย่าง ถูกต้อง โดยดำเนินการรวบรวมเงินทุนจากสมาชิกทางด้านเงินออม ในรูปแบบของการถือหุ้นหรือเงินสะสมรายเดือน ในสหกรณ์ออมทรัพย์ของตน ในรูปเงินฝาก โดยจะได้รับผลตอบแทนพอสมควร แล้วนำออกมาให้สมาชิกที่มีความ ต้องการในการใช้เงินได้กู้ยืมและคิดอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสม จากลักษณะของการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ออม ทรัพย์ในลักษณะดังกล่าวนี้ จะเป็นการก่อให้เกิดการหมุนเวียนในเงินทุนในท้องถิ่นเพิ่มขึ้น เนื่องจากสหกรณ์ออม ทรัพย์จัดตั้งจากบุคคลที่มีอาชีพเดียวกันหรือเป็นการจัดตั้งจากบุคคลที่อยู่ในชุมชนเดียวกันดังกล่าว โดยสมาชิกทุก ๆ คน ที่มีสิทธิในฐานะเจ้าของสหกรณ์ร่วมกัน ก่อให้เกิดความสำนึกในการดำเนินงาน คล้ายกับว่า เป็นการดำเนินงาน ทางด้านธนาคารด้วยตนเอง และเพื่อประโยชน์ของตนเองทำให้การดำเนินธุรกิจจะหมุนเวียนอยู่ในกลุ่มสมาชิกและชุม ชนที่สมาชิกอาศัยอยู่

นอกจากนั้นสหกรณ์ออมทรัพย์ ยังทำให้เห็นถึงความเสมอภาคในกลุ่มสมาชิกที่แสดงออกในรูปของการมี สิทธิในสหกรณ์ คือ “หนึ่งคนจะมีสิทธิในการออกเสียงได้เพียงหนึ่งเสียง ” โดยไม่คำนึงถึงว่าสมาชิกจะมีความแตก ต่างกันในฐานะ เกียรติยศหรือชื่อเสียงว่าเป็นคนรวยหรือคนจน แต่ทุกคนเหมือนกันหมด คือ เป็นสมาชิกสหกรณ์ที่มี สิทธิเท่าเทียมกันทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะในด้านการออกเสียงหรือการกู้เงินจากสหกรณ์ หรือการเข้าดำเนินการในฐานะตัว แทนของสมาชิกในการควบคุมสหกรณ์ของตน จากลักษณะของการจัดการทางการเงินอย่างเป็นระบบที่มีประ สิทธิภาพ รวมทั้งการดำเนินงานในด้านการบริหาร การควบคุมสหกรณ์ในรูปแบบ และวิธีการแห่งสหกรณ์ออมทรัพย์ ดังกล่าว ย่อมจะส่งผลสะท้อนแก่การพัฒนาชุมชนและการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศ อันทำให้การพัฒนา ประเทศบรรลุเป้าหมายได้รวดเร็วขึ้น

2.2) ประวัติของสหกรณ์

ระหว่างศตวรรษที่ 18-19 ได้เกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรมขึ้นในยุโรป มีการนำเอาเครื่องจักรมาใช้แทนแรงงานคน ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทางเศรษฐกิจ คือเกิดภาวะการว่างงาน และเศรษฐกิจตกต่ำทั่วไป การเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงครั้งนี้เริ่มต้นจากประเทศอังกฤษ ชาวอังกฤษต้องประสบกับปัญหาความเดือดร้อนอย่างมากมา จากการที่นายทุนใช้ เครื่องจักรแทนแรงงาน มีการปลดคนงานออกจากโรงงาน ส่วนผู้ประกอบการรายย่อยต้องเลิกล้มกิจการไป สภาพสังคมทั่วไปมีการแบ่งชนชั้นออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายนายทุน และทางฝ่ายกรรมกร นายทุนพยายามแสวงหากำไรจากการลงทุนมากที่สุด โดยการเอาเปรียบฝ่ายกรรมกรทุกวิถีทาง จากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในครั้งนี้ บรรดากรรมกรที่ถูกบีบคั้น ทั้งหลายจึงเริ่มแสวงหาหนทางที่จะปลดเปลื้องความทุกข์ยากของพวกตน ประกอบกับเวลานั้นมีนักเศรษฐศาสตร์ที่มีความคิด อยากจะช่วยพยุงบฐานะของสังคมให้ดีขึ้น ได้เสนอแนวทางปรับปรุงสภาพทางเศรษฐกิจให้เกิดความเป็นธรรมแก่สังคม โดยการร่วมมือระหว่างผู้ที่เดือดร้อนให้รู้จักการช่วย ตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แนวความคิดดังกล่าวได้ก่อให้เกิดระบบ สหกรณ์ขึ้นในเวลาต่อมา บุคคลแรกที่สอนให้คนทั่วไปรู้จักคำว่า "สหกรณ์" คือ โรเบิร์ต โอเวน ชาวอังกฤษ ซึ่งถือว่าเป็นผู้ให้กำเนิดการสหกรณ์ขึ้นในโลก และได้ชื่อว่า เป็นบิดาแห่งการสหกรณ์ เดิมโอเวนเป็นคนที่ยากจน แต่ความเฉลียวฉลาด และรู้จักวิธีการทำมาหากินจึงทำให้เขาได้มีโอกาสเป็นผู้จัดการและมีหุ้นส่วน เป็นเจ้าของโรงงาน เขาเป็นนายจ้างที่มีความหวังดีต่อกรรมกร จึงได้ปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ทั่วไปของคนงานให้ดีขึ้น หลังจากนั้นโอเวนได้ หาวิธีช่วยเหลือกรรมกรอื่นๆ โดยสอนให้รู้จักการช่วยตนเอง และช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน เพื่อขจัดปัญหาความเดือดร้อนต่างๆ ซึ่ง เป็นวิธีการของ ระบบสหกรณ์ โอเวนเสนอให้จัดตั้ง "ชมรมสหกรณ์" (Co-operative Community) ให้ชมรมสหกรณ์นี้ผลิตสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆใช้เองโดยไม่ใช้เครื่องจักร ทรัพย์สินของชมรมเป็นของส่วนรวม เพื่อมิให้สภาพนายทุนปะปนอยู่ใน ชมรม การจัดตั้งชมรมสหกรณ์นี้จะต้องใช้เงินทุนและที่ดินเป็นจำนวนมาก และโอเวนก็ได้พยายามเผยแพร่แผนการจัดตั้งชมรมสหกรณ์ เพื่อให้ คนทั่วไปได้เข้าใจสหกรณ์ในฐานะสมาคมเพื่อเศรษฐกิจ แต่โอเวนยังไม่ สามารถจัดตั้งชมรมสหกรณ์ในประเทศอังกฤษได้ เพราะมีปัญหาเกี่ยวกับ สภาพสังคมในสมัยนั้น โอเวนจึงได้เดินทางไปประเทศอเมริกา และทดลอง จัดตั้งชมรมสหกรณ์ขึ้นเป็นครั้งแรกที่ นิวฮาโมนี รัฐอินเดียนา สหรัฐอเมริกา ในปี พ.ศ.2368 ให้ชื่อว่า นิวฮาโมนี (New Harmony) แต่ได้ล้มเลิกไปใน ระยะเวลาต่อมา เนื่องจากไม่ได้คัดเลือกสมาชิกและไม่มีกิจกรรมเพียงพอ ให้คุ้มค่างบค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการปกครองและ ศาสนา อย่างไรก็ตามแนวความคิดของโอเวนก็มีอิทธิพลต่อนักปฏิรูปทาง เศรษฐกิจ เขาได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับ

ความร่วมมือร่วมใจระหว่าง มนุษย์ ในอันที่จะช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อยกมาตรฐานความเป็นอยู่ให้สูงขึ้น อีกท่านหนึ่งคือนายแพทย์วิลเลียม คิง อาศัยอยู่ในเมืองโบรตัน ประเทศอังกฤษ เป็นผู้นิยมให้ความคิดทางสหกรณ์ของโอเวน แต่เห็นว่า โครงการของโอเวนต้องใช้งบประมาณจำนวนมากซึ่งจะทำให้เป็นจริงได้ยาก นายแพทย์คิงจึงเริ่มต้นจากการชี้แจงให้คนงานรวมทุนกันคนละเล็กคนละน้อยตั้ง "สมาคมการค้า" (Trading Association) ในรูปสหกรณ์ขึ้น เมื่อปี พ.ศ. 2370 เป็นรูปร้านสหกรณ์จำหน่ายสินค้า แต่มีข้อแตกต่างไปจาก ร้านสหกรณ์ในปัจจุบันคือ กำไรที่เกิดจากการดำเนินธุรกิจของร้าน สหกรณ์นี้จะไม่นำมาแบ่งปันกัน แต่จะเก็บสมทบไว้เป็นทุนเพื่อใช้ขยาย งานของร้านสหกรณ์ต่อไปจนสามารถจัดตั้งชมรมสหกรณ์ตามแบบ โอเวนได้ ซึ่งจากการกระทำดังกล่าวทำให้ร้านค้าแบบสหกรณ์ในรูปแบบนี้ ไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากการเก็บกำไรทั้งหมดไว้ไม่จ่ายคืนแก่สมาชิก ทำให้สมาชิกไม่ศรัทธาสหกรณ์ อย่างไรก็ตามกิจการของนายแพทย์คิงก็ คล้ายกับร้านสหกรณ์ในปัจจุบัน ฉะนั้นในวงการร้านสหกรณ์สมัยนี้จึงให้ เกียรติแก่ท่านมาก ต่อมาเมื่อมีสมาชิกเพิ่มและธุรกิจการค้าขยายใหญ่ขึ้นก็ได้มีการทำ ธุรกิจกับบุคคลภายนอกด้วย นักสหกรณ์รอสเดล หรือที่เรียกกันว่า "ผู้นำแห่งรอสเดล" ได้กำหนดหลักปฏิบัติไว้ 10 ประการ ซึ่งมีสาระ สำคัญหลายประการที่ถูกยึดถือเป็นหลักสหกรณ์สากลมาจนถึงปัจจุบัน แม้เวลาจะล่วงเลยมาเป็นเวลานาน แต่ร้านสหกรณ์ รอสเดลก็ยังคงอยู่ และกลายเป็นร้านที่มีขนาดใหญ่ ยิ่งกว่านั้นวิธีการของร้านสหกรณ์ สำหรับผู้บริโภคแบบนี้ ได้เผยแพร่หลายออกไปสู่ประชาชนกลุ่มอื่นๆ ปัจจุบันร้านสหกรณ์ที่ถือหลักการสำคัญๆ อย่างเดียวกันนี้มีอยู่ใน ประเทศต่างๆ เป็นจำนวนมาก ส่วนสหกรณ์ประเภทอื่นๆ เช่น สหกรณ์ที่ช่วยเหลือสมาชิกให้กู้ยืม เงินไปทำทุน หรือสหกรณ์เครดิต หรือสหกรณ์สินเชื่อ ก็เช่นเดียวกัน สหกรณ์เหล่านี้เกิดจากความขัดสน และความเดือดร้อนของเกษตรกรและ กรรมกร เนื่องจากหาเงินกู้ยืมมาประกอบการทำมาหากินได้ยาก และ แม้ว่าจะกู้มาได้ก็ต้องเสียดอกเบี้ยแพง จนไม่สามารถหารายได้มาให้ เพียงพอกับการชำระดอกเบี้ยและเงินต้นได้ เป็นเหตุให้มีหนี้สินมาก เมื่อปี พ.ศ. 2393 นายเฮอรัลด์ ชูลซ์ ชาวเยอรมัน ผู้พิพากษาแห่ง เมืองเดลิทซ์ ได้คิดจัดตั้งสหกรณ์ประเภทหาทุนขึ้นในหมู่ชาวเมือง ผู้ เป็นช่างฝีมือและพ่อค้าขนาดเล็ก โดยรวบรวมขึ้นเป็นองค์การเพื่อ จัดหาทุนให้สมาชิกกู้ยืม และในปี พ.ศ. 2405 นายฟริดริค วิลเฮล์มไรฟไฟเซน ชาวเยอรมัน นายกเทศมนตรี เมืองเฮดเฮสดอร์ฟ ได้จัดตั้งสหกรณ์ หาทุนขึ้นในหมู่ชาวชนบท ซึ่งเป็นเกษตรกรโดยจัดเป็นองค์การ เพื่อจัด หาทุนให้แก่สมาชิกกู้ยืมเช่นเดียวกัน ในเวลาต่อมารวมกันเป็น สหกรณ์เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนก็ได้แพร่หลาย ไปยังประเทศต่างๆ อันเป็นประโยชน์และเป็นตัวอย่างในการจัดตั้ง สหกรณ์แก่ชาวบ้านและชาวเมืองมาจนถึงปัจจุบัน

ประวัติของสหกรณ์ในประเทศไทย

มีมูลเหตุสืบเนื่องมาจาก เมื่อประเทศไทย ได้เริ่มมีการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศมากขึ้น ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ระบบเศรษฐกิจของชนบทก็ค่อยๆ เปลี่ยนจากระบบเศรษฐกิจแบบเพื่อเลี้ยง ตัวเองมาสู่ระบบเศรษฐกิจแบบเพื่อการค้า ความต้องการเงินทุนในการขยาย การผลิตและการครองชีพจึง มีเพิ่มขึ้น ชาวนาที่ไม่มีทุนรอนของตนเองก็หัน ไปกู้ยืมเงินจากบุคคลอื่นทำให้ต้องเสียดอกเบี้ยในอัตรา สูง และยิ่งถูกเอาเปรียบจากพ่อค้านายทุนทุกวิถีทางอีกด้วย ชาวนาจึงตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบ อยู่ตลอดเวลา ทำนาได้ข้าวเท่าใดก็ต้องขายให้หนี้เกือบหมด นอกจากนี้การทำนาก็ยังมีผลผลิตที่ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศ ถ้าปีไหน ผลผลิตเสียหายก็จะทำให้นี้สินพอกพูนมากขึ้นเรื่อยๆจน ลูกหนี้บางรายต้อง โอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินให้แก่เจ้าหนี้ และกลายเป็นผู้เช่านา หรือเร่รอนไม่มี ที่ดินทำกินไปในที่สุด จากสภาพปัญหาความยากจนของชาวนาในสมัยนั้น ทำให้ทางราชการ คิดหาวิธีช่วยเหลือ ด้วยการจัดหาเงินทุนมาให้กู้และคิดดอกเบี้ยในอัตราต่ำ ความคิดนี้ได้เริ่มขึ้นในปลายรัชการที่ 5 โดยกำหนดวิธีการที่จะช่วยชาวนา ในด้านเงินทุนไว้ 2 วิธี คือ วิธีที่ 1 จัดตั้งธนาคารเกษตรเพื่อให้เงินกู้แก่ชาวนา แต่ขัดข้องในเรื่องเงิน ทุนและหลักประกันเงินกู้ ความคิดนี้จึงระงับไป วิธีที่ 2 วิธีการสหกรณ์ ประเภทหาทุน วิธีนี้เกิดจากรัฐบาลโดยกระทรวง พระคลังมหาสมบัติในปัจจุบันคือ กระทรวงการคลัง ได้เชิญเซอร์ เบอร์นาร์ด ฮันเตอร์ หัวหน้าธนาคารแห่งมัตราช ประเทศอินเดีย เข้ามาสำรวจหาผู้ทาง ช่วยเหลือชาวนาได้เสนอว่าควรจัดตั้ง "ธนาคารให้กู้ยืมแห่งชาติ" ดำเนินการให้กู้ยืมแก่ราษฎร โดยมีที่ดิน และหลักทรัพย์อื่นเป็นหลักประกันเพื่อป้องกันมิให้ชาวนาที่กู้ยืมเงิน ทอดทิ้งที่นาหลบหนีสิน ส่วน การควบคุมเงินกู้และการเรียกเก็บเงินกู้ ท่านได้แนะนำให้จัดตั้งเป็นสมาคมที่เรียกว่า "โคออปอเรทีฟ โซไซตี้" (Cooperative Society) โดยมีหลักการร่วมมือกันเพื่อช่วยเหลือซึ่ง กันและกันซึ่งคำนี้พระราชวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ได้ทรง บัญญัติศัพท์เป็นภาษาไทยว่า "สมาคมสหกรณ์" จึงกล่าวได้ว่า ประเทศไทยเริ่มศึกษาวิธีการสหกรณ์ขึ้นในปี พ.ศ. 2457 แต่ก็มีมิ ได้ดำเนินการอย่างไร จนกระทั่ง ในปี 2458 ได้มีการเปลี่ยนกรม สติติพยากรณ์เป็นกรมพาณิชย์และสติติพยากรณ์ ประกอบด้วยส่วน ราชการ 3 ส่วน คือ การพาณิชย์ การสติติพยากรณ์ และการสหกรณ์ การจัดตั้งส่วนราชการสหกรณ์นี้ ก็เพื่อจะให้มิได้เจ้าหน้าที่ดำเนินการทดลอง จัดตั้งสหกรณ์ขึ้นและพระราชวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ ในฐานะทรง เป็นอธิบดีกรมพาณิชย์และสติติพยากรณ์ ขณะนั้นได้ทรงพิจารณาเลือกแบบ อย่างสหกรณ์เครดิตที่จัดกันอยู่ในต่างประเทศหลายแบบ ในที่สุดก็ทรงเลือกแบบ ไรฟไฟเซินและทรง ยืนยันไว้ในรายงานสหกรณ์ฉบับแรกว่า "เมื่อได้พิจารณา ละเอียดแล้วได้ตกลงเลือกสหกรณ์ชนิดที่ เรียกว่าไรฟไฟเซิน ซึ่งเกิดขึ้นใน เยอรมันก่อน และซึ่งมุ่งหมายที่จะอุปถัมภ์คนจน ผู้ประกอบกิจการม ย่อมๆ เห็น ว่าเป็นสหกรณ์ชนิดที่เหมาะสมที่สุดสำหรับประเทศไทย" จากการที่พระองค์ท่าน ทรงเป็นผู้

บุกเบิกริเริ่มงานสหกรณ์ขึ้นในประเทศไทย บุคคลทั้งหลายในขบวน การสหกรณ์จึงถือว่าพระองค์ทรง เป็น "พระบิดาแห่งการสหกรณ์ไทย" สำหรับ รูปแบบของรถไฟไฟเซนต์คือ สหกรณ์เพื่อการกู้ยืมเงินที่มี ขนาดเล็ก สมาชิกจะ ได้มีความรับผิดชอบร่วมกัน ทำให้สะดวกแก่การควบคุมท้องที่ที่ได้รับการ พิจารณาให้จัดตั้งสหกรณ์ คือ จังหวัดพิษณุโลก เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีผู้คน ไม่หนาแน่นและเป็น ราษฎรที่เพิ่งอพยพมาจากทางใต้ จึงต้องการช่วยเหลือผู้ อพยพซึ่งประกอบอาชีพการเกษตรให้ตั้งตัวได้ รวมทั้งเพื่อเป็นการชักจูงราษฎร ในจังหวัดอื่นที่มีผู้คนหนาแน่นให้อพยพมาในจังหวัดนี้ และเข้าทำ ประโยชน์ในที่ ดินอย่างเต็มที่ ต่อมากรมพาณิชย์และสถิติพยากรณ์ จึงได้ทดลองจัดตั้งสหกรณ์ หาทุน ขึ้น ณ ท้องที่อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกเป็นแห่งแรกใช้ชื่อว่า "สหกรณ์ วัดจันทร์ไม่จำกัดสินใช้" โดย จดทะเบียนเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2459 มีพระราชวรวงศ์เชอกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ เป็นนาย ทะเบียนสหกรณ์พระองค์แรก นับเป็น การเริ่มต้นแห่งการสหกรณ์ในประเทศไทยอย่างสมบูรณ์ ใน ระยะเวลาตั้งสหกรณ์วัดจันทร์ไม่จำกัดสินใช้มีสมาชิกจำนวน 16 คน ทุน ดำเนินงาน 3,080 บาท ซึ่งเป็น เงินจากค่าธรรมเนียมแรกเข้า 80 บาท และเงิน ทุนจำนวน 3,000 บาท ได้อาศัยเงินกู้จากแบงค์สยาม กัมมาจล จำกัด ซึ่งก็คือ ธนาคารไทยพาณิชย์ในปัจจุบัน โดยมีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติเป็นผู้ค้ำ ประกัน และเสียดอกเบี้ยให้ธนาคารในอัตราร้อยละ 6 ต่อปี คิดดอกเบี้ยจาก สมาชิกในอัตราร้อยละ 12 ต่อปี กำหนดให้สมาชิกส่งคืนเงินต้นในปีแรกจำนวน 1,300 บาท แต่เมื่อครบกำหนดสมาชิกส่งคืนเงิน ต้นได้ถึง 1,500 บาท ทั้งส่ง ดอกเบี้ยได้ครบทุกราย แสดงให้เห็นว่าการนำวิธีการสหกรณ์เข้ามาช่วยแก้ ไข ความเดือดร้อนของชาวนาได้ผล และจากความสำเร็จของสหกรณ์วัดจันทร์ ดังกล่าว รัฐบาลจึงได้ คิดขยายกิจการสหกรณ์ไปยังจังหวัดอื่นๆแต่การจัดตั้ง สหกรณ์ในระยะนั้น นอกจากจะมีข้อจำกัด เรื่องเงินทุนแล้วยังมีข้อจำกัดใน ทางกฎหมายด้วย เพราะพระราชบัญญัติเพิ่มเติมสมาคม พ.ศ. 2459 ทำให้การ จัดตั้งสหกรณ์ไม่กว้างขวางพอที่จะขยายสหกรณ์ออกไป หากจะให้การจัดตั้ง สหกรณ์เจริญ ก้าวหน้าและมีความมั่นคงจะต้องออกกฎหมายควบคุมให้มีขอบเขต กว้าง ดังนั้นในเวลาต่อมาทางราช การจึงได้ประกาศยกเลิกพระราชบัญญัติเพิ่มเติม สมาคม พ.ศ. 2459 แล้วประกาศใช้พระราช บัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2471นับเป็นกฎหมายสหกรณ์ฉบับแรก พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้เปิดโอกาสให้ มีการรับ จดทะเบียนสหกรณ์ประเภทอื่นๆ จากนั้นได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ สหกรณ์ พ.ศ. 2471 อีก 3 ครั้ง นับว่าการประกาศใช้พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2471 ช่วยให้การจัดตั้งสหกรณ์ได้ ขยายออกไปอีกมาก ปี พ.ศ. 2478 มีการริเริ่มจัดตั้งสหกรณ์เข้าซื้อที่ดินที่จังหวัดปทุมธานีและ ได้จัด ตั้งสหกรณ์ประเภทใหม่ๆ ขึ้นอีกหลายประเภท เช่น สหกรณ์บำรุงที่ดิน สหกรณ์ค้าขาย สหกรณ์นิคม ฝ่าย สหกรณ์หาทุนและบำรุงที่ดิน ในปี พ.ศ. 2480 ร้านสหกรณ์ได้ถูกจัดตั้งขึ้นเป็นแห่งแรกที่อำเภอ เสนา จังหวัด พระนครศรีอยุธยา ชื่อว่าร้านสหกรณ์บ้านเกาะ จำกัดสินใช้ มีสมาชิกแรกตั้ง 279 คน

และได้มีการจัดตั้งร้านสหกรณ์ในลักษณะนี้อีกหลายแห่งเพื่อช่วยเหลือ ประชาชนเกี่ยวกับปัญหาค่าครองชีพ โดยจัดตั้งขึ้น ทั้งในส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และส่วนของประชาชน การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่สุดของขบวนการสหกรณ์ในประเทศไทย ก็ คือการควบสหกรณ์หาทุนเข้าด้วยกัน โดยทางราชการได้ออกพระราชบัญญัติ สหกรณ์ พ.ศ. 2511 เปิดโอกาสให้สหกรณ์หาทุนขนาดเล็กที่ดำเนินธุรกิจเพียง อย่างเดียวควบเข้ากันเป็นขนาดใหญ่ สามารถขยายการดำเนินธุรกิจเป็นแบบ อเนกประสงค์ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่สมาชิกได้มากกว่า ด้วยเหตุนี้สหกรณ์ หาทุนจึงแปรสภาพเป็นสหกรณ์การเกษตรมาจนปัจจุบัน และในปี 2511 สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยได้ถือกำเนิดขึ้นมา เพื่อเป็นสถาบันสำหรับ ให้การศึกษาแก่สมาชิกสหกรณ์ทั่วประเทศ มีหน้าที่ติดต่อประสานงานกับ สถาบันสหกรณ์ต่างประเทศ เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์และความช่วยเหลือ ร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์สากลในด้านอื่นๆ ที่มีใช้เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจ โดยมีสหกรณ์ทุกประเภทเป็นสมาชิก ซึ่งประเทศไทยได้กำหนดประเภทสหกรณ์ไว้ 6 ประเภท ตามประกาศกฎกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2516 ประกอบด้วย สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์นิคม สหกรณ์ประมง สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์ ร้านค้า และสหกรณ์บริการ ซึ่งนับแต่สหกรณ์ได้ถือกำเนิดขึ้นในประเทศไทย จวบจนปัจจุบัน ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ในธุรกิจต่างๆ ได้สร้างความ เชื่อถือเป็นที่ไว้วางใจของสมาชิกจนทำให้จำนวนสหกรณ์ จำนวนสมาชิก ปริมาณเงินทุน และผลกำไรของสหกรณ์เพิ่มขึ้นทุกปี ปัจจุบันมีสหกรณ์ ทั่วประเทศ ณ วันที่ 1 มกราคม 2542 ประมาณ 5,549 สหกรณ์ และสมาชิก 7,835,811 ครอบครัว การสหกรณ์ในประเทศไทยจึงมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจ ของประเทศโดยเฉพาะต่อประชาชนที่ยากจน สหกรณ์จะเป็นสถาบันทางเศรษฐกิจและสังคมที่ช่วยแก้ไขปัญหาในการประกอบอาชีพ และช่วยยกระดับ ความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของสหกรณ์ออมทรัพย์

วัตถุประสงค์หลักของสหกรณ์ออมทรัพย์โดยทั่ว ๆ ไป จะสามารถจำแนกได้ 3 ประการ ที่สำคัญดังนี้

1. ส่งเสริมให้สมาชิกออมทรัพย์ โดยช่วยให้สามารถสงวนรายได้ส่วนหนึ่งของตนไว้ในหนทางของการออมทรัพย์ที่มั่นคงและปลอดภัย โดยได้รับผลตอบแทนตามสมควรในรูปของอัตราดอกเบี้ย ในกรณีที่ฝากเงินไว้กับสหกรณ์ออมทรัพย์ และในรูปของเงินปันผลในกรณีที่ถือหุ้นของสหกรณ์ออมทรัพย์
2. การช่วยเหลือตนเองและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยการจัดให้มีเงินกู้สำหรับสมาชิกตามข้อกำหนดที่เหมาะสม และเสียค่าตอบแทนในการกู้ยืมเงินตามสมควร

3. เป็นการให้บริการแก่สมาชิก โดยอาศัยหลักความเสมอภาคในด้านต่าง ๆ เป็นกิจการที่ไม่ได้มุ่งหวังกำไร ในกรณีที่ดำเนินกิจการมีผลกำไรก็จะเฉลี่ยคืนให้แก่สมาชิกตามส่วนธุรกิจที่สมาชิกทำกับสหกรณ์ของตน รวมทั้งการเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและทางการเงินให้แก่สมาชิก

ในด้านวัตถุประสงค์จะต้องคำนึงถึงเสมอว่า การให้กู้เงินของสหกรณ์ออมทรัพย์แก่สมาชิกนั้น เป็นความสำคัญขึ้นรองจากการส่งเสริมการออมทรัพย์ในหมู่สมาชิก โดยที่สหกรณ์ออมทรัพย์ของคนมีเงินเดือนจะต้องวางเกณฑ์กำหนดให้สมาชิกส่งเงินค่าหุ้นรายเดือนอย่างสม่ำเสมอ ส่วนในสหกรณ์ออมทรัพย์ที่ตั้งขึ้นโดยอาศัยหลักชุมชนนั้น มีความจำเป็นที่จะต้องติดต่อกับสมาชิกอย่างสม่ำเสมอเพื่อส่งเสริมให้สมาชิกถือหุ้น เนื่องจากว่าสหกรณ์ออมทรัพย์ตามหลักชุมชนไม่มีมาตรการอะไรมาบังคับในการถือหุ้นของสมาชิกเหมือนกับสหกรณ์ออมทรัพย์ที่ตั้งขึ้นในหมู่บุคคลผู้มีเงินเดือนประจำ นอกจากนั้นจะต้องส่งเสริมเงินฝากในรูปแบบต่าง ๆ ของสมาชิกด้วย โดยการให้ผลตอบแทนในเงินฝากพอสมควร ส่วนในด้านการกู้ยืมจะต้องมีการพิจารณาสมาชิกแต่ละรายในการให้กู้ยืมอย่างละเอียดที่สุด และจะต้องให้กู้ยืมเฉพาะในกรณีที่จำเป็นจริง ๆ นอกจากนั้นจะต้องมีการจำกัดขั้นสูงสุดของเงินกู้เอาไว้ด้วย ทั้งต้องควบคุมการส่งเงินกู้และหลักประกันในเงินกู้อย่างละเอียดถี่ถ้วนที่สุด เพราะถ้าหากเป็นการให้กู้โดยง่ายแล้วย่อมจะเป็นผลเสียแก่สมาชิกและสหกรณ์ออมทรัพย์นั้น ๆ เอง ส่วนในด้านของการให้บริการอื่น ๆ ของสหกรณ์ออมทรัพย์ จะสามารถให้บริการแก่สมาชิกได้ เมื่อดำเนินกิจการไปแล้วระยะหนึ่ง และประสบผลสำเร็จในด้านของการส่งเสริมการออมทรัพย์ในหมู่สมาชิกแล้ว เช่น การขายที่ดิน ให้เช่าซื้อที่อยู่อาศัย ให้แก่สมาชิก แล้วผ่อนชำระเป็นงวด ๆ ในจำนวนที่แน่นอนแก่สหกรณ์ออมทรัพย์ของตน

ส่วนวัตถุประสงค์ที่เป็นเบื้องต้นของสหกรณ์ออมทรัพย์ ก็เช่นเดียวกับสหกรณ์ในรูปแบบอื่น ๆ คือ ส่งเสริมการรักษาผลประโยชน์ของสมาชิก อันขึ้นอยู่กับสมาชิกเองว่าจะให้สหกรณ์ดำเนินงานอย่างไร ในเมื่อสมาชิกเหล่านั้นเป็นผู้จัดตั้งสหกรณ์ขึ้นมาและควบคุมการดำเนินงานเองด้วยความสมัครใจ ดังนั้น สหกรณ์จะดำรงอยู่ได้จะต้องขึ้นอยู่กับความจงรักภักดีต่อสหกรณ์ของสมาชิกเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่สมาชิก และผู้บริหารงานสหกรณ์จะต้องได้รับเลือกจากสมาชิก สหกรณ์ไม่ทางอ้อมก็ต้องทางตรงอย่างใดอย่างหนึ่ง นอกจากนั้นถ้าหากสมาชิกไม่พอใจก็มีสิทธิในการคัดค้านได้ อันแสดงถึงความเสมอภาคในการเป็นเจ้าของสหกรณ์ร่วมกันของสมาชิกสหกรณ์ทั้งหมด ในระบบสหกรณ์จะไม่เหมือนกันกับห้างหุ้นส่วน บริษัท เพราะสหกรณ์ เป็นการรวบรวมบุคคลในฐานะมนุษย์ (Human beings) ที่เท่ากัน จึงย่อมมีความเท่าเทียมกันในทุกโอกาสใน สหกรณ์ของตน

ดังนั้นสหกรณ์ออมทรัพย์ นอกจากจะมีวัตถุประสงค์หลักในด้านการส่งเสริมการออมทรัพย์ในหมู่สมาชิก โดยอาจใช้มาตรการบังคับและเกิดจากความสมัครใจของบรรดาสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์เหล่านั้นเอง และยังช่วยเหลือสมาชิกในด้านของการให้กู้เงินเมื่อเกิดความจำเป็นในการใช้เงิน นอกจากนั้นยังให้บริการในด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากการให้กู้เงินและส่งเสริมการออมทรัพย์แล้ว ยังเป็นการส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักถึงระบบการทำงานของสหกรณ์ และการใช้สิทธิแห่งความเท่าเทียมกันอย่างมีหลักเกณฑ์ที่เหมาะสม ในการควบคุมการดำเนินงานในสถาบันการเงินที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่

หลักการสหกรณ์

หลักการสหกรณ์เป็นแนวทางสำหรับสหกรณ์ต่างๆ ในการนำคุณค่าของ สหกรณ์ไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งมี 7 หลักการที่สำคัญ คือ

หลักการที่ 1 การเปิดรับสมัครสมาชิกโดยทั่วไปตามความสมัครใจ สหกรณ์เป็นองค์การแห่งความสมัครใจ เปิดรับบุคคลทั่วไปที่สามารถใช้ บริการสหกรณ์ได้และเต็มใจจะรับผิดชอบในฐานะสมาชิก เข้าเป็นสมาชิกโดย ปราศจากการกีดกันทางเพศ ฐานะทางสังคม เชื้อชาติ การเมือง หรือ ศาสนา

หลักการที่ 2 การควบคุมโดยสมาชิกตามแนวทางประชาธิปไตย สหกรณ์เป็นองค์การประชาธิปไตยที่มีการควบคุมโดยสมาชิกซึ่งมี ส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจ บุรุษและสตรี ที่ได้รับการเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่ให้เป็นผู้แทนสมาชิกต้องรับผิดชอบต่อสมาชิก ในสหกรณ์ชั้นปฐมสมาชิกมีสิทธิในการออกเสียงเท่าเทียมกัน (สมาชิกหนึ่งคนหนึ่งเสียง) สำหรับสหกรณ์ในระดับอื่นๆ ก็ดำเนินการตาม แนวทางประชาธิปไตยเช่นเดียวกัน

หลักการที่ 3 การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจโดยสมาชิก สมาชิกมีส่วนร่วมในการลงทุน (ถือหุ้น) ในสหกรณ์ของตนเองอย่าง เสมอภาคกัน และมีส่วนในการควบคุมการใช้เงินทุนของสหกรณ์ตามแนวทางประชาธิปไตย ทุนของสหกรณ์อย่างน้อยๆ ส่วนหนึ่งต้องเป็นทรัพย์สิน ส่วนร่วมของสหกรณ์ โดยปกติสมาชิกจะได้รับผลตอบแทน (ถ้ามี) ในอัตรา ที่จำกัดตามเงินลงทุน (หุ้น) ที่กำหนดเป็นเงื่อนไขของการเข้าเป็นสมาชิก สมาชิกสามารถจัดสรรเงินส่วนเกินของสหกรณ์เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใด อย่างหนึ่งหรือทุกอย่างดังนี้ คือ เพื่อการพัฒนาสหกรณ์ โดยอาจกันไว้เป็นเงินสำรองซึ่งอย่างน้อยๆ จะ ต้องมีส่วน

หนึ่งที่น่ามาแบ่งปันกันไม่ได้ เพื่อตอบแทนแก่สมาชิกตามสัดส่วนของปริมาณธุรกิจที่สมาชิกได้ทำกับ สหกรณ์ เพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ที่มวลสมาชิกเห็นชอบ

หลักการที่ 4 สหกรณ์เป็นองค์กรที่พึ่งตนเอง และมีอิสระในการปกครอง สหกรณ์เป็นองค์กรที่พึ่งพาตนเองและปกครองตนเองโดยมีการควบคุม จากมวลสมาชิก หากสหกรณ์จะต้องมีข้อตกลงผูกพันกับองค์กรอื่นใดซึ่ง รวมถึงหน่วยงานของรัฐบาลด้วย หรือจะต้องเพิ่มเงินลงทุนโดยอาศัยแหล่ง เงินทุนภายนอกสหกรณ์สหกรณ์จะต้องกระทำการดังกล่าวภายใต้เงื่อนไขที่ มั่นใจได้ว่ามวลสมาชิกจะยังคงดำรงไว้ ซึ่งอำนาจในการควบคุมสหกรณ์ตาม แนวทางประชาธิปไตยและสหกรณ์ ยังคงดำรงความเป็นอิสระ

หลักการที่ 5 การให้การศึกษา การฝึกอบรม และข่าวสาร สหกรณ์พึงให้การศึกษาและการฝึกอบรมแก่สมาชิก ผู้แทนสมาชิกที่ได้ รับการเลือกตั้ง ผู้จัดการและพนักงาน เพื่อให้บุคลากรเหล่านี้สามารถมีส่วน ช่วยพัฒนาสหกรณ์ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพึงให้ข่าวสารแก่ สาธารณชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนและบรรดาผู้นำทางความคิดในเรื่อง คุณลักษณะและคุณประโยชน์ของสหกรณ์

หลักการที่ 6 การร่วมมือระหว่างสหกรณ์ สหกรณ์จะสามารถให้บริการแก่สมาชิกได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดและ เสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ขบวนการสหกรณ์ได้ โดยร่วมมือกันในระดับ ท้องถิ่น ระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ

หลักการที่ 7 ความห่วงใยต่อชุมชน สหกรณ์พึงดำเนินกิจการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญ ยังยืนตามนโยบายที่มวลสมาชิกเห็นชอบ

2.3) โครงสร้างการบริหารเงินทุนของสหกรณ์

เงินทุน ตามหลักการบริหารการเงิน เงินทุนมีความหมายหลายประการ เช่น เงินสด เงินทุนหมุนเวียน ทรัพย์สินทั้งสิ้น หรือหนี้สินและทุน แล้วแต่จุดมุ่งหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาในกรณีศึกษาต่อไปนี้ เงินทุน หมายถึง ทรัพย์สินทั้งสิ้น หรือหนี้สินและทุน ซึ่งหมายความว่า เงินทุนที่จัดหามาได้จากแหล่งต่าง ๆ ได้นำไปลงทุนในรูปของทรัพย์สินประเภทต่าง ๆ ซึ่งจะมีผลลัพธ์เท่ากันตามสมการบัญชีที่ว่า ทรัพย์สิน = หนี้สิน + ทุน

เงินทุนตามข้อบังคับของสหกรณ์ ข้อ 3 อาจมาจาก

- การออกหุ้น
- การรับเงินฝากจากสมาชิก
- การกู้ยืมเงิน
- การสะสมเงินสำรองและทุนอื่น ๆ
- รับเงินอุดหนุนหรือทรัพย์สินที่มีผู้ยกให้

การบริหารเงินทุน เป็นการดำเนินการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเงินทุนมาใช้ในสหกรณ์และจัดสรรเงินทุนเหล่านั้นออกไปในสัดส่วนที่เหมาะสม ทำให้สหกรณ์มีกำไร สามารถจัดสรรผลประโยชน์คืนให้แก่สมาชิกในอัตราที่เป็นธรรม

เงินทุนของสหกรณ์ ประกอบด้วย

1. **ทุนเรือนหุ้น** เป็นเงินทุนที่มาจากการถือหุ้นของสมาชิก ซึ่งอาจมีลักษณะแตกต่างกันในสหกรณ์แต่ละประเภท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อบังคับของแต่ละสหกรณ์ สำหรับสหกรณ์ออมทรัพย์ สมาชิกจะต้องส่งเงินค่าหุ้นเป็นรายเดือนตั้งแต่เดือนแรกที่เป็นสมาชิก โดยหักจากเงินได้รายเดือน ณ วันสิ้นเดือน และจะต้องส่งจนครบ 84 เดือน หรือเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า 100,000 บาท จึงจะงดหรือลดส่งค่าหุ้นได้ ดังนั้น ทุนเรือนหุ้นจึงเป็นทุนที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และถือเป็นเงินทุนระยะยาว เพราะการถอนคืนค่าหุ้นจะกระทำได้เมื่อสมาชิกลาออกเท่านั้น

เมื่อสหกรณ์ดำเนินธุรกิจและมีกำไรที่ประชุมใหญ่ จะจัดสรรเงินปันผลตามหุ้นเพื่อตอบแทนแก่สมาชิกผู้ถือหุ้น ในอัตราไม่เกินร้อยละ 13 ต่อปี การคิดเงินปันผลจะคิดตามระยะเวลาที่สมาชิกส่งค่าหุ้นในแต่ละเดือน สมาชิกจะต้องส่งค่าหุ้นก่อนวันที่ 7 ของทุกเดือน จึงจะได้รับเงินปันผลสำหรับเดือนนั้น ๆ เงินปันผลนี้จะได้รับการยกเว้นภาษี

การจ่ายเงินปันผลให้แก่สมาชิกถือเป็นต้นทุน หรือเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับทุนเรือนหุ้น ในรอบระยะเวลา 5 ปี สหกรณ์ได้จ่ายเงินปันผลให้แก่สมาชิกในอัตราที่แตกต่างกัน และมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 12.35 ของทุนเรือนหุ้น เมื่อเปรียบเทียบกับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 1 ปี ของสถาบันการเงินอื่นแล้วจะเห็นว่าเงินปันผลตามหุ้นของสหกรณ์มีอัตราที่สูงกว่า

2. **เงินรับฝาก** เป็นเงินทุนที่มาจากแหล่งเงินทุนภายในที่สำคัญอีกอันหนึ่งตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2511 มาตรา 21 (5) กำหนดให้สหกรณ์รับเงินฝากจากสมาชิกเท่านั้น ส่วนข้อบังคับกำหนดให้ สหกรณ์รับฝากเงิน 2 ประเภท คือ เงินฝากออกทรัพย์และเงินฝากประจำ

2.1 เงินฝากออกทรัพย์ เป็นเงินฝากที่จะต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม สมาชิกผู้ฝากจะฝากหรือถอนเมื่อใดก็ได้ตามระเบียบของสหกรณ์ กำหนดเงื่อนไขสำหรับเงินฝากออกทรัพย์ ดังนี้

- เปิดบัญชีครั้งแรกต้องไม่ต่ำกว่า 50 บาท
- อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 8 ต่อปี
- สหกรณ์คิดดอกเบี้ยให้เป็นรายวันและโอนดอกเบี้ยทบเป็นต้นเงินให้ทุกวันที่ 31 ธันวาคม

ปัจจุบันเงินฝากออกทรัพย์มีจำนวนทั้งสิ้น 7.38 ล้านบาท

เงินฝากออกทรัพย์พิเศษ จัดอยู่ในประเภทเงินฝากออกทรัพย์ ซึ่งมีเงื่อนไขการรับฝาก การถอน แตกต่างไปจากเงินฝากออกทรัพย์ธรรมดา คือ

- เปิดบัญชีครั้งแรกต้องไม่ต่ำกว่า 1,000 บาท
- อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 10 ต่อปี ยกเว้นถ้ามีเงินฝากตั้งแต่ 5 ล้านบาท ขึ้นไป อัตราดอกเบี้ย

ร้อยละ 10.25 ต่อปี

- การถอนเงินฝากให้ถอนได้เดือนละ 1 ครั้ง โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม หากเดือนใดมีการถอนครั้งที่ 2 และครั้งต่อ ๆ ไป จะต้องเสียค่าธรรมเนียมการถอนร้อยละ 1 ของจำนวนเงินที่ถอน แต่ต้องไม่ต่ำกว่า 300 บาท

- สหกรณ์คิดดอกเบี้ยให้เป็นรายวันตามจำนวนต้นเงินคงเหลือและโอนดอกเบี้ยทบเป็นต้นเงินทุกวันสิ้นเดือน

- จำนวนเงินฝากคงเหลือต่ำกว่า 1,000 บาท สหกรณ์ จะไม่คิดดอกเบี้ยให้

ดอกเบี้ยเงินฝากประเภทออมทรัพย์ ได้รับการยกเว้นภาษี ทั้งนี้เป็นไปตามหนังสือกรมส่งเสริมสหกรณ์ที่ กษ 1109/11277 ลงวันที่ 265 พฤศจิกายน 2534

2.2 เงินฝากประจำ เป็นเงินฝากที่ต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาฝาก อัตราดอกเบี้ยจึงแตกต่างกันตามระยะเวลาฝาก สหกรณ์มีข้อกำหนดสำหรับเงินฝากประจำ ดังนี้

- การเปิดบัญชีครั้งแรกต้องไม่ต่ำกว่า 100 บาท
- อัตราดอกเบี้ยจะแตกต่างกันตามระยะเวลาฝาก เช่น
  - ระยะเวลาฝาก 3-12 เดือน อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 11 ต่อปี
  - จำนวน 5 ล้านบาทขึ้นไป ระยะเวลาฝาก 3-12 เดือน อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 11.25

ต่อปี

- ถ้าผู้ฝากไม่ถอนเงินฝากเมื่อถึงกำหนด ก็เป็นอันถือว่าผู้ฝากตกลงฝากต้นเงินต่อไปอีก เท่าระยะเวลาเดิม ส่วนดอกเบี้ยสหกรณ์จะจ่ายให้แก่ผู้ฝาก

สำหรับดอกเบี้ยเงินฝากประจำ สมาชิกผู้ฝากจะถูกหักภาษีเงินได้ร้อยละ 15 ของยอดดอกเบี้ยเงินฝากประจำทั้งหมด

ดอกเบี้ยจ่ายเงินฝากถือเป็นต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายของเงินทุนที่มาจากเงินฝาก

3. *เงินกู้ยืม* เงินกู้ยืมเป็นเงินทุนจากแหล่งภายนอก โดยปกติแล้วการจัดหาทุนจากภายใน จะต้องดำเนินการก่อนเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์หลักของสหกรณ์ ซึ่งจะทำให้สมาชิกและสหกรณ์ยืนหยัดอยู่ได้ด้วยตัวเอง เมื่อเงินทุนภายในไม่เพียงพอ สหกรณ์ก็อาจกู้ยืมจากภายนอกได้ และได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์

การกู้ยืมจากภายนอก สหกรณ์อาจกู้ยืมจาก

- ธนาคารพาณิชย์ทั่ว ๆ ไป ทั้งแบบ OD. หรือแบบ Term Loan
- สหกรณ์อื่น ๆ หรือชุมนุมสหกรณ์ออกทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด
- บุคคลทั่วไป
- สถาบันการเงินอื่น

สถาบันที่ให้เงินกู้แต่ละแห่งอาจกำหนดเงื่อนไขการกู้ยืมแตกต่างกัน ซึ่งรวมถึงการคิดดอกเบี้ยเงินกู้ด้วย

ดอกเบี้ยเงินกู้ จึงถือเป็นต้นทุน หรือค่าใช้จ่ายของเงินทุนที่มาจากเงินกู้

สหกรณ์ชำระรายการสหกรณ์ จำกัด มีเงินทุนที่มาจากแหล่งภายใน เช่น หุ้นสำรองและเงินฝากค่อนข้างมากเกือบจะเพียงพอที่จะให้กู้ยืมแก่สมาชิก การกู้ยืมจากภายนอกจึงมีค่อนข้างน้อยสถิติการกู้ยืม นอกจากนี้สหกรณ์ยังได้ทำสัญญากู้เงินเบิกเกินบัญชีธนาคาร (OD) กับธนาคารกรุงไทย สาขาวิสุทธิกษัตริย์ ไว้ในวงเงิน 30 ล้านบาท

4. *เงินสำรอง* ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 มาตรา 31 วรรค 1 “ในการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปีของสหกรณ์ จำกัด ให้จัดสรรเป็นเงินสำรองไม่น้อยกว่าร้อยละ สิบของกำไรสุทธิ .....” และมาตรา 32 “เงินสำรองตามมาตรา 31 จะถอนเงินจากบัญชีสำรองได้เพื่อชดเชยการขาดทุนเท่านั้น ”

ความสำคัญของเงินสำรองมีดังนี้

- เป็นเงินทุนเพื่อการลงทุนระยะยาว และการขยายกิจการ
- เป็นเงินทุนที่จะช่วยรักษาเสถียรภาพทางการเงิน
- เป็นเงินทุนที่เป็นอำนาจการกู้ยืม
- เป็นเงินทุนที่สามารถนำไปชดเชยการขาดทุนจากการดำเนินงานได้
- เป็นเงินทุนที่ไม่มีต้นทุน

โดยที่ทุนสำรองอาจมาจาก

- การจัดสรรกำไรสุทธิ
- เงินอุดหนุน หรือทรัพย์สินที่มีผู้ยกให้แก่สหกรณ์โดยไม่ระบุว่าเป็นเพื่อการใด
- กำไรจากการจำหน่ายสินทรัพย์
- เงินที่สหกรณ์พึงจ่ายให้แก่บุคคลใดก็ตามแต่ขาดการเรียกร้องจนพ้นอายุความ
- หนี้ต่าง ๆ ที่เจ้าหนี้ยกให้

จำนวนเงินสำรองในสหกรณ์จะเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี สิ้นปี 2539 สหกรณ์มีทุนสำรองเป็นเงินจำนวน 51.13 ล้านบาทซึ่งจะเป็นทุนหมุนเวียนในสหกรณ์โดยไม่มีค่าใช้จ่าย หรือต้นทุนใด ๆ เลย

5. ทุนสะสมตามข้อบังคับ เป็นเงินทุนที่มาจากการจัดสรรกำไรสุทธิ ได้แก่

- ทุนสาธารณะ
- ทุนรักษาระดับอัตราเงินปันผล
- ทุนสงเคราะห์การศพ
- ทุนเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่สหกรณ์
- ทุนเพื่อให้การศึกษอบรม

การใช้จ่ายทุนต่าง ๆ จะเป็นไปตามระเบียบของสหกรณ์ที่กำหนดไว้ ยกเว้นทุนรักษาระดับอัตราเงินปันผล ซึ่งจะถอนได้โดยมติแห่งที่ประชุมใหญ่ เพื่อจ่ายเป็นเงินปันผลเท่านั้น

ทุนสะสมเหล่านี้ แม้จะไม่มีต้นทุน หรือค่าใช้จ่าย แต่ก็มีจำนวนไม่มาก สิ้นปี 2539 สหกรณ์มีทุนเหล่านี้รวม 2,261,407 บาท เงินทุนของสหกรณ์ ส่วนใหญ่ร้อยละ 90 จะใช้ไปในการให้กู้ยืมแก่สมาชิก

การให้เงินกู้แก่สมาชิก

การให้เงินกู้ของสหกรณ์แบ่งออกเป็น 3 ประเภท

1. เงินกู้เพื่อเหตุฉุกเฉิน เป็นเงินกู้ระยะสั้น ๆ มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้จ่ายในกรณีจำเป็น สหกรณ์กำหนดวงเงินกู้ขั้นสูงไว้ครึ่งหนึ่งของเงินเดือน หรือไม่เกิน 8,000 บาท สุดแต่จำนวนไหนจะน้อยกว่า ส่งชำระคืนภายใน 2 งวด ไม่มีหลักประกัน

2. เงินกู้สามัญ เป็นเงินกู้ระยะปานกลาง มีกำหนดเวลาชำระคืนนานกว่าเงินกู้เพื่อเหตุฉุกเฉิน ตามระเบียบกำหนดไว้ 20 เท่าของเงินเดือนรวมกับค่าหุ้น แต่ไม่เกิน 400,000 บาทโดยใช้จำนวนหุ้น เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา กล่าวคือ

- ผู้ที่มีหุ้นต่ำกว่า 10,000 บาท จะมีสิทธิกู้ได้ 18 เท่าของเงินเดือน แต่ไม่เกิน 60,000 บาท
- วงเงินกู้เกินกว่า 60,000 - 80,000 บาท ต้องมีหุ้นไม่น้อยกว่า 10,000 บาท
- วงเงินกู้เกินกว่า 100,000 - 150,000 บาท ต้องมีหุ้นไม่น้อยกว่า 30,000 บาท
- วงเงินกู้เกินกว่า 150,000 - 200,000 บาท ต้องมีหุ้นไม่น้อยกว่า 40,000 บาท
- วงเงินกู้เกินกว่า 200,000 - 400,000 บาท ต้องมีหุ้นไม่น้อยกว่า 50,000 บาท

เงินกู้สามัญมีกำหนดชำระคืนภายใน 84 เดือน มีผู้ค้ำประกัน 2 คน หรืออาจใช้บัญชีเงินฝากสหกรณ์ บัญชีเงินฝากธนาคาร หรือใช้อสังหาริมทรัพย์ค้ำประกันก็ได้

3. เงินกู้พิเศษ เป็นเงินกู้ระยะยาว ซึ่งให้กู้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่ครอบครัว สมาชิก เงินที่ให้กู้อาจมีวงเงินค่อนข้างสูง เช่น

- เงินกู้เพื่อการเคหะสงเคราะห์ วงเงินไม่เกิน 1,000,000 บาท
- เงินกู้เพื่อยานพาหนะ วงเงินไม่เกิน 600,000 บาท
- เงินกู้เพื่อการลงทุนประกอบอาชีพ วงเงินไม่เกิน 600,000 บาท

หลักประกันสำหรับเงินกู้พิเศษ จะใช้อสังหาริมทรัพย์จำนองเป็นประกัน วงเงินที่ให้กู้อาจลด 70 แห่งค่าอสังหาริมทรัพย์นั้น สำหรับหลักประกันเป็นสมุดบัญชีเงินฝาก หรือพันธบัตรรัฐบาล วงเงินให้กู้อาจลด 90 แห่งค่าของหลักทรัพย์นั้น

นอกเหนือจากการให้เงินกู้ดังกล่าวข้างต้นแล้วยังมีเงินกู้พิเศษหมุนเวียน (ซึ่งแตกต่างจาก สหกรณ์อื่น ๆ) เงินกู้ประเภทนี้มีวงเงินไม่เกิน 500,000 บาท หรือไม่เกินร้อยละ 70 ของราคาประเมินหลักทรัพย์ สมาชิกผู้กู้ต้องเปิดบัญชีเงินกู้พิเศษหมุนเวียน และสามารถเบิกเงินกู้ประเภทนี้ได้ตลอดเวลาทำการของสหกรณ์ภายในวงเงินที่ได้ทำสัญญาไว้ โดยสหกรณ์จะคิดดอกเบี้ยและทบเป็นต้นเงินของทุกเดือน ดังนั้นผู้กู้จะต้องส่งชำระหนี้ที่สหกรณ์โดยเร็ว

การวิเคราะห์โครงสร้างในการบริหารเงินทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์

ในส่วนนี้จะทำการวิเคราะห์ภาพรวมโครงสร้างของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทยโดยผ่านงบการเงินรวมของทั้งระบบสหกรณ์ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 2.1 แสดงฐานะการเงินของสหกรณ์

หน่วย : ล้านบาท

สินทรัพย์	2537	2538	2539	2540	2541
สินทรัพย์หมุนเวียน					
เงินสดและเงินฝาก ธนาคาร	4,858.92	4,668.12	5,402.51	7,148.74	13,914.35
เงินลงทุนระยะสั้น	5,247.55	41,134.48	5,749.36	13,434.72	9,223.97
ลูกหนี้สมาชิกกู้	103,398.41	128,935.71	164,831.79	195,565.19	226,224.33
ลูกหนี้สหกรณ์อื่นกู้	5,399.91	11,382.98	11,556.65	19,168.80	22,716.47
ลูกหนี้อื่นๆ	949.53	1,183.33	5,061.21	1,833.00	1,544.36
หัก หนี้สงสัยจะสูญ	(71.465)	(92.17)	(123.69)	(142.87)	(187.72)
วัสดุคงเหลือ	17.42	43.7	24.94	27.52	197.25
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	390.54	847.91	767.21	861.83	817.80
รวมสินทรัพย์หมุน เวียน	120,190.83	151,104.06	193,269.98	237,804.93	274,450.81
ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์สุทธิ					
ที่ดิน	169.08	176.4	270.52	307.21	380.59
อาคารและสิ่งปลูก สร้าง	194.46	262.19	288.05	338.53	468.78
ยานพาหนะ	12.22	13.88	19.2	18.08	19.46
ตารางที่ 2.1 (ต่อ)					
ครุภัณฑ์อุปกรณ์และ อื่นๆ	151.79	171.21	249.84	257.18	252.29
รวมที่ดิน อาคาร และ อุปกรณ์สุทธิ	527.55	623.68	827.61	921.00	1,139.12
สินทรัพย์อื่น					
เงินทุน	228.76	446.36	554.77	539.14	2,116.81
รายการรอการตัด	46.64	71.42	73.95	23.00	43.68

บัญชี					
ประกันและอื่นๆ	190.05	256.32	339.22	665.12	328.4
รวมสินทรัพย์เงินอื่น	465.45	774.10	967.94	1,227.26	2,788.89
รวมสินทรัพย์ทั้งสิ้น	121,183.83	152,501.84	195,065.53	239,953.19	278,378.82
หนี้สิน					
หนี้สินหมุนเวียน					
เงินกู้และเงินเบิกเกินบัญชี	11,853.97	12,661.68	17,081.95	16,874.06	17,100.88
เจ้าหนี้การค้าและอื่นๆ	1.48	1.15	341.79	588.66	291.45
เงินรับฝาก	32,465.06	43,355.66	54,953.54	75,183.63	87,599.13
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	1,264.54	1,437.23	1,740.40	2,216.17	1,989.90
รวมหนี้สินหมุนเวียน	45,585.50	57,455.72	74,177.68	94,862.52	106,980.55
หนี้สินระยะยาว					
เจ้าหนี้เงินกู้	5,892.66	9,715.91	13,860.50	16,675.22	19,137.90
อื่นๆ	268.44	0.00	0.00	3.96	0.62
รวมหนี้สินระยะยาว	6,161.10	9,715.91	13,874.00	16,679.18	19,138.52

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

หนี้สินอื่น					
เงินสะสมและบำเหน็จ เจ้าหน้าที่	432.41	534.32	671.19	746.85	873.63
หนี้สินอื่น	154.2	499.64	1,014.48	1,669.26	1,904.59
รวมหนี้สินอื่น	586.70	1,033.87	1,712.67	2,416.11	2,788.22
รวมหนี้สินทั้งสิ้น	52,32.85	68,205.50	89,704.35	113,957.81	128,897.29
รวมทุนของสหกรณ์	68,850.98	84,296.34	105,361.18	125,995.38	149,481.53
รวมหนี้สินและทุน	121,183.83	152,501.84	195,065.53	239,953.19	278,378.72

ที่มา : กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

จากตารางที่ 2.1 ตารางแสดงงบดุลของสหกรณ์ออมทรัพย์ทั้งระบบ ระหว่างปี 2537-2541 ซึ่งจะประกอบไปด้วย 3 ส่วนที่สำคัญ คือ สินทรัพย์, หนี้สิน และทุน โดยสินทรัพย์ของสหกรณ์เกือบทั้งหมดเป็นสินทรัพย์หมุนเวียนซึ่งจะมีส่วนน้อยที่เป็นสินทรัพย์ถาวร แสดงให้เห็นว่าระบบสหกรณ์ของค่าใช้จ่ายในด้านค่าเสื่อมน้อยมากเมื่อเทียบกับธุรกิจในรูปแบบอื่น เนื่องจากสถานที่ตั้งของสหกรณ์ส่วนใหญ่อยู่ในสถานที่ทำงานของสมาชิกทำให้ไม่จำเป็นต้องมีชื่อที่ทำการที่ถาวรทำให้สหกรณ์ประหยัดค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ ในส่วนของสินทรัพย์หมุนเวียนพบว่า ลูกหนี้ของสหกรณ์เป็นสินทรัพย์ส่วนใหญ่ คือมีถึง 90 กว่า% ซึ่งลูกหนี้เป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของสหกรณ์ ในส่วนของหนี้สงสัยจะสูญสหกรณ์มีการตั้งหนี้สงสัยจะสูญต่ำมาก คือไม่ถึง 1% ของมูลหนี้ทั้งหมดของระบบสหกรณ์ ดังนั้นแสดงให้เห็นว่าลูกหนี้ของสหกรณ์เป็นลูกหนี้คุณภาพดีมาก

หนี้สินของสหกรณ์ส่วนใหญ่เป็นหนี้สินหมุนเวียน คือ 80 กว่า% ของหนี้สินทั้งหมด โดยส่วนประกอบที่สำคัญที่ 2 ส่วน คือ ในส่วนแรกได้แก่ เงินกู้ และเงินเบิกเกินบัญชี โดยส่วนนี้จะมีการขยายตัวในอัตราที่ลดลง โดยเฉพาะในช่วงปี 2539-2541 ซึ่งการขยายตัวมีน้อยมาก ในส่วนที่สองได้แก่ เงินฝากมีการขยายตัวในอัตราที่ลดลง แต่การขยายตัวก็ยังอยู่ในเกณฑ์สูงมาก คือ เฉลี่ย 5 ปี มีการเพิ่มเฉลี่ยปี 30 กว่า% แต่อย่างไรก็ตามการที่สหกรณ์มีหนี้สินหมุนเวียนในอัตราที่สูงก็ยังไม่น่าเป็นห่วงมากนัก เนื่องจากมีอัตราส่วนทุนหมุนเวียนที่อยู่ในเกณฑ์คือประมาณ 2.5 เท่า ในส่วนหนี้สินระยะยาวของสหกรณ์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยตลอด โดยเมื่อเทียบระหว่างปี 2537 กับ ปี 2541 เพิ่มขึ้นถึง 3 เท่า ซึ่งเมื่อเทียบกับเงินกู้และเงินเบิกเกินบัญชี ซึ่งเป็นหนี้สินหมุนเวียน จะพบว่าในช่วงปี 2537-2540 หนี้สินหมุนเวียนในส่วนหนี้ของสหกรณ์มีมากกว่าเจ้าหนี้เงินกู้ซึ่งเป็นหนี้สินระยะยาว แต่ในช่วงปี 2541 เจ้าหนี้เงินกู้มีมากกว่าเงินกู้และเงินเบิกเกินบัญชี แสดงให้เห็นว่าโครงสร้างของสหกรณ์ออมทรัพย์ในการกู้ยืมเริ่มเปลี่ยนในทางที่ดีขึ้นเนื่องจากการลดลงของการใช้หนี้สินระยะสั้น ทำให้สภาพคล่องของสหกรณ์ดีขึ้น

ตารางที่ 2.2 ฐานะการเงินด้านทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์

หน่วย : ล้านบาท

ส่วนทุนของสหกรณ์	2537	2538	2539	2540	2541
ทุนเรือนหุ้น	55726.06	68002.54	84379.51	100200.21	118124.29
เงินสำรอง	3,767.94	4,794.05	6,433.70	7,899.45	10,139.94
ทุนสะสมต่างๆ	476.26	655.69	929.39	1,388.42	1,574.94

กำไรจากการจัดสรร	2.2	9.66	8.47	28.27	11.79
กำไร (ขาดทุน) สะสม	(2.68)	(1.32)	(11.14)	(11.89)	(106.27)
กำไรสุทธิ	8,882.59	10,847.24	13,622.89	16,419.66	19,745.38
(ขาดทุนสุทธิ)	(1.39)	(11.52)	(1.64)	(0.74)	(8.54)
รวมทุนสหกรณ์	68,650.98	84,296.34	105,361.18	125,995.38	149,481.53
อัตราส่วนเพิ่ม (ลด)	25.81	22.43	24.99	19.58	18.64
อัตราส่วนเพิ่ม (ลด) ถัวเฉลี่ย	22.99	22.29	22.75	23.07	22.29

ที่มา : กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

จากตารางที่ 2.2 ในส่วนทุนโดยเฉพาะทุนเรือนหุ้นเป็นสิ่งสำคัญมากของระบบสหกรณ์เนื่องจากเป็นสิ่งที่สร้างเสริมให้รู้จักการเก็บออมและระเบียบวินัยแก่สมาชิก ส่วนประกอบสำคัญของทุน ได้แก่ ทุนเรือนหุ้นและกำไรสุทธิ โดยทุนเรือนหุ้นมีสัดส่วน 80% ของทุนทั้งหมด ซึ่งการที่สหกรณ์มีทุนเรือนหุ้นยังเป็นผลดีแก่ระบบสหกรณ์ ทำให้ประหยัดต้นทุนในการหาสินเชื่อแก่สมาชิก แต่อย่างไรก็ตามทุนของสหกรณ์มีจุดอ่อนคือไม่สามารถที่จะเพิ่มทุนได้ในทันทีทันใด ทำให้เมื่อมีสมาชิกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในบางครั้ง เงินทุนในการให้สินเชื่อแก่สมาชิกไม่เพียงพอ เป็นผลให้จำเป็นต้องหาจากแหล่งเงินทุนแหล่งอื่น ในส่วนกำไรสุทธิของสหกรณ์มีอัตรากำไรที่สูงมาก คือประมาณ 60 กว่า% ของรายได้ ซึ่งมีการเมื่อเทียบอุตสาหกรรมเนื่องจากสหกรณ์มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานน้อยมาก เพราะสหกรณ์มีการยึดหลักการเสียสละและช่วยเหลือกันในหมู่สมาชิก ทำให้กำไรสุทธิของสหกรณ์อยู่ในเกณฑ์สูง แต่อย่างไรก็ตามกำไรที่ได้ไม่ได้ถูกรวมเข้าไปในทุนสะสมของสหกรณ์ แต่จะถูกแบ่งเป็นเงินปันผลแก่สมาชิก ซึ่งในส่วนนี้จะมีทั้งข้อดีและข้อเสีย คือ ข้อดีจะทำให้สมาชิกอยากเข้ามาทำกิจกรรมของสหกรณ์มากขึ้น ในส่วนข้อเสียคือการจ่ายเงินปันผลที่สูงจะทำให้กำไรสุทธิเหลือน้อยเป็นผลให้สูญเสียโอกาสที่จะเป็นทุนในการให้กู้ยืมแก่สมาชิกรายอื่นต่อไป เพื่อที่สหกรณ์ไม่จำเป็นต้องหาแหล่งเงินกู้จากแหล่งอื่น ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยที่สูงเมื่อเทียบกับทุน

ตารางที่ 2.3 แสดงการรับฝากเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์

หน่วย : ล้านบาท

เงินรับฝาก	2537	2538	2539	2540	2541
------------	------	------	------	------	------

ต้นปี	19,216.91	32,465.06	43,355.66	54,953.54	75,183.63
เพิ่มระหว่างปี	41,889.77	55,318.34	66,008.08	83,205.14	94,229.25
ลดลงระหว่างปี	(28,641.62)	(44,427.74)	(54,410.20)	(62,975.05)	(81,813.75)
คงเหลือสิ้นปี	32,465.06	43,355.66	54,953.54	75,183.63	87,599.13
อัตราส่วนเพิ่ม (ลด) ระหว่างปี	51.64	32.06	19.32	26.05	13.25
อัตราส่วนเพิ่ม (ลด) ของ ยอดคงเหลือสิ้นปี	68.94	33.55	26.75	36.81	16.51
เงินฝากระหว่างปี					
- ออมทรัพย์	35,926.19	48,957.09	58,117.90	74,961.23	87,094.14
- ประจํา	5,963.58	6,361.25	7,890.18	8,243.91	7,135.11
เงินฝากคงเหลือสิ้นปี					
- ออมทรัพย์	26,322.43	37,541.88	48,354.49	68,078.33	81,816.84
- ประจํา	6,142.63	5,813.78	6,599.05	7,105.03	5,782.29

ที่มา : กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

โครงสร้างเงินฝากของสหกรณ์ จากตารางที่ 2.3 พบว่า เงินฝากส่วนใหญ่เป็นเงินฝากออมทรัพย์ ซึ่งเป็นเงินฝากระยะสั้น คือมีประมาณ 80 กว่า% ของเงินฝากทั้งหมด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงปี 2540 ซึ่งเป็นช่วงต้นของการเกิดวิกฤตสถาบันการเงินในไทยทำให้เงินไหลเข้ามาในระบบสหกรณ์มากยิ่งขึ้นคือ ปริมาณเงินฝากออมทรัพย์ได้เพิ่มขึ้น 40% เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา แสดงว่าสมาชิกให้ความเชื่อมั่นกับสหกรณ์มากกว่าธนาคาร ถึงแม้ว่าภายหลังจากเกิดวิกฤตสมาชิกในปี 2541 ปรากฏว่าเงินฝากประจำมีการฝากที่ลดลงถึง 25% แต่อย่างไรก็ตามปริมาณเงินฝากออมทรัพย์ก็ยังเพิ่มสูงขึ้นคือ เพิ่มขึ้นจากเดิม 20% ซึ่งทำให้ปริมาณเงินฝากทั้งระบบสูงขึ้น 16.5%

ตารางที่ 2.4 แสดงการให้เงินกู้แก่สมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์

หน่วย : ล้านบาท

เงินให้กู้แก่สมาชิก	2537	2538	2539	2540	2541
ต้นปี	78,526.11	103,398.41	128,935.71	164,831.79	195,569.19

เพิ่มระหว่างปี	97,386.90	120,808.12	150,006.64	177,413.27	193,498.54
ลดลงระหว่างปี	(72,514.60)	(95,270.82)	(114,110.56)	(146,697.87)	(162,839.40)
คงเหลือสิ้นปี	103,398.41	128,935.71	164,831.79	195,565.19	226,224.33
อัตราส่วนเพิ่ม (ลด) ระหว่างปี	28.46	24.05	24.17	18.27	9.07
อัตราส่วนเพิ่ม (ลด) ของ ยอดคงเหลือสิ้นปี	31.67	24.7	27.84	18.64	15.68
กู้เพิ่มระหว่างปี					
- ดอกเงิน	8,635.89	9,924.77	10,495.42	12,193.96	13,382.95
- สามัญ	78,314.55	97,165.19	122,992.32	144,369.05	156,438.95
- พิเศษ	10,436.46	13,718.16	16,518.90	20,850.26	23,676.64
เงินกู้คงเหลือสิ้นปี					
- ดอกเงิน	791.42	1,170.01	1,327.83	1,570.06	1,778.01
- สามัญ	85,818.28	104,917.91	133,267.37	156,557.21	177,377.08
- พิเศษ	16,788.71	22,847.79	30,236.59	37,437.92	47,069.24

ที่มา : กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

โครงสร้างเงินกู้ของสหกรณ์ จากตารางที่ 2.4 พบว่าเงินกู้ของสหกรณ์ 80% ของเงินกู้เป็นเงินกู้สามัญ ซึ่งเป็นเงินกู้ยืมระยะยาว คือ ประมาณ 7 ปี ซึ่งตามหลักการเงินแล้วระบบสหกรณ์อาจจะประสบปัญหาสภาพคล่องได้เนื่องจากการไม่ Match กันระหว่างเงินให้กู้กับเงินรับฝาก แต่อย่างไรก็ตามสหกรณ์มีระบบพิเศษกับสถาบันการเงินคือการทำมีการจ่ายเงินปันผลและอัตราดอกเบี้ยเงินฝากที่สูงกว่าสถาบันการเงิน ทำให้เงินไหลออกจากระบบสหกรณ์มากขึ้น ปัญหาดังกล่าวจึงไม่ค่อยเกิดในระบบสหกรณ์ นอกจากนี้สมาชิกส่วนใหญ่เห็นว่าสหกรณ์ออมทรัพย์มีความมั่นคงมากเห็นได้จากการที่เงินไหลเข้าสู่ระบบสหกรณ์มากในช่วงเกิดวิกฤต

ตารางที่ 2.5 ตารางแสดงการแหล่งเงินกู้ยืมสหกรณ์ ณ วันสิ้นปี

หน่วย : ล้านบาท

รายการ	2537	2538	2539	2540	2541
เงินกู้ธนาคารต่างๆ	62,727.29	4,121.63	7,835.35	7,688.43	6,089.41
ชุมนุมสหกรณ์ประเภทออมทรัพย์	925.90	2,250.96	1,760.69	2,311.19	3,693.57
ชุมนุมสหกรณ์ทหาร	64.11	139.22	23.12	47.68	304.1
สหกรณ์ออมทรัพย์อื่น	3,091.42	8,429.07	11,021.73	17,280.33	21,343.15
เงินทุนกลางสหกรณ์	4	4.15	3	2.8	154.31
ทุนส่งเสริมเทศบาล	3.87	132.89	0.00	0.5	214
ทุน ทรป.กลาง นพค.	0.00	5	2.63	-	100.25
แหล่งอื่นๆ	5,310.08	5,069.74	7,920.02	4,508.76	3,181.92
เงินเบิกเกินบัญชีธนาคาร	2,074.96	2,224.93	2,375.91	1,709.59	1,158.07
รวม	74,201.63	22,377.59	30,942.45	33,549.28	36,238.78

ที่มา : กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

จากตารางที่ 2.5 พบว่าแหล่งเงินกู้ที่สำคัญของสหกรณ์ได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์อื่นๆ เงินกู้ธนาคารต่างๆ และชุมนุมสหกรณ์ประเภทออมทรัพย์ตามลำดับ โดยที่สหกรณ์ออมทรัพย์อื่นๆ เป็นแหล่งเงินกู้ที่สำคัญที่สุดซึ่งสหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยและรัฐวิสาหกิจจะเป็นแหล่งให้กู้ยืมมากที่สุด² ส่วนเงินกู้ธนาคารต่างๆ เริ่มมีบทบาทลดลง เห็นได้จากการลดลงของการพึ่งพาแหล่งเงินกู้ดังกล่าว ซึ่งอาจจะเกิดจากการช่วงการเกิดวิกฤตทำให้เงินไหลเข้าสู่ระบบสหกรณ์ออมทรัพย์มาก และในช่วงดังกล่าวเกิดภาวะเงินตึงตัว ทำให้อัตราดอกเบี้ยสูง เป็นผู้ใช้สหกรณ์ออมทรัพย์ที่ขาดเงินทุนดำเนินงานหันมากู้เงินจากแหล่งอื่นเพิ่มขึ้น คือ ระหว่างสหกรณ์และชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์ ในส่วนสุดท้ายคือชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์ เริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญในการเป็นเสีรสภาพคล่องให้แก่สหกรณ์ออมทรัพย์ ซึ่งเห็นได้จากอัตราขยายตัวเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้น

² ข้อมูลจากเว็บไซต์ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

ตารางที่ 2.6 ตารางแสดงการค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสวัสดิการและอุปกรณ์สำนักงาน

หน่วย : ล้านบาท

	2537	2538	2539	2540	2541	ค่าเฉลี่ย 5 ปี
รวมค่าใช้จ่าย	6,055.02	7,473.36	10,957.91	14,183.42	17,152.63	11,164.47
	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%
ต้นทุนธุรกิจเครดิต	4,927.31	5,902.18	9,122.22	12,143.93	14,588.02	9,336.73
	81.38%	78.98%	83.25%	85.62%	85.05%	83.63%
ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	1,127.71	1,571.18	1,835.69	2,039.49	2,564.61	1,827.74
	18.62%	21.02%	16.75%	14.38%	14.95%	16.37%
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสวัสดิการ	105.82	149.29	167.71	151.83	190.34	153
	1.75%	2.00%	1.53%	1.07%	1.11%	1.37%
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอุปกรณ์สำนักงาน	9.22	11.99	15.54	19.84	20.03	15.32
	0.15%	0.16%	0.14%	0.14%	0.12%	0.14%

ที่มา : กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

จากตาราง 2.6 พบว่าค่าใช้จ่ายของสหกรณ์ออมทรัพย์ประกอบไปด้วย ดอกเบี้ยจ่ายและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเท่ากับ 80% และ 20% ของค่าใช้จ่ายทั้งหมดตามลำดับ โดยในงานศึกษานี้ได้ทำการศึกษาถึงประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นจากการใช้ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอุปกรณ์สำนักงาน และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสวัสดิการ จากการวิเคราะห์โครงสร้างของค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอุปกรณ์สำนักงานพบว่า ค่าใช้จ่ายในส่วนนี้น้อยมากเมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายในส่วนอื่นคือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.15% ต่อค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานทั้งหมด ในส่วนค่าใช้จ่ายสวัสดิการต่อพนักงาน พบว่าค่าใช้จ่ายในส่วนนี้มีความสำคัญมากกว่าค่าใช้จ่ายในส่วนอุปกรณ์สำนักงาน คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.5% ต่อค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

จากที่กล่าวมาข้างต้นพบว่าโครงสร้างแหล่งเงินกู้ยืมของสหกรณ์ออมทรัพย์เริ่มเปลี่ยนไปโดยจะลดการกู้ยืมจากธนาคาร และแหล่งเงินทุนอื่น แล้วหันมากู้ยืมระหว่างสหกรณ์ออมทรัพย์ด้วยกัน หรือ ชุมชมสหกรณ์ออมทรัพย์ จากจุดดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าระบบสหกรณ์มีการขยายการช่วยเหลือเพิ่มขึ้น จากเดิมที่ช่วยเหลือกันในหมู่สมาชิก แต่ปัจจุบันมีการช่วยเหลือกันระหว่างสหกรณ์ออมทรัพย์ด้วยกันมากยิ่งขึ้น โดยชุมชมสหกรณ์ออมทรัพย์และกรมส่งเสริมสหกรณ์เป็นหน่วยที่คอยสนับสนุน

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภายหลังการเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงิน ทำให้บุคคลต่าง ๆ ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับสหกรณ์ออมทรัพย์ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ สมาชิก และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ออมทรัพย์หันมาสนใจในการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบสหกรณ์ให้มากขึ้น โดยมีความพยายามในด้านต่าง ๆ เช่น ความพยายามที่จะใช้ระดับของส่วนผสมของปัจจัยการผลิตต่าง ๆ (Inputs) ให้เหมาะสมกับระดับของผลผลิต (Output) ที่ต้องการ ซึ่งในส่วนนี้เราเรียกว่าการประหยัดต่อขนาด (Economies of Scale) และการประหยัดต่อขอบเขต (Economies of Scope) นอกจากนี้ยังมีความพยายามที่จะจัดการบริหารงานภายในองค์กรให้เหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งเรียกการประหยัดในส่วนนี้ว่าประสิทธิภาพ X (X – Efficiency) ซึ่งในงานศึกษานี้ จะได้กล่าวถึงการวัดการประหยัดต่อขนาดในส่วนแรกและประสิทธิภาพ X ในส่วนที่สอง

3.1) การประหยัดต่อขนาด

การประหยัดต่อขนาด คือ ความสัมพันธ์ในการผลิตระหว่างต้นทุนเฉลี่ยของผลผลิตต่อปริมาณการผลิต โดยจะสะท้อนให้เห็นจากเส้นต้นทุนเฉลี่ยระยะยาว ยกตัวอย่างเช่น ถ้าบริษัทมีการเพิ่มปริมาณการผลิตสินค้าแล้วพบว่าต้นทุนเฉลี่ยของสินค้านั้นลดลงเนื่องจากต้นทุนบางชนิดคงที่ เช่น ต้นทุนในการบริหารงานหรือค่าเสื่อมของเครื่องจักร เป็นต้น ซึ่งเรียกสถานการณ์ดังกล่าวว่า การประหยัดต่อขนาด ในทางตรงกันข้าม การที่บริษัทมีการเพิ่มปริมาณการผลิตสินค้า แต่กลับพบว่าต้นทุนเฉลี่ยของสินค้านั้นเพิ่มขึ้นเนื่องจากต้นทุนบางด้านสูงขึ้น เช่น ต้นทุนในการจัดการบริษัท สถานการณ์ดังกล่าวจะเรียกว่า การไม่ประหยัดต่อขนาด นอกจากนี้เรายังสามารถตรวจสอบได้จากความชันของเส้นต้นทุนเฉลี่ยดังนี้

1. เส้นต้นทุนเฉลี่ยมีความชันเป็นลบ (เกิดการประหยัดต่อขนาด) หมายถึง เมื่อมีการเพิ่มปัจจัยการผลิตทุกชนิดในสัดส่วนเดียวกัน ผลผลิตที่เพิ่มขึ้นจะมีสัดส่วนมากกว่าปัจจัยการผลิตที่เพิ่มขึ้นจึงทำให้ต้นทุนเฉลี่ยลดลง (Increasing Return to Scale)
2. เส้นต้นทุนเฉลี่ยมีความชันเป็นศูนย์ หมายถึง เมื่อมีการเพิ่มปัจจัยการผลิตทุกชนิดในสัดส่วนเดียวกัน ผลผลิตที่เพิ่มขึ้นจะมีสัดส่วนเท่ากับปัจจัยการผลิตที่เพิ่มขึ้นจึงทำให้ต้นทุนเฉลี่ยคงที่ (Constant Return to Scale)
3. เส้นต้นทุนเฉลี่ยมีความชันเป็นบวก (เกิดความไม่ประหยัดต่อขนาด) หมายถึง เมื่อมีการเพิ่มปัจจัยการผลิตทุกชนิดในสัดส่วนเดียวกัน ผลผลิตที่เพิ่มขึ้นจะมีสัดส่วนน้อย

กว่าปัจจัยการผลิตที่เพิ่มขึ้นจึงทำให้ต้นทุนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น (Decreasing Return to Scale)

วิธีการวัดประหยัดต่อขนาด

ในการศึกษาการประหยัดต่อขนาด มีวิธีการวัดที่สำคัญอยู่ 2 รูปแบบ คือ

1. Ray Scale Economy (RSE) ถูกพัฒนาขึ้นมาโดย Boumol, Ponzorand Willy (1982) ซึ่งวิธี RSE เป็นการวัดความยืดหยุ่นของต้นทุนโดยกำหนดให้ระดับการผลิตคงที่ โดยมีสูตรดังนี้

$$RSE = \sum_i \frac{\partial \ln C(Q_i, P_j)}{\partial \ln Q_i}$$

เมื่อ Q_i คือ ผลผลิตของสถาบันการเงิน ตามลำดับ $C(Q_i, P_j)$ คือ ต้นทุนในการดำเนินงานของสถาบันการเงิน ตามลำดับ โดย $\frac{\partial \ln C(Q_i, P_j)}{\partial \ln Q_i}$ เป็นอนุพันธ์ส่วนย่อยของต้นทุน (Partial Derivative of Cost) ซึ่งเกี่ยวข้องกับขนาดการผลิตที่ไม่เหมาะสม (Unscale) ของผลผลิตที่ i โดย RSE จะมองถึงการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนต่อหน่วยของผลผลิตที่เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นมุมมองของการเปลี่ยนแปลงขนาดการผลิตภายใต้กลุ่มของการผลิตเดียวกัน (Output Bundle) ซึ่งวิธีนี้จะเหมาะสมในการวัดมาก หากการเติบโตของสถาบันการเงินเติบโตจากการเปลี่ยนแปลงขนาดที่ไม่ใช้กลุ่มของการผลิต

Returns to Scale จะเพิ่มขึ้นเมื่อ $RSE < 1$

Returns to Scale จะคงที่เมื่อ $RSE = 1$

Returns to Scale จะลดลงเมื่อ $RSE > 1$

2. Expansion Path Scale Economy (EPSE^{AB}) ถูกพัฒนาขึ้นมาโดย Berger (1987) วิธี EPSE^{AB} เป็นการวัดความยืดหยุ่นของต้นทุนโดยมีมุมมองทั้งการเปลี่ยนแปลงในด้านวัตถุดิบและผลผลิตซึ่งมีสูตรดังต่อไปนี้

$$EPSE^{AB} = \left\{ \sum_i \left[\left[\frac{Q_i^B - Q_i^A}{Q_i^B} \right] \left[\frac{\partial \ln C(Q_i^B, P_j)}{\partial \ln Q_i^B} \right] \right] \right\} \left\{ \frac{[C(Q_i^B, P_j) - C(Q_i^A, P_j)]}{C(Q_i^B, P_j)} \right\}$$

เมื่อ Q_i^A และ Q_i^B คือ ผลผลิตของสถาบันการเงิน A และ B ตามลำดับ $C(Q_i^A, P_j)$ และ $C(Q_i^B, P_j)$ คือต้นทุนในการดำเนินงานของสถาบันการเงิน A และ B ตามลำดับ

EPSE^{AB} จะมองถึงเปอร์เซ็นต์ของการเปลี่ยนแปลงต้นทุนเมื่อระดับการผลิตของสถาบันการเงิน A และ B มีการเปลี่ยนแปลงไป โดยระดับการผลิตอยู่ภายในกลุ่มการผลิตระหว่าง A และ B

Returns to Scale เพิ่มขึ้นเมื่อ EPSE^{AB} < 1

Returns to Scale คงที่เมื่อ EPSE^{AB} = 1

Returns to Scale ลดลงเมื่อ EPSE^{AB} > 1

ปัจจัยที่กำหนดการประหยัดต่อขนาด

การประหยัดต่อขนาดจะเกิดขึ้นเมื่อสหกรณ์ออมทรัพย์ได้ขยายขนาดการผลิตออกไปในระยะแรก ๆ มีการใช้ปัจจัยการผลิตที่คงที่และแปรผันเพิ่มขึ้น ผลผลิตสูงขึ้น สถานการณ์ต่าง ๆ เอื้ออำนวยให้ สหกรณ์ออมทรัพย์เกิดความประหยัดต่อขนาดขึ้น ซึ่งสาเหตุของการประหยัดต่อขนาดมี 2 ประการที่สำคัญ คือ

1. การประหยัดภายใน (Internal Economies of Scales) คือ การประหยัดที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภายในหน่วยธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์ ทำให้สหกรณ์ออมทรัพย์มีต้นทุนต่ำลง อันมีสาเหตุมาจาก

1.1 การประหยัดทางด้านแรงงาน (Labour Economy) เกิดขึ้นเมื่อสหกรณ์ออมทรัพย์มีขนาดใหญ่ขึ้น ทำให้มีโอกาสแบ่งแยกแรงงานที่มีความชำนาญเฉพาะอย่าง เช่น งานด้านสินเชื่อซึ่งต้องการแรงงานที่มีฝีมือ จะมีผลให้เกิดความชำนาญเฉพาะอย่าง ผลผลิตที่ได้จากการทำงานจะสูงขึ้น จะมีผลทำให้ต้นทุนเฉลี่ยต่อหน่วยลดลง

1.2 การประหยัดด้านความเสี่ยง (Risk Economy) เกิดขึ้นเมื่อสหกรณ์ออมทรัพย์มีการปล่อยสินเชื่อเพิ่มขึ้น จึงมีโอกาสที่จะลดความเสี่ยงจากผู้กู้ไม่ชำระเงินกู้คืนมากขึ้น ทำให้สามารถลดต้นทุนในด้านนี้ไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น

1.3 การประหยัดด้านเทคนิค (Technical Economy) เกิดขึ้นเมื่อสหกรณ์ออมทรัพย์มีขนาดใหญ่ขึ้น โอกาสจะนำเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสูง เช่น คอมพิวเตอร์เข้า

มาใช้ในกิจการก็จะมีมากขึ้น ทำสหกรณ์ออมทรัพย์สามารถลดต้นทุนด้านแรงงานลงได้และส่งผลให้ต้นทุนเฉลี่ยต่อหน่วยลดลง

- 1.4 การประหยัดด้านการดำเนินงาน (Managerial Economy) เกิดขึ้นเมื่อสหกรณ์ออมทรัพย์มีขนาดใหญ่ขึ้น ความยากลำบากในการจัดการเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะเรื่องการเงินก็จะลดน้อยลง ตัวอย่างเช่น การได้มาซึ่งเงินทุนเพื่อดำเนินการของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ย่อมจะง่ายและมีต้นทุนต่ำกว่า สหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดเล็ก เนื่องจากสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มีจำนวนสมาชิกมากทำให้โอกาสในการหาเงินกู้ถูกลงและอำนาจต่อรองทางการเงินย่อมมีมากกว่าสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดเล็ก

2. การประหยัดจากภายนอก (External Economies of Scales) คือการประหยัดที่เกิดขึ้นจากสาเหตุภายนอกกิจการ เป็นต้นว่า เมื่อเกิดความก้าวหน้าทางวิทยาการ เช่น ระบบการสื่อสารในประเทศมีการพัฒนาสูงขึ้น จะมีผลทำให้สหกรณ์ออมทรัพย์ไม่ว่าจะมีขนาดการผลิตใดสามารถลดต้นทุนการผลิตลงได้เนื่องจากสามารถทำให้การติดต่อธุรกิจของสหกรณ์ออมทรัพย์ทำได้สะดวกเร็วขึ้น

3.2) ประสิทธิภาพ X (X-Efficiency)

ประสิทธิภาพ X (X-Efficiency) คือ สถานการณ์ที่ผลผลิตที่แท้จริงของบริษัทเพิ่มขึ้นโดยกำหนดให้ปัจจัยการผลิตในสมการต้นทุนคงที่ ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยอื่นนอกจากปัจจัยการผลิตในสมการต้นทุน เช่น การจัดการ หรือการผูกขาด¹ เป็นต้น

การพัฒนาแนวคิดประสิทธิภาพ X

ทฤษฎีประสิทธิภาพ X ได้ถูกพัฒนาในช่วงทศวรรษที่ 60 เนื่องจากนักเศรษฐศาสตร์ได้มีความพยายามที่จะอธิบายพฤติกรรมของบริษัทซึ่งแตกต่างจากอดีตที่เน้นกำไรสูงสุดหรือต้นทุนต่ำสุด ซึ่งนักเศรษฐศาสตร์ที่พยายามอธิบายพฤติกรรมของบริษัทที่แตกต่างไปได้แก่ Bound (1959) ได้พัฒนาแบบจำลอง ที่มีเป้าหมายในการทำให้เกิดการขายสินค้ามากที่สุดโดยอาศัยประสบการณ์ในการให้การศึกษาแก่ธุรกิจ ต่อมา Morris (1963,1964) ได้พัฒนาแบบจำลองที่มีเป้าหมายในการเน้นการเจริญเติบโตของบริษัทซึ่งกรณีดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ Leibenstein (1969) ได้พัฒนาแนวคิดเรื่องประสิทธิภาพ X ขึ้น ภายใต้แนวคิดอรรถประโยชน์ระดับต่ำ

¹ เกิดจากการที่บริษัทไม่ผลิตสินค้าเต็มความสามารถในการผลิตสินค้าของบริษัท

(Underutilized) ของวัตถุดิบ ซึ่งเกิดจากการสังเกตความแตกต่างของแบบจำลองที่ถูกพัฒนา
 อย่างเป็นรูปแบบแล้วกับประสบการณ์ในการทำงานในประเทศกำลังพัฒนา ผลปรากฏว่าข้อมูลที่ได้
 ได้มีความขัดแย้งกับทฤษฎีนีโอคลาสสิกอันได้แก่ 1) เราสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงผลผลิตได้จาก
 การเปลี่ยนแปลงการบริหารงานภายในโรงงาน 2) ข้อมูลแสดงให้เห็นว่าบริษัทไม่มีความจำเป็น
 ต้องบริหารงานภายใต้แนวคิด ผลผลิตหน่วยสุดท้าย 3) ข้อมูลมหภาคแสดงให้เห็นว่าปัจจัยอื่นมี
 ความสำคัญต่อการเติบโตของบริษัท จากผลของข้อมูลข้างต้นทำให้เขาได้พัฒนาแนวคิดประสิทธิ
 ภาพ X ขึ้นมา

ข้อแตกต่างระหว่างทฤษฎีนีโอคลาสสิกกับแนวความคิดประสิทธิภาพ X

ทฤษฎีนีโอคลาสสิกจะกำหนดให้ทุกสิ่งทุกอย่างที่ต้องมีเหตุผล ตัวอย่างเช่นในกระบวนการ
 การผลิตเหมือนกับการผลิตของเครื่องจักร ซึ่งบริษัทจะไม่สนใจอย่างอื่นแต่สนใจในประสิทธิภาพ
 ในการเปลี่ยนวัตถุดิบอย่างไรให้เกิดผลผลิตสูงสุด ในส่วนของแนวความคิดประสิทธิภาพ X จะทำ
 การศึกษาพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในและภายนอกบริษัท โดยเริ่มศึกษาจากพฤติกรรมและ
 จิตใจของบุคคลแล้วศึกษาพฤติกรรมของกลุ่มบุคคล จากนั้นจึงศึกษาปัจจัยของสิ่งแวดล้อมที่
 กระทบต่อประสิทธิภาพ X แล้วนำทุกกรณีมาประยุกต์เป็นทฤษฎี สุดท้ายก็นำเอาทฤษฎีที่สร้างขึ้น
 มาประยุกต์ใช้ในการวัดผลผลิตที่เกิดขึ้น

ข้อแตกต่างระหว่างข้อสมมติของทฤษฎีนีโอคลาสสิกกับแนวความคิดประสิทธิภาพ X

ทฤษฎีนีโอคลาสสิก	แนวความคิดประสิทธิภาพ X
1. มีการแบ่งการศึกษาของบริษัทและครัว เรือน (Agent)	1. ศึกษาพฤติกรรมของบุคคล โดยกำหนดให้ บุคคลเท่านั้นที่คิด และมีพฤติกรรมตอบ โต้(React) ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการ พัฒนาการศึกษาพฤติกรรมของบุคคลไปสู่
2. พฤติกรรมของมนุษย์จำเป็นต้องมีเหตุผล (Rationality)	พฤติกรรมของกลุ่มบุคคล
3. ทุกสิ่งทุกอย่างในองค์กร ไม่ว่าจะเป็ นลูกจ้าง ระบบการจัดการ หรือเจ้าของจำเป็น ต้องมีเป้าหมายเดียวกัน	2. พฤติกรรมของมนุษย์ไม่จำเป็นต้องมีเหตุผล
4. พฤติกรรมของมนุษย์จะต้องมีการตอบ สนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม	3. ลูกจ้างและเจ้าของไม่จำเป็นต้องมีเป้าหมาย เดียวกัน
5. สัญญาในการจ้างงานสมบูรณ์	4. พฤติกรรมของมนุษย์ไม่จำเป็นต้องตอบ สนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม
	5. สัญญาในการจ้างงานไม่สมบูรณ์

ACTUAL HYPOTHESIS	MAX	NON MAX
MAX	OK	TYPE 2 ERROR
NON MAX	TYPE 1 ERROR	OK

ตารางที่ 3.1 แสดง ข้อสรุปจากสมมติฐาน Type 1 error และ Type 2 error

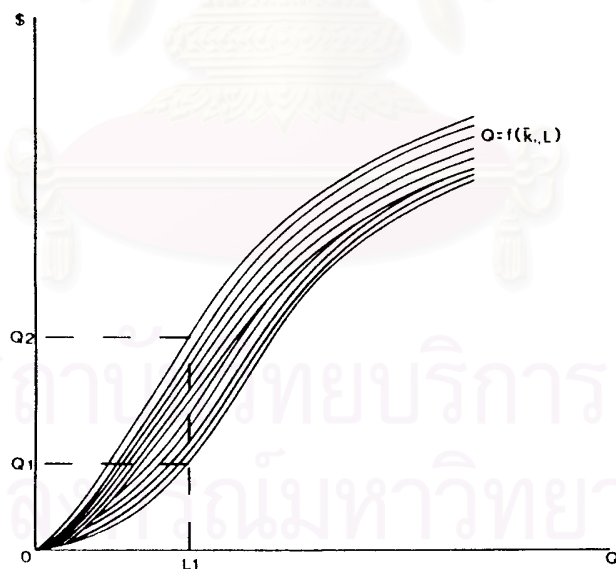
ในตารางที่ 3.1 แสดงถึงสมมติฐานในพฤติกรรมของบุคคลซึ่งมี 2 สมมติฐาน คือ (1) บุคคลมีพฤติกรรมแสวงหาความพอใจสูงสุดตลอดเวลา (2) บุคคลไม่มีพฤติกรรมแสวงหาความพอใจสูงสุดตลอดเวลา มีพฤติกรรมที่แท้จริง 2 ชนิดที่แต่ละบุคคลพึงกระทำ คือ ข้อผิดพลาดแบบที่ 1 เกิดจากบุคคลมีพฤติกรรมแสวงหาความพอใจสูงสุดแต่สมมติฐานกำหนดให้บุคคลไม่มีพฤติกรรมแสวงหาความพอใจสูงสุด และข้อผิดพลาดแบบที่ 2 ซึ่งเกิดจากการยอมรับสมมติฐานที่ว่าบุคคลมีพฤติกรรมแสวงหาความพอใจสูงสุด แต่ในทางปฏิบัติเขาไม่มีพฤติกรรมดังกล่าว พบว่าประสิทธิภาพ X เกิดจากข้อผิดพลาดของบุคคลทั้ง 2 แบบ ซึ่งแตกต่างจากรูปแบบประสิทธิภาพของนิโอคลาสสิกที่ กำหนดให้ข้อผิดพลาดในแบบที่ 1 มีโอกาสเท่ากับ 0 และพยายามจะเสนอข้อผิดพลาดทั้งหมดที่เกิดขึ้นเกิดจากข้อผิดพลาดในแบบที่ 2 ซึ่งเราพบว่าไม่เป็นความจริงเสมอไป โดยในที่นี้จะแสดงให้เห็นว่าประสิทธิภาพ X จะมองพฤติกรรมทั้ง พฤติกรรมที่ต้องการ Maximizing และ พฤติกรรมที่ไม่ต้องการ Maximizing ซึ่งจะใช้เป็นตัวอธิบายพฤติกรรมของบุคคลที่เกิดขึ้นภายในตัวเอง และเกิดจากปัจจัยภายนอก

จากที่กล่าวมาในข้างต้นแล้ว X ในประสิทธิภาพ X เป็นตัวแทนของปัจจัยที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับการประหยัดต่อขนาดและการประหยัดต่อขอบเขต ตัวอย่างของปัจจัย X ในเชิงประจักษ์ เช่น เกิดจากการขาดปัจจัยในการตั้งใจในการทำงาน, แรงเฉื่อยในการทำงานของมนุษย์ หรือ พฤติกรรมของมนุษย์บางคนที่ไม่พยายามทำให้เกิดต้นทุนต่ำที่สุด อย่างไรก็ตาม ความไม่มีประสิทธิภาพ X ไม่เกี่ยวกับราคาหรือตลาด แต่จะเกิดจากการดำเนินงานภายในบริษัทของตนเองมากกว่าซึ่งในบางครั้งเราพบว่าประสิทธิภาพ X อาจจะเป็นผลจากการมีเทคโนโลยีที่ดีได้

ปัจจัยที่ทำให้เกิดแนวคิดประสิทธิภาพ X

Leibenstein (1969) ได้กล่าวว่า ประสิทธิภาพ X เกิดขึ้นจาก 4 ปัจจัยที่สำคัญ คือ

1. สัญญาจ้างงานไม่สมบูรณ์ โดยเขามองว่า ถึงแม้ว่าสัญญาจ้างงานจะมีความชัดเจนในการกำหนดค่าจ้างของแรงงาน แต่อย่างไรก็ตาม เราไม่ทราบว่าแรงงานที่ทำงานมีประสิทธิภาพตามที่จ่ายค่าจ้างไปหรือไม่ เนื่องจากเราต้องอาศัยปัจจัยอื่นในการกระตุ้นให้พนักงานทำงานอย่างเต็มที่ ซึ่งสิ่งนี้จะแตกต่างจากสัญญาซื้อขายของทั่วไปที่เราสามารถที่จะกำหนดลักษณะของสินค้าที่เราต้องการได้เลย

รูปที่ 3.1 รูปแสดง สมการการผลิตที่เป็นช่วง

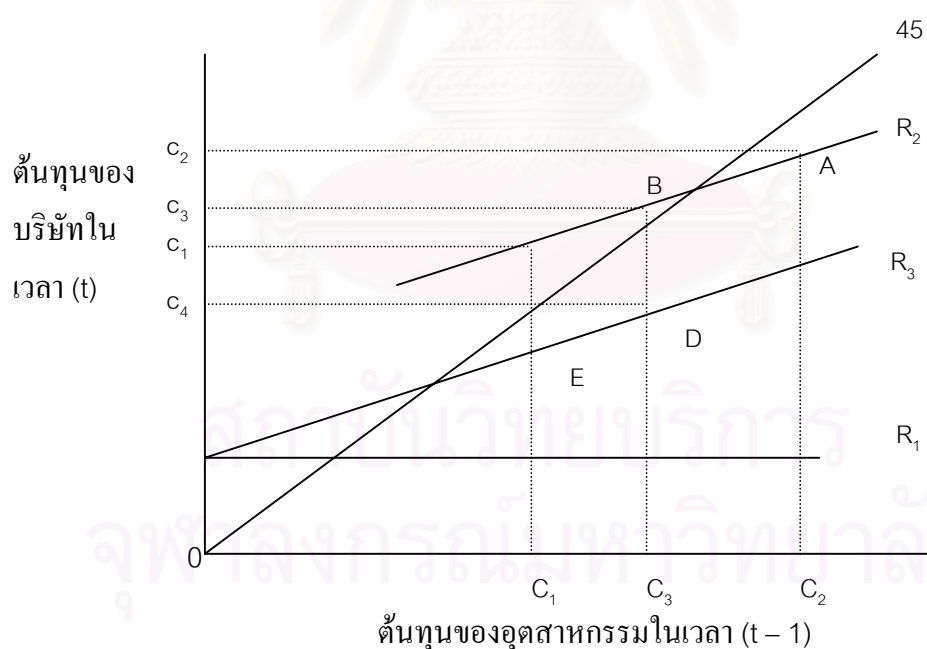
2. ความไม่แน่นอนของผลิตภาพของปัจจัยการผลิต จากรูปที่ 3.1 พบว่า สมการการผลิตไม่มีความสมบูรณ์ในตัวของมันเอง ในกระบวนการผลิตจริงแล้วไม่สามารถที่จะรู้ได้โดยปริมาตรผลผลิตที่จะผลิตได้จากการใช้วัตถุดิบหนึ่ง ๆ จะมีระดับเท่าไร ซึ่งสามารถแสดงได้จากกราฟ คือ เมื่อใส่วัตถุดิบแรงงาน 2 หน่วยทุน 1 หน่วย ผลที่ได้คือผลผลิตที่อยู่ระหว่าง Q_1Q_2

3. การจัดการแรงงานโดยใช้วิธีการจัดการที่เหมือนกัน แต่ผลที่เกิดขึ้นกับแรงงานแต่ละชนิดอาจไม่เหมือนกัน เนื่องจากแรงงานแต่ละชนิดมีเป้าหมายในการทำงานที่แตกต่างกัน

4. บริษัทไม่จำเป็นต้องผลิตสินค้าตามสมการต้นทุนและสมการผลผลิต

จากที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ทราบว่าผลผลิตที่ได้จากสมการการผลิตจะต้องมีปริมาณที่เท่ากัน แต่ยังมีปัจจัยอื่นที่สำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อสมการต้นทุน ซึ่งในทฤษฎีประสิทธิภาพ X ได้เรียกปัจจัยดังกล่าวว่า แรงกดดัน (Pressure) ซึ่งแรงกดดันดังกล่าวเกิดจากคู่แข่งและความไม่แน่นอน

จากเหตุการณ์ดังกล่าว ทำให้มีการรวมแรงกดดันเข้าไปในสมการ ทำให้แนวความคิดประสิทธิภาพ x มีสมมติฐานว่าการผลิตทุกครั้งไม่จำเป็นต้องอยู่ที่ระดับการผลิตที่ต้นทุนต่ำสุด ซึ่งเป็นจุดที่แตกต่างจากทฤษฎี Neo-Classical

รูปที่ 3.2 รูปแสดง แรงกดดัน ,การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี และ ต้นทุน

จากรูปที่ 3.2 จะแสดงให้เห็นถึงผลกระทบของต้นทุน โดยกำหนดให้ต้นทุนของสินค้าในบริษัทต่าง ๆ ได้รับอิทธิพลจากค่าเฉลี่ยของระดับต้นทุนของอุตสาหกรรม คือ เมื่อต้นทุนของอุตสาหกรรม

สาหร่ายในเวลา $(t - 1)$ เพิ่มขึ้น จะทำให้ต้นทุนของบริษัทในเวลา (t) เพิ่มขึ้นตาม โดยที่ทุกจุดบนเส้น 45 องศา ต้นทุนในเวลาที่ $(t - 1)$ ของอุตสาหกรรมจะ เท่ากับต้นทุนในเวลาที่ (t) ของบริษัท

เส้น R_1 คือ เส้นต้นทุนต่ำที่สุด โดยที่บริษัทไม่มี React ตามแรงกดดันของอุตสาหกรรม

เส้น R_2 คือ เส้นที่ต้นทุนของบริษัทมี React ตามอุตสาหกรรม

เส้น R_3 คือ เส้นที่บริษัทมีการประหยัดที่เกิดขึ้นจากประสิทธิภาพ X และเทคโนโลยี

กำหนดให้จุด A คือจุดเริ่มต้นของต้นทุนของอุตสาหกรรมโดยที่ต้นทุนของอุตสาหกรรมมีค่าเท่ากับ C_2 และต้นทุนของบริษัทมีค่าเท่ากับ c_2 ถ้าต้นทุนของอุตสาหกรรมลดลงไปที่ระดับ C_3 จะทำให้ต้นทุนของบริษัทลดลงไปที่ระดับ c_3 ซึ่งอยู่ ณ จุด B และถ้าอุตสาหกรรมสามารถคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้ จะทำให้ต้นทุนลดลงจากเดิมไปอยู่ที่เส้น R_3 โดยที่ต้นทุนของบริษัทจะอยู่ที่ระดับ c_4 ซึ่งเคลื่อนจากจุด B ไปยังจุด D จากประเด็นดังกล่าวทำให้เห็นได้ว่า แนวความคิดเกี่ยวกับการพยายามที่จะตัดสินใจเพื่อที่จะให้ได้รับอรรถประโยชน์ที่สูงที่สุดจะถูกแทนที่ด้วยแนวโน้มที่จะไม่มีการกระทำดังกล่าวในที่สุด

3.3) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดประสิทธิภาพของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์

จากการค้นคว้าพบว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทยมีน้อยมากเมื่อเทียบกับสถาบันการเงินอื่น โดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์ซึ่งถือกำเนิดมาในระยะเวลาใกล้เคียงกัน ซึ่งจากการค้นคว้าพบว่าแนวทางในการศึกษาระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทยเราพบว่ามี 2 รูปแบบ คือ รูปแบบแรกจะทำการศึกษาระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ทั้งระบบสหกรณ์ โดยลักษณะในการศึกษารูปแบบดังกล่าวแบ่งเป็น 2 ช่วงที่สำคัญ คือในช่วงแรก ระหว่างปี 2496-2521 งานวิจัยในช่วงดังกล่าวจะทำการศึกษาโครงสร้างของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ เพื่อปรับปรุงรูปแบบการดำเนินงานให้เหมาะสมกับระบบเศรษฐกิจไทย งานวิจัยในช่วงดังกล่าวได้แก่ การคลี่คลายของสหกรณ์สินเชื่อในประเทศไทย นายอุทิศ นาคสวัสดิ์ (2496) ในงานวิจัยนี้จะอธิบายความหมายและวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ , ทำไม่ถึงเลือกสหกรณ์แบบไร้พีไอเซนในระบบสหกรณ์ไทย , ผลกระทบของประเทศที่ได้รับจากการเกิดสหกรณ์ ตลอดจนอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการก่อตั้งธนาคารกลางประจำท้องถิ่นเพื่อเป็นศูนย์กลางในการดำเนินงานสหกรณ์ออมทรัพย์ ในส่วนงานของเลิศ ชูโต (2505) ลักษณะงานจะคล้ายกับงานในส่วนแรก คือ การอธิบายประวัติสหกรณ์และโครงสร้างสหกรณ์ สิ่งที่แตกต่างกันคือ การอธิบายถึงความแตกต่างของรูปแบบสหกรณ์ออมทรัพย์ที่ใช้อยู่ในประเทศอเมริกา (แบบเครดิตยูเนียน) กับระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ที่ใช้ในประเทศอินเดียและในไทย (แบบไร้พีไอเซน) นอกจากนี้จะกล่าวถึงอุปสรรคของการดำเนินงานของสหกรณ์โดยมุ่งเน้นไปยังพฤติกรรมของสมาชิก ในส่วนสุดท้ายเราจะกล่าวถึงงานของ อัมมร วัฒนพานิช (2521) งานนี้จะมีลักษณะคล้ายกับงานที่กล่าวมาข้างต้น แต่สิ่งที่แตกต่างจากงานอื่น คือ การเองบการ

เงินมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ ซึ่งสามารถเชื่อมโยงไปสู่ปัญหาต่างๆ ของระบบสหกรณ์ได้มากขึ้นกว่าเดิม อีกทั้งในงานวิจัยนี้ยังวิจารณ์ถึงปัญหาของการเข้ามาช่วยเหลือระบบสหกรณ์ของรัฐบาลด้วย

ในช่วงที่สอง 2530-ปัจจุบัน จะเป็นการศึกษาที่เกี่ยวกับการบริหารงานภายในสหกรณ์ออมทรัพย์เพื่อที่จะหาปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในการดำเนินงานในระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ งานวิจัยดังกล่าวได้แก่ พัฒนาทางการและความมั่นคงของสหกรณ์ออมทรัพย์ นางสุดา เจริญพงศ์ไพบูลย์ (2536) ,ปัจจัยทางการเงินที่มีผลกระทบต่อกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์ทั้งหมดของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย ศศิพิมล แสงจันทร์ (2537) ,การวิเคราะห์การหมุนเวียนของเงินสดและระดับเงินสดที่เหมาะสมของสหกรณ์ออมทรัพย์ นางสาวรัตนา เอี่ยมจำเริญ (2539) เป็นต้น

ลักษณะของงานทั้ง 3 งานที่กล่าวมาข้างต้นมีลักษณะเหมือนกัน คือการนำเอางบการเงินมาวิเคราะห์โครงสร้างทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ โดยจะกล่าวถึงแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินทุน รวมไปถึงการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินของสหกรณ์ จากนั้นจึงนำเอาผลดังกล่าวไปหาความสัมพันธ์กับปัจจัยต่างที่สนใจอยู่โดย งานวิจัยแรกของนางสุดา เจริญพงศ์ไพบูลย์ (2536) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ของเงินให้กู้ยืมกับปัจจัยอื่น ได้แก่ กำไรสุทธิ เงินฝาก เงินกู้ยืม ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน และทุนเรือนหุ้น พบว่าทั้งหมดมีความสัมพันธ์ในทางเดียวกับเงินให้กู้ยืม และมีความสัมพันธ์กันมาก แสดงว่าสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีปริมาณเงินให้กู้ยืมสูงจะพยายามหาแหล่งเงินทุนราคาถูกเพื่อลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน เพื่อที่ทำให้สหกรณ์ออมทรัพย์มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ในส่วนงานที่ 2 ได้พยายามพัฒนาสมการที่ใช้เป็นสัญญาณเตือนภัยในความมั่นคงของสหกรณ์ออมทรัพย์ โดยใช้วิธี discriminate และใช้เทคนิค stepwise จากการทดสอบพบสมการที่เหมาะสมโดยมีตัวแปรดังต่อไปนี้ คือ อัตราส่วนหนี้สินทั้งหมดต่อทุนของสหกรณ์ , อัตราส่วนเงินให้กู้ยืมลบด้วยเงินกู้ยืมต่อสินทรัพย์ทั้งหมด และอัตราส่วนทุนของสหกรณ์ต่อสินทรัพย์ทั้งหมด และในงานวิจัยนี้กล่าวว่าสมการที่พบสามารถใช้ไปเป็นสัญญาณเตือนภัยที่ดีเนื่องจากเมื่อทดสอบกับสมาชิกของกลุ่มพบว่าสามารถทำนายได้ถูกต้อง 100% ในงานวิจัยที่จะกล่าวเป็นงานสุดท้ายเป็นงานวิจัยที่หาปัจจัยทางการเงินที่มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์ทั้งหมด โดยปัจจัยที่การเงินเหล่านั้น ได้แก่ หนี้สินทั้งหมดต่อทุนของสหกรณ์ , ลูกหนี้ทั้งหมดต่อทุนดำเนินงาน , สินทรัพย์ถาวรต่อสินทรัพย์ทั้งหมด และดอกเบี้ยรับต่อดอกเบี้ยจ่าย โดยที่อัตราส่วนลูกหนี้ทั้งหมดต่อทุนดำเนินงานและดอกเบี้ยรับต่อดอกเบี้ยจ่ายมีความสัมพันธ์ทางบวกกับอัตราส่วนกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์ทั้งหมด ปัจจัยที่นอกเหนือจากนี้จะมีผลทางลบ ซึ่งจากงานที่ 2 และ 3 นี้พอสรุปได้ว่า

ตารางที่ 3.2 ตารางแสดงบทสรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย

	วิธีการศึกษา	บทสรุปของงานวิจัย
อุทิศ นาคสวัสดิ์ 2496 การคลี่คลายของสหกรณ์ สินเชื่อในประเทศไทย	เชิงพรรณนา	ศึกษาถึงประวัติของสหกรณ์รูปแบบของสหกรณ์ที่ใช้อยู่ในขณะนั้น และวิเคราะห์ถึงปัญหา, อุปสรรคและผลกระทบของการเกิดสหกรณ์ ในช่วงดังกล่าว
เลิศ ชูโต 2505 สหกรณ์ออมทรัพย์และ เครดิต	เชิงพรรณนา	สรุปแนวคิดของสหกรณ์ที่มีความสำคัญในขณะนั้นจากนั้นเปรียบ เทียบระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ในสหรัฐอเมริกากับอินเดียว่ามีความ เหมือนหรือแตกต่างกันในเรื่องใดบ้างจากนั้นก็วิเคราะห์ถึงสหกรณ์ ออมทรัพย์ในประเทศถึงข้อดีและข้อเสียแล้วจึงเสนอแนวทางแก้ไข
อัมมร วัฒนาพานิช 2521 การประเมินผลการดำเนินงาน ของสหกรณ์ออมทรัพย์ ในประเทศไทย	เชิงพรรณนา	ศึกษาถึงโครงสร้างของสหกรณ์, ลักษณะการดำเนินงานของสหกรณ์ ที่ใช้อยู่ในขณะนั้นและวิเคราะห์ถึงปัญหา, อุปสรรคและแนวทางแก้ไข ปัญหาของสหกรณ์ในช่วงดังกล่าว
เพ็ญประภา รอยตระกูล 2531 การจัดอันดับความสามารถ ในการดำเนินงานของ สหกรณ์ออมทรัพย์ครู	เชิงประจักษ์	วิเคราะห์โครงสร้างทางการเงินและอัตราส่วนทางการเงินจากนั้น ทดสอบทางสถิติเพื่อหาความสัมพันธ์ของเงินให้กู้กับปัจจัยต่างๆแล้ว หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างเงินให้กู้กับปัจจัยต่างๆ
สุดา เจริญพงศ์ไพบูลย์ 2536 พัฒนาการทางความมั่นคง ของสหกรณ์ออมทรัพย์	เชิงประจักษ์	ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงใช้วิธี discriminate analysis โดยมองผ่านอัตราส่วนทางการเงิน จากนั้นก็เลือกสมการ ที่ดีที่สุดใช้วิธี step wise
ศศิพิมล แสงจันทร์ 2537 ปัจจัยทางการเงินที่มีผล กระทบต่อROAของสหกรณ์ ออมทรัพย์ในประเทศไทย	เชิงประจักษ์	ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อROA โดยใช้วิธี multiple Regression

ปัจจัยที่สำคัญที่สุดคือ หนี้สินทั้งหมดต่อทุนของสหกรณ์ เนื่องจากปัจจัยนี้อยู่ในสมการทั้ง 2 สมการ และมีเครื่องหมายไปในทางเดียวกัน เนื่องจากปัจจัยนี้เป็นปัจจัยที่แสดงถึงสภาพคล่องของสหกรณ์ อีกทั้งยังเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงความเสี่ยงที่เกิดจากการกู้เงินมาปล่อยสินเชื่อแก่สมาชิกมากเกินไปทำให้บริหารเงินทุนในการดำเนินงานยากขึ้น

การศึกษาในรูปแบบที่สองจะทำการศึกษาสหกรณ์ออมทรัพย์เป็นรายสหกรณ์ซึ่งส่วนใหญ่จะวิเคราะห์การบริหารทางการเงินผ่านอัตราส่วนทางการเงินโดยหาอัตราส่วนทางการเงินของสหกรณ์แล้วนำมาเปรียบเทียบกับอัตราส่วนทางการเงินเฉลี่ยทั่วประเทศ เพื่อวิเคราะห์ว่าผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์นั้นๆ ดีกว่ามาตรฐานของสหกรณ์ทั่วประเทศหรือไม่ งานวิจัยดังกล่าวได้แก่ วิเคราะห์การบริหารเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ครุฑราชสีมา จำกัด จังหวัดนครราชสีมา พ.ศ. 2529-2533 นางสาวพวงผกา วรรณนะปกรณ์ (2536) ,ประสิทธิภาพในการบริหารการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูเชียงใหม่ จำกัด ปีทางบัญชี 2532-2536 นางสาวพนิดา จารุแสงไพโรจน์ (2537) การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์สำนักงานเลขานุการกองทัพบก จำกัด พันเอก สมนึก ขุนทอง (2542) เป็นต้น ซึ่งงานดังกล่าวจะเป็นงานในลักษณะของการดูการบริหารและการจัดการภายในองค์กร จึงเป็นงานในลักษณะของการบริหารมากกว่าเศรษฐศาสตร์ ทำให้ผู้ศึกษาไม่ให้ความสำคัญกับงานในส่วนนี้มากนัก

ในส่วนต่อมาเราจะกล่าวถึงงานที่ศึกษาเกี่ยวข้องกับการวัดประสิทธิภาพทางด้านต้นทุนและประสิทธิภาพ X (X-Efficiency) ของระบบสถาบันการเงิน เนื่องจากการค้นคว้าพบว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดประสิทธิภาพของระบบสหกรณ์มีน้อยมาก² เมื่อเทียบกับระบบอื่นซึ่งอาจจะเกิดจากการที่ระบบสหกรณ์มีส่วนแบ่งตลาดไม่ใหญ่มากเมื่อเทียบกับระบบอื่น ดังนั้นจึงได้รวบรวมงานวิจัยการวัดประสิทธิภาพของระบบสถาบันการเงินแทน เนื่องจากระบบสถาบันการเงินพาณิชย์มีความคล้ายคลึงกับระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ ในงานนี้เราจะแบ่งการศึกษาออกเป็น 4 ส่วน ประกอบไปด้วย เหตุผลที่ต้องวัดประสิทธิภาพของระบบสถาบันการเงิน ,วิธีที่ใช้วัดประสิทธิภาพของสถาบันการเงิน,ผลผลิตของสถาบันการเงิน,และรูปแบบของ Function ที่ใช้ในการวัดต้นทุน

² งานของ ของ Berger , และ Hanwphrey (1997) ที่ทำการรวบรวมงานวิจัยของสถาบันการเงินทั่วโลกพบว่าม้งานวิจัยเกี่ยวกับสหกรณ์ 2 งานวิจัย

เหตุผลที่ต้องวัดประสิทธิภาพของระบบสถาบันการเงิน

ก่อนที่จะทราบถึงเหตุผลที่จำเป็นต้องวัดประสิทธิภาพของระบบสถาบันการเงิน จะต้องทำความเข้าใจก่อนว่าในการวัดประสิทธิภาพทั่วไปนั้นสามารถแบ่งได้เป็น 2 มุมมองด้วยกัน คือ การวัดในส่วนของ ปัจจัยการผลิต (Input) และ ผลผลิต(Output) ในส่วนของ ปัจจัยการผลิต นั้น จะสนใจในประเด็นที่ว่า จะทำงานอย่างไรในระบบให้ ปัจจัยการผลิต น้อยที่สุด โดยจะมองผ่านสมการต้นทุนซึ่งพยายามทำให้สมการต้นทุนต่ำที่สุด งานวิจัยในส่วนนี้ได้แก่ งานของ Benston , hanweck , และ Humphrey (1982); Berger , Hanweck , และ Humphrey (1987); Cebenoyan (1988); Gilligan , Smirlock , และ Marshall (1984) ในขณะที่ส่วนของ ผลผลิต นั้นสนใจว่าจะทำอย่างไรให้ ผลผลิต มากที่สุดโดยใช้ ปัจจัยการผลิต เท่ากัน งานวิจัยในส่วนนี้ได้แก่ งานของ Berger , Hamweck , และ Hanwphrey (1991); Gropper (1991); Hunter , Timme , และ Yang (1990)

จากงานของ Wilson and Wheelock (1995) ได้กล่าวถึงเหตุผลในการวัดประสิทธิภาพของสถาบันการเงิน 2 เหตุผลที่สำคัญคือ ทำให้สามารถทราบถึงปัจจัยใดบ้างที่ทำให้สถาบันการเงินมีประสิทธิภาพและถ้าเกิดผลกระทบจากปัจจัยภายนอกแล้ว ความมีประสิทธิภาพของระบบสถาบันการเงินจะเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ จากเหตุผลดังกล่าวทำให้เรามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษาการวัดประสิทธิภาพของระบบสถาบันการเงิน

วิธีที่ใช้วัดประสิทธิภาพของสถาบันการเงิน

การวัดประสิทธิภาพของสถาบันการเงินมีแนวคิดในการวัดมานานแล้วโดยเริ่มตั้งแต่งานของ Debreu (1951) , Torrell (1957) และ Boles (1966) ซึ่งได้ใช้สมการถดถอย ในการวัดประสิทธิภาพแต่ในการวิจัยนี้เราสนใจแนวคิด Frontier ของ Forrell (1957) เนื่องจากเป็นที่นิยมมากในการวัดประสิทธิภาพของสถาบันการเงิน เพราะเป็นวิธีที่ให้ความสนใจในพฤติกรรมที่เหมาะสมของ Firm โดยแนวคิดดังกล่าวก่อให้เกิดแนวทางในการศึกษาประสิทธิภาพเป็น 4 แนวทางด้วยกัน ได้แก่ Data Envelopment Analysis (DEA) , The Stochastic Frontier Approach (SFA) , Thick Frontier Approach (TFA) , และ Distribution – Free Approach (DFA) ซึ่งแต่ละวิธีมีแนวคิดที่แตกต่างกันโดย DEA เป็นวิธีเดียวที่ใช้วิธี Non-Parametric ส่วนอีก 3 แนวจะใช้วิธี Parametric

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบสถาบันการเงินเท่าที่รวบรวมมาได้มีทั้งหมด 9 งานวิจัยดังตารางที่ 1 โดยงานวิจัยทั้งหมดเป็นการศึกษาในด้านสมการต้นทุน (Cost Function) ของระบบสถาบันการเงินพาณิชย์ แต่ละงานวิจัยจะทำการศึกษาโดยใช้แนวคิดการวัดประสิทธิภาพของสถาบันการเงินแตกต่างกัน แบ่งเป็น 4 ลักษณะคือ 1) วิธี DEA (งานที่ 1,3,4) วิธีนี้จะนำวิธี

Nonparametric มาทำการวัดประสิทธิภาพของระบบสถาบันการเงินภายใต้การใช้เทคนิค Linear Programming เพื่อหาส่วนผสมที่ดีที่สุดที่สุดในชุดข้อมูลนั้นซึ่งวิธีดังกล่าวเหมาะสมกับการวัดประสิทธิภาพในส่วน of Technology Efficiency 2) วิธี SFA (งานที่ 4,6,9) จะใช้ Parametric ในการวัดประสิทธิภาพของระบบสถาบันการเงิน ทำให้สามารถกำหนดค่า Random Error ในสมการได้ โดยวิธีนี้

ตารางที่ 3.3 แสดงกลุ่มตัวแปรต่างๆที่ใช้ในการวัดประสิทธิภาพของระบบธนาคารพาณิชย์

	ราคาของ Input	จำนวนของ Output	กลุ่มตัวอย่าง
Aly and others (1990) DEA Intermediation	ต้นทุนของแรงงาน, ต้นทุนของทุน, ต้นทุนของเงินกู้	เงินให้กู้ในอสังหาริมทรัพย์, พาณิชยกรรม, การบริโภค, อื่น, เงินฝากกระแสรายวัน	สุ่มกลุ่มตัวอย่างมา 322 ธนาคาร, ข้อมูลในปี 1986
Berger and Humphrey (1991) TFA Intermediation	ต้นทุนของแรงงาน, ต้นทุนของทุน, ต้นทุนของเงินทุน	เงินให้กู้ในอสังหาริมทรัพย์, พาณิชยกรรม, อื่น, เงินฝากกระแสรายวัน, เงินฝากออมทรัพย์	สุ่มทุกธนาคาร, ข้อมูลในปี 1984
Elyasiani and Mehdi DEA Intermediation	ต้นทุนของแรงงาน, ต้นทุนของทุน, ต้นทุนของเงินฝากกระแสรายวัน, ต้นทุนของเงินฝากออมทรัพย์	เงินให้กู้ในอสังหาริมทรัพย์, พาณิชยกรรม, อื่น, หลักทรัพย์อื่นๆ	สุ่ม 191 ธนาคารที่มีสินทรัพย์เกิน 300 ล้านดอลลาร์, ข้อมูลในปี 1980
Ferrier and Loveil (1990) DEA Production	ต้นทุนของแรงงาน, ต้นทุนของทุน, ต้นทุนของค่าเสียโอกาส	จำนวนบัญชีของ: เงินให้กู้ในอสังหาริมทรัพย์, พาณิชยกรรม, อื่น, เงินฝากกระแสรายวัน, ออมทรัพย์	สุ่มกลุ่มตัวอย่างมา 575 ธนาคาร, ข้อมูลในปี 1984
Hunter and Timme DFA Intermediation	ต้นทุนของแรงงาน, ต้นทุนของทุน, ต้นทุนของเงินทุน, ต้นทุนของการจัดการบัญชี, ต้นทุนอื่น	เงินให้กู้ในอสังหาริมทรัพย์, พาณิชยกรรม, อื่น, หลักทรัพย์อื่น, รายได้อื่นๆ	สุ่ม 371 ธนาคารที่มีสินทรัพย์เกิน 1000 ล้านดอลลาร์, ข้อมูลในปี 1985-1990
Kaparakis and other (1994) SFA Intermediation	ต้นทุนของแรงงาน, ต้นทุนของทุน, ต้นทุนของเงินทุน, ต้นทุนของเงินฝากที่ต่ำกว่า 100,000 \$, ต้นทุนอื่น	เงินให้กู้ในอสังหาริมทรัพย์, ส่วนบุคคล, พาณิชยกรรม, อื่น	สุ่ม 5548 ธนาคารที่มีสินทรัพย์เกิน 50 ล้านดอลลาร์, ข้อมูลในปี 1986
Clark (1996) TFA Production	ต้นทุนของแรงงาน, ต้นทุนของทุน	เงินให้กู้ในอสังหาริมทรัพย์, พาณิชยกรรม, อื่น, หลักทรัพย์อื่น, เงินฝากทั้งหมด, รายได้อื่นๆ	สุ่ม 371 ธนาคารที่มีสินทรัพย์เกิน 1000 ล้านดอลลาร์, ข้อมูลในปี 1988-1991

ตารางที่ 3.3 (ต่อ)

กิตติมา (1997) DFA Production		เงินลงทุนในหลักทรัพย์ทั้งหมด, เงินให้ สินเชื่อสุทธิ, จำนวนหนี้สินที่อาจจะเกิด ภายในและภาวะผูกพัน	ข้อมูลทุกธนาคาร, ข้อมูลในปี 1991-1996
Kwan and Eisenbeis (1993) SFA , Intermediation	ต้นทุนของแรงงาน, ต้นทุน ของทุน, ต้นทุนของดอกเบี้ย	เงินให้กู้ในอสังหาริมทรัพย์, อุตสาหกรรม และพาณิชย์กรรม, การบริโภค, อื่น	ข้อมูลทุกธนาคาร, ข้อมูลในปี 1986-1991
หมายเหตุ ปรับปรุงจากงานของ Wheelock และ Wisson (1995)			

จะกำหนดให้ค่าความมีประสิทธิภาพมีการกระจายแบบ Half-Normal ในขณะที่เดียวกันค่า Random Error จะถูกกำหนดให้มีการกระจายแบบปกติ วิธีดังกล่าวเหมาะสมกับการวัดประสิทธิภาพที่มีข้อมูลจำนวนมากและข้อมูลคล้ายกัน 3) วิธี TFA (งานที่ 2,7) เป็นวิธีที่คล้ายกับวิธี SFA แต่แตกต่างกันที่การกำหนดค่า Random Error โดยจะหาค่า Random Error ที่เป็นตัวแทนจากไตรมาสที่มีประสิทธิภาพสูงสุดกับไตรมาสที่มีประสิทธิภาพต่ำสุดในแต่ละปี จากนั้นจะทำการคำนวณค่าประสิทธิภาพโดยการนำเอาข้อมูลทั้งสองมาลบกัน เพื่อที่จะได้ค่า Random error วิธีดังกล่าวเหมาะสมกับการวัดประสิทธิภาพในชุดข้อมูลที่มีค่าเป็นรายไตรมาสและแต่ละไตรมาสมีข้อมูลที่มีความแตกต่างกันมาก 4) วิธี DFA (งานที่ 5,8) วิธีดังกล่าวคล้ายกับวิธีของ TFA แต่แตกต่างกันที่ค่า Random Error โดยกำหนดค่า Random Error ให้มีค่าเป็นศูนย์ เมื่อระยะเวลาผ่านไปนาน และกำหนดให้ค่าความมีประสิทธิภาพมีค่าคงที่ซึ่งวิธีดังกล่าวเหมาะสมกับการศึกษาที่มีจำนวนข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนไม่มาก เนื่องจากการกระจายของข้อมูลไม่เป็นไปตามปกติ แต่จากการศึกษาของ Bauer , Berger , Ferrier และ Humphrey (1997) พบว่าไม่มีวิธีการใดวิธีการหนึ่งที่ดีที่สุดในการหาประสิทธิภาพของระบบสถาบันการเงินฉะนั้นสิ่งที่กำหนดว่าเราจะใช้วิธีใดนั้นขึ้นอยู่กับข้อมูลที่ใช้ในการทดสอบว่าลักษณะข้อมูลเป็นเช่นไร

จากที่กล่าวมาข้างต้นพบว่าไม่มีวิธีการวัดประสิทธิภาพใดดีที่สุด ทำให้ได้มีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบอันดับที่ได้จากการวัดประสิทธิภาพในแต่ละวิธีว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ ซึ่งงานดังกล่าวได้แก่งานของ Ferrier and Lovell (1990) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างวิธี DEA และ SFA ในธนาคารขนาดเล็กโดยใช้ข้อมูล 1 ปี พบว่าทั้งสองวิธีไม่มีความสัมพันธ์กัน โดยค่า Spearman rank correlation coefficient (R_s) มีค่าเท่ากับ 0.02 แต่อย่างไรก็ตามในช่วงต่อมามีงานของ Eisenbeis , Ferrier , และ Kwon (1996) ได้ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างวิธี DEA และ SFA โดยแบ่งธนาคารออกเป็น 4 ขนาดโดยใช้ข้อมูล 6 ปี พบว่าวิธีทั้งสองมีความสัมพันธ์กัน โดยค่า R_s ในแต่ละขนาดอยู่ระหว่าง 0.44 ถึง 0.59 ทำให้ไม่สามารถสรุปได้ว่าวิธี DEA และ SFA มี

ความสัมพันธ์กันหรือไม่ ซึ่งงานวิจัยทั้งสองที่กล่าวมาข้างต้นเป็นงานวิจัยที่เปรียบเทียบวิธี Parametric กับ Nonparametric ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ ซึ่งในช่วงดังกล่าวก็มีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิธี Parametric ด้วยกัน คืองานของ Bauer , Berger , และ Humphrey (1993) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างวิธี SFA และ TFA โดยใช้ข้อมูลรายไตรมาส 12 ปีพบว่า ในช่วงไตรมาสที่มีประสิทธิภาพสูง ค่า $R_s = 0.3$ และในช่วงไตรมาสที่มีประสิทธิภาพต่ำค่า R_s มีค่าเท่ากับ 0.46 ซึ่งจากข้อมูลทั้งสองวิธีมีความสัมพันธ์กันเล็กน้อย

ต่อมงานของ Bauer , Berger ,Ferrier และ Humphrey (1997) ได้ศึกษาเปรียบเทียบอันดับความสัมพันธ์ของค่าประสิทธิภาพในแต่ละวิธี ข้อมูลที่ใช้คือข้อมูลของธนาคาร 683 แห่ง ตั้งแต่ปีค.ศ. 1977 ถึงปี ค.ศ. 1988 โดยใช้แนวทางการวัดประสิทธิภาพตาม 4 วิธีข้างต้น ได้แก่ DEA , SFA , TFA และ DFA ซึ่งจากลักษณะข้อมูล Panel DATA ข้างต้นทำให้เขาแบ่งวิธีการ Run สมการออกเป็น 2 วิธีคือ การ Run สมการแบบปีเดียว (Single Years) และการ Run สมการแบบหลายปีพร้อมกัน (Pooling Years) ยกเว้นแนวคิดการวัดประสิทธิภาพแบบ DFA ที่เขา Run สมการเฉพาะแบบ (Pooling Years) เนื่องจากสมมติฐานของวิธี DFA กล่าวว่า Random Error ในระยะยาวเท่ากับ 0 จากแนวคิดดังกล่าวจึงทำให้ไม่มี การ Run แบบ Single years

ตารางที่ 3.4 ตารางแสดงค่า Spearman Rank-Order Correlations ที่วัดค่าความสัมพันธ์ของวิธีการวัดประสิทธิภาพวิธีต่างๆ

	DEA-S	DEA-P	SFA-S	SFA-P	TFA-S	TFA-P	DFA-P (WITHIN)	DFA-P (GLS)	DFA-P (TRUNCATED)
DEA-S	1	0.895**	0.150**	0.104**	0.104**	0.083*	-0.135	-0.092	0.154**
DEA-P		1	0.167**	0.140**	0.214**	0.174**	0.054	0.061	0.188**
SFA-S			1	0.976**	0.837**	0.0876*	0.463**	0.550**	0.981**
SFA-P				1	0.849**	0.0897*	0.495**	0.566**	0.964**
TFA-S					1	0.945**	0.651**	0.684**	0.889**
TFA-P						1	0.645**	0.701**	0.918**

ตารางที่ 3.4 (ต่อ)

DFA-P (WITHIN)							1	0.936**	0.484**
DFA-P (GLS)								1	0.567**
DFA- P(TRUNCAT ED)									1

ที่มา : Bauer , Berger ,Ferrier และ Humphrey (1997)

* ค่า Correlation มีค่าไม่เท่ากับ 0 ในระดับประชากร ที่ระดับนัยสำคัญ 5%

** ค่า Correlation มีค่าไม่เท่ากับ 0 ในระดับประชากร ที่ระดับนัยสำคัญ 1%

จากตารางที่ 3.4 แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างวิธี Parametric ทั้ง 7 วิธี พบว่าทั้ง 7 วิธีมีความสัมพันธ์กันสูงมากซึ่งเห็นได้จากค่าเฉลี่ย R_s ของทั้ง 7 วิธีเท่ากับ 0.756 ภายใต้ระดับนัยสำคัญที่ 1% ในส่วนความสัมพันธ์ระหว่างวิธี Nonparametric ทั้ง 2 วิธี พบว่ามีความสัมพันธ์กันสูงมาก เช่นเดียวกับวิธี Parametric โดยค่า R_s มีค่าเท่ากับ 0.895 ที่ระดับนัยสำคัญ 1%

ในส่วนความสัมพันธ์ระหว่างวิธี Parametric และ Nonparametric พบว่ามีความสัมพันธ์กันน้อยมาก คือมีค่าเฉลี่ยของ R_s มีค่าเท่ากับ 0.098 และมีความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกัน 10 ความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 5% จากทั้งหมด 14 ความสัมพันธ์ , มี 2 ความสัมพันธ์ที่มีความขัดแย้งกันและผ่านที่ระดับนัยสำคัญ 5% และมีอีก 2 ความสัมพันธ์ที่ไม่ที่ระดับนัยสำคัญ 5% ถ้าแม้ว่าภายในงานวิจัยนี้พบว่าวิธีทั้งสองมีความสัมพันธ์กันน้อย แต่อย่างไรก็ตามผลที่เกิดขึ้นในช่วงดังกล่าวอาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบของธนาคารได้ เนื่องจากในช่วงดังกล่าวเกิดกระบวนการ deregulation ขึ้นในระบบการเงินของอเมริกา

จากงานวิจัยของ Berger และ Humphreg (1997) ที่ทำการรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา Production Frontier ของสถาบันการเงิน 130 แห่ง โดยแบ่งเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธี Parametric 78 งาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธี Nonparametric 110 งาน (ในบางงานวิจัยมีการใช้เทคนิคในการประเมินประสิทธิภาพมากกว่า 1 วิธี) ซึ่งสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 3.5

ตารางที่ 3.5 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพโดยวิธี Production Frontier

Nonparametric			Parametric		
78 กลุ่มตัวอย่าง			110 กลุ่มตัวอย่าง		
Mean	=	0.72	Mean	=	0.84
Median	=	0.74	Median	=	0.85
Standard Deviation	=	0.17	Standard Deviation	=	0.06
Range	=	0.31 ถึง 0.97	Range	=	0.61 ถึง 0.95

ที่มา : Berger และ Humphreg (1997)

จากตารางที่ 3.5 พบว่าค่าเฉลี่ยและค่ามัธยฐานของวิธี Nonparametric และวิธี Parametric มีค่าเท่ากับ 0.72 , 0.74 , 0.84 และ 0.85 ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าค่าเฉลี่ยในการวัดประสิทธิภาพของวิธี Parametric มีค่ามากกว่าค่าเฉลี่ยของวิธี Nonparametric ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของวิธี Parametric มีค่าเท่ากับ 0.06 และค่าพิสัยเท่ากับ 0.61 ถึง 0.95 ส่วนวิธี Nonparametric มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.17 และค่าพิสัยเท่ากับ 0.31 ถึง 0.96 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าการประเมินวิธี Nonparametric มีค่าผันผวนมากกว่าการประเมินวิธี Parametric

ผลผลิตของสถาบันการเงิน

สำหรับคำจำกัดความของผลผลิตในระบบสถาบันการเงิน พบว่ามีการให้ความหมายอยู่ 2 ด้านคือ ด้าน Production และด้าน Intermediation โดยด้าน Production (งานที่ 4,7,8) จะมองว่าผลผลิตของสถาบันการเงินควรจะวัดจากจำนวนบัญชีที่เกิดขึ้นในการทำงาน ผลที่ตามมาคือ ปัจจัยการผลิตที่วัดจากวิธีดังกล่าวจะวัดเฉพาะปัจจัยการผลิตที่เกิดจากต้นทุนในการดำเนินงานอย่างเดียวโดยไม่คำนึงถึงต้นทุนทางการเงิน เนื่องจากนักวิจัยสามารถหาข้อมูลได้ง่ายกว่าวิธีที่ 2 แต่ต่อมาได้เกิดข้อโต้แย้งขึ้นมาว่าเราควรที่จะนับมูลค่าของเงินฝากและเงินกู้ในรูปของเงินดอลลาร์ด้วย ผลที่ตามมาคือ ปัจจัยการผลิตที่วัดจากวิธีดังกล่าวจะรวมต้นทุนทางการเงินและต้นทุนในการ

ดำเนินงานเข้าไปอยู่ในส่วนของปัจจัยการผลิตด้วย ซึ่งวิธีดังกล่าวคือวิธี Intermediation (งานที่ 1,2,3,5,6,9)

แต่อย่างไรก็ตามทั้ง 2 วิธียังเป็นวิธีที่เหมาะสมในการวัดประสิทธิภาพของสถาบันการเงิน เนื่องจาก 1) ทั้ง 2 วิธีแสดงถึงผลผลิตในกระบวนการให้บริการแก่ลูกค้า

2) ทั้ง 2 วิธีแสดงถึงการเป็นตัวกลางทางการเงินในการโอนเงินทุนจากผู้ออมไปยังผู้ลงทุน

ซึ่งทั้ง 2 วิธีมีข้อดีที่ต่างกันคือ แนวคิด Production เหมาะสมกับการประเมินประสิทธิภาพของสาขาของสถาบันการเงินเนื่องจากสาขามีหน้าที่เบื้องต้นในการบริหารด้านเอกสารแก่ลูกค้า ในส่วนแนวคิด Intermediation นั้นมีการรวมเอาอัตราดอกเบี้ยจ่ายเข้าไปในสมการต้นทุนด้วย ทำให้วิธีนี้เหมาะสมกับการประเมินสมการต้นทุนทั้งระบบของสถาบันการเงิน จากข้อมูลข้างต้นทำให้งานนี้ใช้วิธี Intermediation

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาเปรียบเทียบการใช้ Output โดยใช้แนวคิด Production และ Intermediation ซึ่งงานดังกล่าวได้แก่งานของ Berger , Leumer และ Mingo (1996) ซึ่งใช้ข้อมูลและรูปแบบของสมการต้นทุนที่เหมือนกัน ปรากฏว่าข้อมูลทั้งสองมีความสอดคล้องกันโดยมีค่า R_2 มีค่าเท่ากับ 0.4 นอกจากนี้แล้วงานของ Berg , Forsund และ Jansen (1991) ; Kuussaari (1993) ยังพบว่าข้อมูลทั้งสองมีความสอดคล้องกันคือมีค่า R_2 มีค่าเท่ากับ 0.64 และ R_2 มีค่าเท่ากับ 0.32 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าทั้งวิธี Production และ Intermediation มีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน

หลังจากที่เข้าใจแล้วว่าผลผลิตของสถาบันการเงินคืออะไร ลำดับต่อไปจะเป็นการกำหนดว่าอะไรคือปัจจัยการผลิตของสถาบันการเงินและอะไรคือผลผลิตของสถาบันการเงิน ในงานของ Hancock (1991) และ Tescler และ Zieschang (1993) ได้ให้กรอบแนวคิดในการจำแนกว่าอะไรคือ ปัจจัยการผลิต และ ผลผลิต ของสถาบันการเงิน ถ้าหากค่า ROA มีค่ามากกว่าต้นทุนค่าเสียโอกาสทางการเงินแล้ว สินทรัพย์ของสถาบันการเงินก็จะกลายเป็นผลผลิตของการผลิต แต่ถ้าต้นทุนค่าเสียโอกาสทางการเงิน มีค่ามากกว่า ROA แล้ว หนี้สินของสถาบันการเงินก็จะกลายเป็นผลผลิตของการผลิต

รูปแบบของ Function ที่ใช้ในการวัดต้นทุนของระบบสถาบันการเงิน

ในส่วนนี้จะกล่าวถึงการหารูปแบบของสมการต้นทุนที่เหมาะสมที่จะใช้ในการวัดต้นทุนจากการศึกษาของ Lawrence (1989) มีการกำหนดสมการต้นทุนมี 3 รูปแบบที่สำคัญคือ Cobb-Douglas Cost Function , Translog Cost Function , Box-Cox Generalized Cost Function โดย Cobb-Douglas Cost Function มีข้อดีคือง่ายต่อการหาค่าความยืดหยุ่นของต้นทุน สำหรับ Translog Cost Function นั้นข้อดีคือสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบของสมการได้ (Flexible Function Form) ข้อดีของ Box-Cox Generalized Cost Function คือเป็นสมการต้นทุนที่สามารถแปลงให้อยู่ในรูปของ Linear และ Log Linear ได้ อย่างไรก็ตามรูปแบบสุดท้ายก็มีลักษณะคล้ายกับ Cobb – Douglas Cost Function Lawrence พบว่า Translog Cost Function เป็นสมการที่เหมาะสมที่สุดในการวิจัย ส่วน Box-Cox Generalized Cost Function Form มีข้อเสียที่มีรูปแบบที่ซับซ้อนเกินไป ในขณะที่ Cobb-Douglas Cost Function ยังเป็นที่นิยมมากในปัจจุบัน แม้กระนั้นในงานของ McTillister and McManus (1993) ได้พบว่าการประมาณค่าโดยสมการ Translog Cost เพียงอย่างเดียวโดยไม่ปรับเปลี่ยนรูปแบบของสมการ กับสถาบันการเงินใหญ่ นั้นไม่เหมาะสม เนื่องจากเกิดปัญหา White Describes ขึ้น แต่อย่างไรก็ตามพวกเขาไม่ได้ชี้ว่าสมการรูปแบบใหม่ควรมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของสมการไปในรูปแบบใด นอกจากนี้พวกเขาได้กล่าวว่า การใช้สมการ Translog นั้นยังเหมาะสมกับการวัดประสิทธิภาพของสถาบันการเงินขนาดเล็กและกลางซึ่งมีสินทรัพย์ไม่เกิน 10,000 ล้านดอลลาร์อีกด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้น พบว่าวิธีการวัดประสิทธิภาพมีความหลากหลายมาก ซึ่งแต่ละวิธีจะมีความเหมาะสมกับลักษณะข้อมูลที่ต่างๆ กัน ดังนั้นจึงไม่มีวิธีการใดที่ดีที่สุดในการวัดประสิทธิภาพ ดังนั้นในบทที่ต่อไปจะทำการหาวิธีการวัดประสิทธิภาพที่เหมาะสมที่สุดกับข้อมูลของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ที่เรามีอยู่

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

วิธีการศึกษา

ในการศึกษาถึงควมมีประสิทธิภาพของสหกรณ์ออมทรัพย์ จะพิจารณาจากควมมีประสิทธิภาพผ่านการมองทางด้านต้นทุนและประสิทธิภาพ X (X-Efficiency) โดยอาศัยสมการต้นทุนในรูปแบบ Translog ในการคำนวณประสิทธิภาพต่อขนาดและประสิทธิภาพ X โดยในการศึกษานี้จะทำการศึกษาดังรูปแบบของขนาดที่เหมาะสมในการดำเนินงานของสหกรณ์ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสภาพแวดล้อมภายในองค์กร แรงจูงใจภายในองค์กร ตลอดจนปัจจัยจากภายนอกที่มีผลต่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพของพนักงานในองค์กร

ในการศึกษาจะอาศัยแบบจำลองทางเศรษฐมิติโดยใช้วิธีการวัดควมมีประสิทธิภาพตามมุมมองของ Economics Efficiency โดยใช้แนวทางของ Distribution Free Approach (DFA) เนื่องจาก DFA เหมาะกับการสุ่มตัวอย่างจำนวนน้อยจากประชากรทั้งหมด ซึ่งแนวทางนี้มีข้อสมมติว่า Random Error มีค่าเฉลี่ยเป็นศูนย์ตลอดช่วงเวลาที่พิจารณา และควมมีประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นจะมีค่าคงที่ (Stable) ทำให้ถ้ามีข้อมูลใดข้อมูลหนึ่งมีค่าประสิทธิภาพมากกว่าหรือน้อยกว่าความเป็นจริงมากก็จะมีปัญหาเกี่ยวกับประสิทธิภาพโดยรวม เหตุผลที่ไม่ใช้วิธีอื่นในสามวิธีที่เหลือ เนื่องจากวิธี DEA นั้นใช้วิธีการวัดควมมีประสิทธิภาพตามมุมมองของ Technology Efficiency ซึ่งจะทำการวัดประสิทธิภาพในกรณีที่เกิดการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีอย่างฉับพลันต่อสถาบันการเงินซึ่งจะทำให้เส้น Cost Bundles มีการขยับไปทางขวา อีกทั้งเมื่อหาปัจจัยที่ทำให้ประสิทธิภาพของระบบ สหกรณ์ออมทรัพย์ดีขึ้น ก็ใช่ว่าสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งอื่นจะปรับปรุงตนเองให้มีประสิทธิภาพเหมือนกับระบบสหกรณ์ออมทรัพย์นั้นๆได้เนื่องจากสหกรณ์ออมทรัพย์แต่ละแห่งมีโครงสร้างของแหล่งเงินทุนไม่เหมือนกัน ในส่วนของวิธีของ SFA นั้นจะเหมาะสมกับการสุ่มตัวอย่างจำนวนมากจากประชากรทั้งหมดเนื่องจากหาค่า Random Error ในสมการได้ โดยวิธีนี้จะกำหนดให้ค่าควมมีประสิทธิภาพมีการกระจายแบบ Half-Normal ในขณะที่เดียวกันค่า Random Error ที่ถูกกำหนดให้มีการกระจายแบบปกติ ส่วนวิธีสุดท้ายคือวิธี TFA นั้นจะเหมาะสมกับการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่เป็นรายไตรมาสเนื่องจากข้อมูลสหกรณ์ออมทรัพย์ถูกเก็บเป็นรายปี ฉะนั้นจึงไม่สามารถใช้วิธีดังกล่าวได้

สำหรับวิธีการศึกษาจะแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ขั้นตอนด้วยกัน โดยขั้นตอนแรกจะทำการประมาณค่าประสิทธิภาพต่อขนาดของระบบสหกรณ์โดยใช้วิธีการ Ray Scale Economy ของ Bounol, Tonzor and Willy (1982) เนื่องจากจะมองถึงการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนต่อหนึ่งหน่วยของผลผลิตที่เพิ่มภายในกลุ่มของผลผลิต (Output Bundle) เดียวกัน ขั้นตอนที่ 2 จะทำการประมาณหาประสิทธิภาพ X โดยจะประยุกต์ตามแบบจำลองทางเศรษฐมิติตามวิธีการ Distribution Free Approach (DFA) ของ Berger (1993) เพื่อนำมาใช้ในการวัดความมีประสิทธิภาพ X ของสหกรณ์ออมทรัพย์ของไทย โดยในแบบจำลองจะกำหนดให้สมการต้นทุนรวมเป็นแบบ Translog Cost Function เหตุที่ใช้สมการดังกล่าว เนื่องจากสินทรัพย์ของแต่ละสหกรณ์ออมทรัพย์มีไม่เกิน 10,000 ล้านบาท จึงไม่จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของสมการ (Flexible Function Form) ไปเป็นรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ส่วนในการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ในสมการต้นทุนรวมนั้นจะใช้วิธี Feasible Generalized Least Square (FGLS) เพื่อแก้ปัญหา Heteroscedasticity และ Cross-sectional Correlation ซึ่งพบปัญหาดังกล่าวถูกพบในการศึกษา นี้ หลังจากนั้นจะหาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพ X กับตัวแปรต่างๆที่คาดว่าจะเกี่ยวข้องกัน โดยในการศึกษานี้จะใช้ข้อมูลในลักษณะของ Pooling Data ซึ่งประกอบไปด้วยข้อมูลจากสหกรณ์ออมทรัพย์ทั้งระบบ (Cross-Section Data) ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538-2542 (Time Series Data)

4.1) แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาและตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษานี้จะกำหนดให้สมการต้นทุนรวมของสหกรณ์ออมทรัพย์อยู่ในรูปของ Translog Cost Function ซึ่งเป็นแบบจำลองต้นทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ที่ใช้กันโดยทั่วไป โดยกำหนดให้ต้นทุนรวม (TC) เป็นฟังก์ชันของปัจจัยการผลิตและผลผลิตแต่ละชนิดตามแนวทางของ Intermediation โดยกำหนดให้ผลผลิตของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์คือสินทรัพย์ของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ ส่วนปัจจัยการผลิตของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์คือหนี้สินของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ ดังนี้

$$\ln TC = \int (\ln Q_i, \ln P_j) + \varepsilon$$

โดย P_j = ราคาของปัจจัยการผลิตของสหกรณ์ออมทรัพย์

Q_i = ผลผลิตของสหกรณ์ออมทรัพย์

จากนั้นจะแปลงสมการให้อยู่ในรูปแบบของสมการต้นทุนแบบ Translog

$$\ln TC = \beta_0 + \sum_i \beta_i \ln Q_i + \sum_j \beta_j \ln P_j + 1/2 \sum_i \sum_k \beta_{ik} \ln Q_i \ln Q_k \\ + 1/2 \sum_j \sum_h \beta_{jh} \ln P_j \ln P_h + \sum_i \sum_j \beta_{ij} \ln Q_i \ln P_j$$

โดยที่ TC = ต้นทุนในการดำเนินงานทั้งหมด

P_j, P_h = ราคาของปัจจัยการผลิตของสหกรณ์ออมทรัพย์ ที่ $j, h = 1, 2, \text{และ } 3$

Q_i, Q_k = ผลผลิตของสหกรณ์ออมทรัพย์ ที่ $i, k = 1$

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ต้นแปรที่ใช้ในการศึกษาจากสมการข้างต้นจะประกอบไปด้วยตัวแปรที่สำคัญ 3 ตัวแปร คือ

1) ต้นทุนทั้งหมด (TC) คือ ต้นทุนทั้งหมดที่ใช้ในการดำเนินงานกิจการของสหกรณ์ซึ่งประกอบไปด้วย 2 ส่วนที่สำคัญ คือ ต้นทุนที่ไม่ใช่ดอกเบี้ย และต้นทุนดอกเบี้ย

2) ราคาปัจจัยการผลิต (P_j) กำหนดให้ราคาของปัจจัยการผลิตประกอบไปด้วยราคาของปัจจัยการผลิตที่สำคัญ คือ

1) ราคาของทุน (PC) จะกำหนดจากอัตราเงินปันผลจ่ายคืนตามหุ้นที่ชำระแล้ว ซึ่งแล้วแต่สหกรณ์จะกำหนดว่าจะจ่ายเป็นอัตราเท่าไร โดยจะจ่ายอัตราเงินปันผลได้ไม่เกิน ร้อยละ 13 (ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511) มีหน่วยเป็นเปอร์เซ็นต์

2) ค่าจ้างแรงงาน (PL) จะคำนวณจากการนำเอาค่าแรงงานทั้งหมด (ผลรวมของค่าตอบแทน, ค่าล่วงเวลา, เงินเดือนและค่าจ้าง)หารด้วยรายได้ทั้งหมดของสหกรณ์ออมทรัพย์ มีหน่วยเป็นเปอร์เซ็นต์

3) ราคาของเงินให้กู้ยืม (PI) จากที่กล่าวมาข้างต้น ปัจจัยการผลิตของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ คือ หนี้สินของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ ซึ่งปัจจัยการผลิตน่าจะเป็นเงินฝากมากกว่าเงินให้กู้ยืม อย่างไรก็ตามจากการศึกษาข้อมูลพบว่าสหกรณ์ออมทรัพย์บาง สหกรณ์ ไม่มีระบบการรับฝากเงินจากสมาชิก แต่เงินทุนในการให้กู้ยืมจะนำมาจากทุนของสหกรณ์และการกู้เงินจากแหล่งเงินกู้อื่น ทำให้ในการศึกษาคั้งนี้

กำหนดให้ปัจจัยการผลิตของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ คือ เงินให้กู้ยืม และราคาของปัจจัยการผลิตนี้จะคำนวณจากการนำเอาดอกเบี้ยรับเงินให้กู้หารด้วยลูกหนี้เงินให้กู้ทั้งหมด มีหน่วยเป็นเปอร์เซ็นต์

3) ปริมาณของผลผลิต (Q_1) คือ มีผลิตผลเพียงสิ่งเดียว คือ เงินให้กู้ยืมของสหกรณ์ออมทรัพย์ เนื่องจาก รายได้ร้อยละ 99 มาจากดอกเบี้ยเงินให้กู้มีหน่วยเป็นบาท

ดังนั้นสมการที่ใช้ในการศึกษาประสิทธิภาพของสหกรณ์ออมทรัพย์จึงเขียนได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \ln TC = & \beta_0 + \beta_1 \ln p_1 + \beta_2 \ln p_2 + \beta_3 \ln p_3 + \beta_4 \ln q_1 + \beta_5 \ln p_1 \ln p_2 \\ & + \beta_6 \ln p_1 \ln p_3 + \beta_7 \ln p_2 \ln p_3 + \beta_8 \ln p_1 \ln q_1 + \beta_9 \ln p_2 \ln q_1 \\ & + \beta_{10} \ln p_3 \ln q_1 + \beta_{11} \ln p_1 \ln p_1 + \beta_{12} \ln p_2 \ln p_2 + \beta_{13} \ln p_3 \ln p_3 \\ & + \beta_{14} \ln q_1 \ln q_1 + \ln \varepsilon \end{aligned}$$

โดยที่ TC = ต้นทุนในการดำเนินงานทั้งหมด

P_j = ปัจจัยการผลิตของสหกรณ์ออมทรัพย์ประกอบด้วย

p_1 = ราคาต้นทุนเงินให้กู้ยืม

p_2 = ราคาต้นทุนค่าจ้างแรงงาน

p_3 = ราคาต้นทุนของทุน

Q_j = ผลผลิตของสหกรณ์ออมทรัพย์ประกอบด้วย

q_1 = เงินให้กู้สุทธิ

ในการประมาณค่าประสิทธิภาพต่อขนาดของสหกรณ์ออมทรัพย์แต่ละสหกรณ์จะคำนวณได้จาก

$$RSE = \sum_i \frac{\partial \ln C(Q_i, P_j)}{\partial \ln Q_i}$$

$$RSE = \beta_4 + \beta_8 \ln p_1 + \beta_9 \ln p_2 + \beta_{10} \ln p_3 + \beta_{14} \ln q_1$$

โดยที่ Returns to Scale จะเพิ่มขึ้นเมื่อ $RSE < 1$, Returns to Scale จะคงที่เมื่อ $RSE = 1$ และ Returns to Scale จะลดลงเมื่อ $RSE > 1$

ในการประมาณค่าประสิทธิภาพ X ของสหกรณ์ออมทรัพย์แต่ละสหกรณ์จะคำนวณได้จาก ค่าความคลาดเคลื่อนรวม ($\ln \varepsilon_{it}$) ของแต่ละสหกรณ์โดยสมมติให้ค่าความคลาดเคลื่อนแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วนตามวิธี DFA คือ

1. ความคลาดเคลื่อนภายในหน่วยผลิต ($\ln u_{it}$) หรือความไม่มีประสิทธิภาพ อันเกิดจากการดำเนินงานของหน่วยผลิตเอง โดยอาจจะเกิดจากโครงสร้างหรือระบบการบริหารงานภายในองค์กรเองก็ได้
2. ความคลาดเคลื่อนภายนอก ($\ln v_{it}$) หรือ random error อันเกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรซึ่งหน่วยผลิตไม่สามารถควบคุมเองได้ เช่น การเปลี่ยนแปลงของสภาวะเศรษฐกิจหรือการแข่งขันทางธุรกิจที่เพิ่มขึ้นจากหน่วยผลิตที่เข้ามาใหม่ ซึ่งจะสมมติให้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับศูนย์

$$\text{นั่นคือ} \quad \ln \varepsilon_{it} = \ln u_{it} + \ln v_{it}$$

$$\text{โดยที่} \quad \sum \ln v_{it} = 0$$

จากนั้นจึงสามารถคำนวณหาค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนภายใน ของแต่ละสหกรณ์ออมทรัพย์ในแต่ละปี ได้ดังต่อไปนี้

$$\ln \bar{u}_{it} = \frac{\sum_{k \neq 1} \ln u_{ik}}{(t-1)}$$

โดยที่ $\ln u_{it}$ = ค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนภายในของสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งที่ i ในปีที่กำลังพิจารณา (t)

$\ln u_{ik}$ = ค่าความคลาดเคลื่อนภายในของสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งที่ i ในปีอื่นๆ (k) ที่ไม่ใช่ปีที่กำลังพิจารณา

t = ระยะเวลาทั้งหมดที่ทำการศึกษา

การคำนวณค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนภายใน ($\ln u_{it}$) ของสหกรณ์ออมทรัพย์ในแต่ละปีนั้นจะไม่นำค่าความคลาดเคลื่อนในปีที่กำลังพิจารณามาคำนวณด้วย ยกตัวอย่างเช่น ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2538-2542 การหาค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนภายในของสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งที่ i ในปี พ.ศ. 2538 จะนำข้อมูลในช่วงปี พ.ศ. 2539-2542 มาใช้ในการคำนวณ เพราะถ้าหากว่านำข้อมูลในปีที่ทำการพิจารณามาคำนวณด้วยนั้นจะทำให้ค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนภายในของสหกรณ์ออมทรัพย์นั้นๆมีค่าเท่ากันในทุกๆปี

จากนั้นจะทำการจัดลำดับค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนภายใน ($\ln u_{it}$) ของแต่ละสหกรณ์ออมทรัพย์ในแต่ละปี เพื่อหาค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนภายในที่น้อยที่สุดในปีนั้นๆ ต่อจากนั้นก็จะทำการหาความมีประสิทธิภาพของสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งที่ i ในปีที่ t โดยที่ความมีประสิทธิภาพของ สหกรณ์ออมทรัพย์แห่งที่ i คำนวณได้จาก exponential ของค่าความแตกต่างระหว่าง ค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนภายในที่น้อยที่สุดในปีนั้นๆ กับค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนภายในของ สหกรณ์ออมทรัพย์แห่งที่ i ในปีนั้นๆ ดังนั้นจะได้ว่า

$$EFF_{it} = \exp(\ln u_{it}^{min} - \ln u_{it})$$

ค่า EFF_{it} จะมีค่าระหว่าง 0 ถึง 1 โดยที่ค่า EFF_{it} ยิ่งเข้าใกล้ 1 แสดงว่าสหกรณ์ดังกล่าวมีความมีประสิทธิภาพ X มาก

สำหรับขั้นที่สอง จะวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความมีประสิทธิภาพ ของสหกรณ์ออมทรัพย์กับตัวแปรที่กำหนดขึ้นว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร โดยการวิเคราะห์จะใช้วิธีทางเศรษฐมิติ ซึ่งข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลแบบ Pooling Data และวิเคราะห์ Panel Data โดยมีรูปแบบสมการถดถอยดังนี้

$$EFF = p_0 + p_1 DE + p_2 D\_ACC + p_3 COM + p_4 D\_REGU + p_5 MO + \varepsilon$$

โดยที่	EFF	=	ค่าประสิทธิภาพของสหกรณ์ออมทรัพย์
	DE	=	อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน
	D_ACC	=	ตัวแปรหุ่นแสดงถึงระบบการตรวจสอบจากภายนอก
	COM	=	Natural Log ของค่าใช้จ่ายในเครื่องใช้สำนักงาน
	D_REGU	=	ตัวแปรหุ่นแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงการกำหนดเพดาน อัตราดอกเบี้ย
	MO	=	Natural Log ของค่าใช้จ่ายในด้านสวัสดิการ

การประมาณการแบบ Pooling Data โดยพิจารณาแต่ละสหกรณ์ออมทรัพย์ ซึ่งประกอบ การในช่วงเวลา 5 ปี 2538-2542 รวมทั้งสิ้น 60 สหกรณ์ออมทรัพย์ จากนั้นนำของข้อมูลทั้งหมดมา เพื่อประมาณการหาค่าพารามิเตอร์

4.2) ตัวแปรและสมมติฐาน

1. อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (DE) อัตราส่วนหนี้สินต่อทุนจะสะท้อนถึงสภาพโครงสร้าง ของแหล่งเงินทุนของสหกรณ์ว่ามาจากส่วนใดบ้างและส่งผลให้เกิด Incentive Problem หรือไม่ ถ้าหากว่าสหกรณ์มีอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนสูงขึ้นก็แปลว่าสหกรณ์ กู้ยืมเงินจากแหล่งเงินภายนอกมากขึ้น ทำให้สหกรณ์มีภาระผูกพันที่จะต้องจ่ายดอก เบี้ยคืนให้กับเจ้าหนี้มากขึ้นซึ่งจะเป็นแรงกดดัน¹ ทำให้ผู้จัดการสหกรณ์ต้องพยายาม บริหารอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้การดำเนินธุรกิจมีผลกำไรเพิ่มมากขึ้นเพื่อนำมาชด เชยกับต้นทุนที่ต้องเสียไปในการจ่ายดอกเบี้ยคืนเจ้าหนี้ ในทางตรงกันข้ามถ้าอัตรา ส่วนหนี้สินต่อทุนมีค่าต่ำลงก็แปลว่าสหกรณ์มีภาระผูกพันในการถูกบังคับจ่ายดอก เบี้ยคืนเจ้าหนี้ลดลง และถ้าหากว่าผู้ถือหุ้นไม่มีการตรวจสอบการดำเนินงานอย่าง ไกล่ชิดแล้วก็อาจจะทำให้การบริหารของสหกรณ์ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรก็เป็นได้ เพราะผู้จัดการสหกรณ์คิดว่าถ้าผลประโยชน์รวมการขาดทุน ผู้ถือหุ้นก็จะต้องรับความเสี ยหายไปเอง แต่อย่างไรก็ตาม ต้องให้ความสนใจในปัญหาในด้านโครงสร้างของหนี้สินต่อ

¹ จากงานของ Jensen และ Meckling (1976) ที่ทำการศึกษาโครงสร้างของเงินทุนของบริษัทกับพฤติกรรมมา การบริหารงานของผู้จัดการ

ทุน ถ้าอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนสูงแสดงว่าบริษัทมีความเสี่ยงสูงอาจทำให้การกู้เงินจากเจ้าหนี้ลำบากส่งผลให้บริษัทขาดสภาพคล่องได้ ทำให้ประสิทธิภาพของบริษัทลดลงได้ ดังนั้นสัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรนี้จึงมีค่าเป็นบวกหรือลบได้

2. ตัวแปรหุ่นแสดงถึงระบบการตรวจสอบกิจการ (D_ACC) ตัวแปรนี้จะแสดงให้เห็นว่า สหกรณ์ออมทรัพย์ดังกล่าวมีการถูกตรวจสอบจากภายนอกหรือไม่ โดยดูว่า สหกรณ์ออมทรัพย์มีค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบกิจการหรือไม่

โดยกำหนด $D\_ACC = 0$ แสดงว่าไม่มีค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบกิจการปีดังกล่าว

$D\_ACC = 1$ แสดงว่ามีค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบกิจการปีดังกล่าว

ซึ่งถ้ามีการตรวจสอบกิจการภายนอกจะทำให้เกิดการทุจริตกันภายในสหกรณ์ ยากขึ้น ซึ่งจะทำให้ประสิทธิภาพของสหกรณ์ออมทรัพย์ดีขึ้น ดังนั้น ค่าสัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรนี้น่าจะเป็นบวก

3. Natural log ของค่าใช้จ่ายเครื่องใช้สำนักงานต่อค่าใช้จ่ายอื่นที่มีใช้ดอกเบี้ย (COM/EX_EXP) ตัวแปรนี้แสดงถึงระดับ เทคโนโลยีของสหกรณ์ออมทรัพย์ซึ่งประกอบไปด้วยอุปกรณ์สำนักงานและค่าใช้จ่ายในคอมพิวเตอร์ โดยถ้าอัตราส่วนนี้สูงแสดงให้เห็นว่าสหกรณ์มีการลงทุนในเทคโนโลยีมาก การลงทุนในเทคโนโลยีบางครั้งอาจจะทำให้ต้นทุนในการดำเนินงานลดลง เนื่องจากเทคโนโลยีบางอย่างสามารถที่จะช่วยในการจัดเก็บข้อมูลและสืบค้นข้อมูลได้ง่าย เป็นต้น ดังนั้นสัมประสิทธิ์น่าจะมีค่าเป็นบวก นั่นคือเมื่ออัตราส่วนนี้สูงขึ้นก็จะทำให้ประสิทธิภาพ X ของสหกรณ์สูงขึ้นด้วย

4. ตัวแปรหุ่นแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงการกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก ตัวแปรนี้แสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากจะมีผลต่อประสิทธิภาพ X ของสหกรณ์ออมทรัพย์หรือไม่ โดยกฎดังกล่าวกรมส่งเสริมสหกรณ์มีหน้าที่ในการกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝากที่เหมาะสมเพื่อป้องกันไม่ให้เงินฝากจากระบบการเงินอื่นไหลเข้าสู่สหกรณ์ออมทรัพย์มากเกินไป จนทำให้สหกรณ์ออมทรัพย์ขาดสภาพคล่องได้ เมื่อเงินฝากไหลเข้าสู่สถาบันการเงินอื่นอันเนื่องมาจากภาวะอัตราดอกเบี้ยมีความผันผวนมาก อย่างไรก็ตามกรมส่งเสริม

สหกรณ์จะเปลี่ยนแปลงกฎนี้ก็ต่อเมื่ออัตราดอกเบี้ยตลาดมีความแตกต่างจากอัตราดอกเบี้ยที่กำหนดไว้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะสะท้อนให้เห็นว่ากรมส่งเสริมสหกรณ์มีความสนใจในการติดตามอัตราดอกเบี้ยตลาดหรือไม่ ดังนั้นถ้ากรมส่งเสริมสหกรณ์มีการติดตามการเคลื่อนไหวของภาวะอัตราดอกเบี้ยตลาด ค่าสัมประสิทธิ์หน้าเครื่องหมายน่าจะเป็นบวกแสดงให้เห็นการติดตามดังกล่าว จนทำให้ประสิทธิภาพ X ของสหกรณ์ดีขึ้น ในทางตรงข้ามถ้าค่าสัมประสิทธิ์หน้าเครื่องหมายมีค่าเป็นลบ แสดงให้เห็นว่ากรมส่งเสริมสหกรณ์มีการติดตามข้อมูลดังกล่าวจนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝากซ้ำ เป็นผลทำให้ประสิทธิภาพ X ของสหกรณ์อ้อมทรัพย์ลดลง

โดยกำหนดให้ $D\_REGU = 0$ ช่วงเวลาก่อนการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ย
ในช่วงวิกฤติสภาพคล่อง²
 $D\_REGU = 1$ ช่วงเวลาหลังการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ย
ในช่วงวิกฤติสภาพคล่อง

5. Natural Log ของค่าใช้จ่ายในด้านสวัสดิการต่อค่าใช้จ่ายอื่นที่มีใช้ดอกเบี้ย (MO/EX_EXP) ตัวแปรนี้แสดงถึงระดับของ สวัสดิการที่สหกรณ์อ้อมทรัพย์มอบให้แก่พนักงานของสหกรณ์อ้อมทรัพย์ ซึ่งค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ คือ ค่าใช้จ่ายอื่นนอกเหนือจากค่าแรงงานที่สหกรณ์อ้อมทรัพย์จ่ายให้แก่พนักงานของสหกรณ์อ้อมทรัพย์เพื่อเป็นแรงจูงใจในการทำงานของพนักงาน ถ้าอัตราส่วนนี้สูงแสดงให้เห็นว่าสหกรณ์มีการให้สวัสดิการแก่พนักงานเป็นจำนวนมาก ซึ่งจะเป็นตัวกระตุ้นให้พนักงานทำงานมากยิ่งขึ้น ทำให้ผลผลิตของสหกรณ์น่าจะเพิ่มสูงขึ้นตาม ดังนั้นสัมประสิทธิ์น่าจะมีค่าเป็นบวก นั่นคือเมื่ออัตราส่วนนี้สูงขึ้นก็จะทำให้ประสิทธิภาพ X ของสหกรณ์สูงขึ้นด้วย

เมื่อทราบถึงแบบจำลองของสมการต้นทุนของระบบสหกรณ์และตัวแปรต่างๆ ที่ใช้ในการศึกษาแล้ว รวมไปถึงขั้นตอนและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา ขั้นตอนต่อไปจะทำการประมาณต้นทุนซึ่งจะใช้วิธีเศรษฐมิติที่กล่าวมาข้างต้น โดยในการประมาณการจะกล่าวในบทถัดไป โดยผลที่ได้จะนำมาอธิบายปัจจัยที่กำหนดประสิทธิภาพของสหกรณ์ต่อไป

² เนื่องจากในช่วงปี 2541 มีการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยถึง 2 ครั้ง ซึ่งก่อนหน้านี้อัตราดอกเบี้ยไม่มีการเปลี่ยนแปลงเลยนับจากปี 2529

บทที่ 5

ผลการศึกษา

การวิเคราะห์ผลการศึกษาประสิทธิภาพของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์จะแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 กล่าวถึงการวิเคราะห์ประสิทธิภาพจากขนาดของขนาดระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ และ ส่วนที่ 2 กล่าวถึงการวิเคราะห์ประสิทธิภาพ X ที่เกิดขึ้นภายในระบบสหกรณ์ออมทรัพย์

5.1) ประสิทธิภาพต่อขนาดของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์

จากการศึกษาประสิทธิภาพต่อขนาดของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทยโดยใช้ ข้อมูลทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์จำนวน 60 แห่ง ในช่วงปี 2537-2542 โดยใช้วิธีการ ประเมินสมการต้นทุนแบบ GLS ผลประเมินสมการเป็นดังนี้

ตารางที่ 5.1 แสดงผลการประมาณการสมการต้นทุนของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์

ค่าสัมประสิทธิ์	ผลการประมาณการ	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t-statistics
C	18.5735	5.9959	3.0977*
LOG(?PC)	5.4901	2.1932	2.5033**
LOG(?PI)	4.0825	1.5007	2.7203*
LOG(?PL)	-1.4991	0.4904	-3.0566*
LOG(?Q)	-0.5767	0.3726	-1.5476
LOG(?PC)*LOG(?PI)	0.2493	0.4681	0.5326
LOG(?PC)*LOG(?PL)	-0.9562	0.1182	-8.0932*
LOG(?PC)*LOG(?Q)	-0.2933	0.0649	-4.5210*
LOG(?PI)*LOG(?PL)	-0.0612	0.0795	-0.7697
LOG(?PI)*LOG(?Q)	-0.1306	0.0378	-3.4521*
LOG(?PL)*LOG(?Q)	-0.0260	0.0121	-2.1494**
LOG(?PC)*LOG(?PC)	0.6672	0.2583	2.5831**
LOG(?PI)*LOG(?PI)	0.1034	0.1135	0.9116
LOG(?PL)*LOG(?PL)	0.0162	0.0041	3.9744*
LOG(?Q)*LOG(?Q)	0.0207	0.0079	2.6284**
AR(1)	0.9053	0.0117	77.2210*

หมายเหตุ : * มีนัยสำคัญ ณ ระดับนัยสำคัญ 1%, ** มีนัยสำคัญ ณ ระดับนัยสำคัญ 5%,

R-Squared =0.999946 ,Adjusted R-squared =0.999943 ,Durbin-Watson stat =1.840674

ที่มา : จากการคำนวณ

จากการประมาณสมการต้นทุนข้างต้นสามารถหาสมการประสิทธิภาพต่อขนาดของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ได้ดังนี้

$$RAY = -0.576 + 0.02 \log(Q) - 0.293 \log(PC) - 0.13 \log(PI) - 0.026 \log(PL)$$

เมื่อพิจารณาจากสมการข้างต้นสามารถคำนวณค่าประสิทธิภาพต่อขนาดของทั้งระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ได้เท่ากับ 0.75 แสดงว่าระบบสหกรณ์ออมทรัพย์มีความประหยัดต่อขนาด ซึ่งประสิทธิภาพต่อขนาดของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ขึ้นอยู่กับต้นทุนของทุน, ต้นทุนของดอกเบี้ยเงินฝาก และต้นทุนของแรงงานตามลำดับ นอกจากนี้พบว่าทุกสหกรณ์ออมทรัพย์มีความประหยัดต่อขนาดโดยที่สหกรณ์ออมทรัพย์สยามสแตนเลสสตีลมีค่าความประหยัดต่อขนาดมากที่สุดเท่ากับ 0.6610 และ สหกรณ์ออมทรัพย์เครดิตยูเนียนวัดยางเขาย้อยมีค่าความประหยัดต่อขนาดน้อยที่สุดเท่ากับ 0.8553 โดยรายละเอียดของค่าความประหยัดต่อขนาดจะแสดงไว้ในตารางที่ 5.2

ตารางที่ 5.2 แสดงค่าการประสิทธิภาพต่อขนาดของสหกรณ์ออมทรัพย์รายสหกรณ์

	ชื่อสหกรณ์	ประสิทธิภาพต่อขนาด
1	สหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานการบินไทย จำกัด	0.7787
2	สหกรณ์ออมทรัพย์สมาคมพนักงานรัฐวิสาหกิจการไฟฟ้านครหลวง จำกัด	0.8226
3	สหกรณ์ออมทรัพย์ครุฑมหาสารคาม จำกัด	0.8234
4	สหกรณ์ออมทรัพย์กรมส่งเสริมการเกษตร จำกัด	0.8083
5	สหกรณ์ออมทรัพย์ครูพระนครศรีอยุธยา จำกัด	0.8226
6	สหกรณ์ออมทรัพย์ครูอุทัยธานี จำกัด	0.8024
7	สหกรณ์ออมทรัพย์สมาคมพนักงานรัฐวิสาหกิจองค์การโทรศัพท์ จำกัด	0.8105
8	สหกรณ์ออมทรัพย์ครูมุกดาหาร จำกัด	0.7934
9	สหกรณ์ออมทรัพย์วังเดิม จำกัด	0.8089
10	สหกรณ์ออมทรัพย์เสมาธรรมจักรอุดรธานี จำกัด	0.8041
11	สหกรณ์ออมทรัพย์กองบิน 2 จำกัด	0.7600
12	สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจตระเวนชายแดน จำกัด	0.7185
13	สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขสกลนคร จำกัด	0.7670
14	สหกรณ์ออมทรัพย์สำนักงานเลขานุการกองทัพบก จำกัด	0.8004
15	สหกรณ์ออมทรัพย์ข้าราชการกองบิน 4 จำกัด	0.7530
16	สหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลประสาท จำกัด	0.7665

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

	ชื่อสหกรณ์	ประสิทธิภาพต่อขนาด
17	สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจตระเวนชายแดนที่ 33 จำกัด	0.7527
18	สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจชลบุรี จำกัด	0.7726
19	สหกรณ์ออมทรัพย์กองบัญชาการช่วยรบที่ 3 จำกัด	0.7695
20	สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขโสธร จำกัด	0.7494
21	สหกรณ์ออมทรัพย์ อ.ส.ม.ท. จำกัด	0.7874
22	สหกรณ์ออมทรัพย์กองบิน 23 จำกัด	0.7431
23	สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจตระเวนชายแดนที่ 31 จำกัด	0.7621
24	สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจเพชรบูรณ์ จำกัด	0.7408
25	สหกรณ์ออมทรัพย์โรงเรียนการบิน จำกัด	0.7354
26	สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขจันทบุรี จำกัด	0.7666
27	สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจตราด จำกัด	0.7532
28	สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขกำแพงเพชร จำกัด	0.7376
29	สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจรถไฟ จำกัด	0.7150
30	สหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์อุบล จำกัด	0.7846
31	สหกรณ์ออมทรัพย์วังพญาไท จำกัด	0.7647
32	สหกรณ์ออมทรัพย์กรมเจ้าท่า จำกัด	0.7467
33	สหกรณ์ออมทรัพย์กรมวิทยาศาสตร์ทหารบก จำกัด	0.8093
34	สหกรณ์ออมทรัพย์ข้าราชการกรมวิเทศสหการ จำกัด	0.8340
35	สหกรณ์ออมทรัพย์เขาสามร้อยยอด จำกัด	0.7425
36	สหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ จำกัด	0.7401
37	สหกรณ์ออมทรัพย์ค่ายขุนเจ็องธรรมมิกราช จำกัด	0.7861
38	สหกรณ์เครดิตยูเนียนวัดยางเขาย้อย จำกัด	0.8553
39	สหกรณ์ออมทรัพย์โรงเรียนตำรวจภูธร 7 จำกัด	0.7578
40	สหกรณ์ออมทรัพย์มณฑลทหารบกที่ 23 จำกัด	0.7035
41	สหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลสุโขทัย-ลก จำกัด	0.7056
42	สหกรณ์ออมทรัพย์กลุ่มบริษัทไทยรุ่งยูเนี่ยนคาร์ จำกัด	0.6598
43	สหกรณ์ออมทรัพย์ค่ายท่านมูก จำกัด	0.7121
44	สหกรณ์ออมทรัพย์กองพันพัฒนาที่ 4 จำกัด	0.7364
45	สหกรณ์เครดิตยูเนียนไทยฮอนด้า จำกัด	0.7246
46	สหกรณ์ออมทรัพย์สังกะสีไทย จำกัด	0.6699
47	สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี จำกัด	0.6839

ตารางที่ 5.2 (ต่อ)

	ชื่อสหกรณ์	ประสิทธิภาพต่อขนาด
48	สหกรณ์ออมทรัพย์กองพันทหารปืนใหญ่ที่ 2 รักษาพระองค์ จำกัด	0.7714
49	สหกรณ์ออมทรัพย์ ร.15 จำกัด	0.6921
50	สหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ 17 จำกัด	0.8170
51	สหกรณ์ออมทรัพย์กองพันทหารม้าที่ 2 จำกัด	0.9459
52	สหกรณ์ออมทรัพย์โรงพยาบาลมัญจาคีรี จำกัด	0.6675
53	สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขระนอง จำกัด	0.7088
54	สหกรณ์ออมทรัพย์ข้าราชการพลเรือนวังปารุสก์ จำกัด	0.7857
55	สหกรณ์ออมทรัพย์สยามสเตนเลสตีล จำกัด	0.6610
56	สหกรณ์ออมทรัพย์บางกอกบรจักษ์ จำกัด	0.6663
57	สหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานสหกรณ์พิษณุโลก จำกัด	0.8446
58	#สหกรณ์ออมทรัพย์สามัญศึกษานครสวรรค์ จำกัด	0.7635
59	สหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานสหกรณ์ลำพูน จำกัด	0.7842
60	สหกรณ์ออมทรัพย์ไทยแอโรวิษณุโลก จำกัด	0.7457

ที่มา : จากการคำนวณ

5.2) ประสิทธิภาพ X ของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์

ในส่วนนี้จะทำการศึกษาถึงประสิทธิภาพ X ของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ในช่วงปี 2538-2542 ซึ่งสามารถคำนวณได้จากค่าความคลาดเคลื่อนรวมภายใต้สมมติฐานของ DFA ที่กำหนดให้ค่าความคลาดเคลื่อนรวมที่เกิดขึ้นมีเฉพาะค่าความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นภายในหน่วยการผลิต โดยผลที่เกิดจากคำนวณมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 5.3 ผลการประมาณการสมการประสิทธิภาพ X ของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์

ค่าสัมประสิทธิ์	ผลการประมาณการ	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t-statistics
C	0.696479	0.003667	189.9159
?DE	-0.010559	0.001277	-8.271052
?D_ACC	0.010565	0.003401	3.106739
LOG(?COM/?EX_EXP)	-0.002857	0.000712	-4.009655
?D_REGU	0.014158	0.002364	5.988023
LOG(?MO/?EX_EXP)	-0.002648	0.000472	-5.611665

หมายเหตุ : * ณ ระดับนัยสำคัญ 1%, ** ณ ระดับนัยสำคัญ 5%

R-Squared =0.9895 ,Adjusted R-squared =0.9894 ,Durbin-Watson stat =1.3858

ที่มา : จากการคำนวณ

อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (DE) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.0105 และมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.01 (ค่า t-statistic = 8.2710) หมายความว่าสัดส่วนของหนี้สินต่อทุนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพ X ในทางลบ กล่าวคือ ถ้ากำหนดให้ตัวแปรอื่นคงที่ เมื่อสัดส่วนนี้เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้ประสิทธิภาพ X ของสหกรณ์ออมทรัพย์ลดลง 0.0105 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทางลบนี้เป็นไปตามที่คาดการณ์ไว้ เนื่องจากถ้าอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนสูงแสดงว่าบริษัทมีความเสี่ยงสูงอาจจะทำให้การกู้เงินจากแหล่งเงินกู้ยากขึ้นส่งผลให้ผู้จัดการบริหารและการจัดการสภาพคล่องภายในสหกรณ์ออมทรัพย์ลำบากขึ้น ทำให้ประสิทธิภาพของ สหกรณ์ออมทรัพย์ลดลงได้

ตัวแปรหุ่นแสดงถึงระบบการตรวจสอบกิจการ (D_ACC) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.0105 และมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.01 (ค่า t-statistic = 3.1067) หมายความว่า การมีระบบการตรวจสอบจากภายนอกมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพ X ของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ กล่าวคือ ถ้ากำหนดให้ตัวแปรอื่นคงที่ แล้วสหกรณ์มีการตรวจสอบจากภายนอกจะทำให้ประสิทธิภาพ X ของสหกรณ์ออมทรัพย์เพิ่มขึ้น เนื่องจากการตรวจสอบกิจการภายนอกจะทำให้เกิดการทุจริตกันภายในสหกรณ์ยากขึ้น ซึ่งจะทำให้ประสิทธิภาพของสหกรณ์ออมทรัพย์ดีขึ้น

Natural log ของค่าใช้จ่ายเครื่องใช้สำนักงานต่อค่าใช้จ่ายอื่นที่มีใช้ดอกเบีย (COM/EX_EXP) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.002 และมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.01 (ค่า t-statistic = 4.0096) หมายความว่า Natural log ของค่าใช้จ่ายเครื่องใช้สำนักงาน (COM) มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพ X ในทางลบ กล่าวคือ ถ้ากำหนดให้ตัวแปรอื่นคงที่ เมื่อสัดส่วนนี้เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้ประสิทธิภาพ X ของสหกรณ์ออมทรัพย์ลดลง 0.002% ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทางลบตรงกันข้ามกับที่คาดการณ์ไว้ สาเหตุอาจเนื่องมาจาก การลงทุนในเครื่องใช้สำนักงานมากอาจจะไม่มีประโยชน์กับสหกรณ์ออมทรัพย์เพราะว่าปริมาณงานไม่มากพอที่ใช้เครื่องใช้สำนักงานให้คุ้มค่าได้ ทำให้ประสิทธิภาพของสหกรณ์ออมทรัพย์ลดลงได้

ตัวแปรหุ่นแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงการกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก(D_REGU) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.014 และมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.01 (ค่า

t-statistic = 5.988) หมายความว่า ตัวแปรหุ่นแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงการกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝากมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพ X ของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ กล่าวคือ ถ้ากำหนดให้ตัวแปรอื่นคงที่ หากกรมส่งเสริมสหกรณ์มีการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยให้เหมาะสมกับภาวะตลาด จะทำให้ประสิทธิภาพ X ของสหกรณ์ออมทรัพย์เพิ่มขึ้น ซึ่งตรงกันกับที่คาดการณ์ไว้ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะสะท้อนให้เห็นว่ากรมส่งเสริมสหกรณ์มีความสนใจในการติดตามอัตราดอกเบี้ยตลาดทำให้มีการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยได้เหมาะสม ซึ่งจะทำให้ประสิทธิภาพของสหกรณ์ออมทรัพย์ดีขึ้น ดังนั้น ค่าสัมประสิทธิ์จึงมีค่าเป็นบวก

Natural Log ของค่าใช้จ่ายในด้านสวัสดิการต่อค่าใช้จ่ายอื่นที่ไม่ใช่ดอกเบี้ย (MO/EX_EXP) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.0026 และมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.01 (ค่า t-statistic = 5.61) หมายความว่า Natural Log ของค่าใช้จ่ายในด้านสวัสดิการ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพ X ในทางลบ กล่าวคือ ถ้ากำหนดให้ตัวแปรอื่นคงที่ เมื่อสัดส่วนนี้ลดลง 1 หน่วย จะทำให้ประสิทธิภาพ X ของสหกรณ์ออมทรัพย์ลดลง 0.0026 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทางลบตรงกันข้ามกับที่คาดการณ์ไว้ สาเหตุอาจเนื่องมาจากสหกรณ์ออมทรัพย์มีโครงสร้างในการบริหารงาน และคัดเลือกพนักงานที่แตกต่างจากสถาบันการเงินอื่น คือ พนักงานของสหกรณ์บางส่วนมาจากการคัดเลือกของสมาชิกซึ่งอาสาสมัครเข้ามาทำงานฉะนั้นพนักงานในส่วนนี้จึงมีความเสียสละในการทำงานอยู่แล้วจึงไม่จำเป็นต้องอาศัยสวัสดิการที่สหกรณ์ออมทรัพย์ให้เป็นแรงจูงใจในการทำงาน เป็นผลให้ถ้าค่าใช้จ่ายในส่วนนี้สูงจะทำให้ประสิทธิภาพของสหกรณ์ออมทรัพย์ลดลง ดังนั้น ค่าสัมประสิทธิ์จึงมีค่าเป็นลบ

จากผลการวิเคราะห์ที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ระบบสหกรณ์มีการประหยัดต่อขนาดซึ่งแสดงระบบสหกรณ์ควรที่จะขยายการผลิตออกไปเพื่อให้ยังได้ผลจากการประหยัดต่อขนาด ในส่วนประสิทธิภาพ X จากการประมาณ โดยวิธีเศรษฐมิติพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของสหกรณ์ได้แก่ ปัจจัยในด้านสภาพคล่อง , ปัจจัยในด้านเทคโนโลยี , ปัจจัยในด้านสวัสดิการ , ปัจจัยในการตรวจสอบจากภายนอก และปัจจัยด้านการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยของการส่งเสริมสหกรณ์ เมื่อเราทราบปัจจัยดังกล่าวแล้วทำให้สามารถที่จะนำมาใช้ในการปรับปรุงระบบสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ซึ่งจะนำเสนอในบทถัดไป

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ในส่วนแรกจะกล่าวถึง การสรุปผลการศึกษาประสิทธิภาพของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ และในส่วนที่สองจะกล่าวถึงข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาประสิทธิภาพของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์

6.1) สรุปผลการศึกษา

จากการที่เกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจในปี 2540 ส่งผลให้เกิดวิกฤตทางสถาบันการเงินขึ้น ทำให้ธนาคารหลายแห่งในประเทศต้องปิดตัวลง ส่งผลกระทบต่อระบบการเงินภายในประเทศเป็นอย่างมาก แต่อย่างไรก็ตามพบว่าระบบสหกรณ์ไม่ได้รับผลกระทบจากการเกิดวิกฤตดังกล่าวมากนัก ทำให้เกิดความสนใจว่าทำไมระบบสหกรณ์ไม่เกิดวิกฤตทางการเงินขึ้นเหมือนสถาบันการเงินอื่น และอะไรคือปัจจัยที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพขึ้น โดยในงานนี้จะกล่าวถึงโครงสร้างของระบบสหกรณ์ , การทดสอบว่าระบบสหกรณ์มีการประหยัดต่อขนาดหรือไม่ , และปัจจัยอื่นที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพกับระบบสหกรณ์

ในการศึกษาประสิทธิภาพของระบบสหกรณ์จะอาศัยแบบจำลองทางเศรษฐมิติโดยใช้วิธีการวัดความมีประสิทธิภาพ ตามมุมมองของ Economics Efficiency โดยใช้แนวทางของ Distribution Free Approach (DFA) เนื่องจาก DFA เหมาะกับการสุ่มตัวอย่างจำนวนน้อยจากประชากรทั้งหมด ซึ่งแนวทางนี้มีข้อสมมติว่า Random Error มีค่าเฉลี่ยเป็นศูนย์ตลอดช่วงเวลาที่พิจารณา และความมีประสิทธิภาพที่เกิดขึ้นจะมีค่าคงที่ (Stable)

สำหรับวิธีการศึกษาจะแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ขั้นตอนด้วยกัน โดยขั้นตอนแรกจะทำการประมาณค่าประสิทธิภาพต่อขนาดของระบบสหกรณ์โดยใช้วิธีการ Ray Scale Economy ของขั้นตอนที่ 2 จะทำการประมาณหาประสิทธิภาพ X โดยจะประยุกต์ตามแบบจำลองทางเศรษฐมิติตามวิธีการ Distribution Free Approach (DFA) ความมีประสิทธิภาพ X ของสหกรณ์ออมทรัพย์ของไทย โดยในแบบจำลองจะกำหนดให้สมการต้นทุนรวมเป็น แบบ Translog Cost Function ส่วนในการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ในสมการต้นทุนรวมนั้นจะใช้วิธี Feasible Generalized Least Square (FGLS) เพื่อแก้ปัญหา Heteroscedasticity และ Cross-sectional Correlation ซึ่งพบปัญหาดังกล่าวถูกพบในการศึกษา นี้ หลังจากนั้นจะหาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพ X กับ

ตัวแปรต่างๆที่คาดว่าจะเกี่ยวข้องกัน โดยในการศึกษานี้จะใช้ข้อมูลในลักษณะของ Pooling Data ซึ่งประกอบไปด้วยข้อมูลจากสหกรณ์ออมทรัพย์ทั้งระบบ (Cross-Section Data) ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538-2542 (Time Series Data)

หลังจากการศึกษาประสิทธิภาพของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ สามารถที่จะสรุปได้เป็น 2 ส่วนที่สำคัญ คือ ผลสรุปของการศึกษาประสิทธิภาพต่อขนาดระบบสหกรณ์ออมทรัพย์และผลสรุปของการศึกษาประสิทธิภาพ X ของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์

ผลสรุปของการศึกษาประสิทธิภาพต่อขนาด

จากการศึกษาประสิทธิภาพต่อขนาดของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์พบว่าสหกรณ์ออมทรัพย์ทั้งหมดอยู่ในช่วงของการประหยัดต่อขนาด โดยในการศึกษานี้ได้ทำการศึกษาปัจจัยการผลิตทั้งหมด 3 ปัจจัย คือ ต้นทุนในด้านทุน, ต้นทุนในด้านเงินกู้ยืม และต้นทุนในด้านแรงงาน

จากการศึกษาสมการ RSE ในบทที่ผ่านมาพบว่าต้นทุนในด้านทุนสำคัญที่สุด เนื่องจากการจ่ายเงินปันผลเป็นแรงจูงใจให้สมาชิกทำธุรกรรมต่างๆ กับสหกรณ์ออมทรัพย์ ดังนั้นสหกรณ์ออมทรัพย์ส่วนใหญ่จึงพยายามจ่ายเงินปันผลในอัตราที่สูง เป็นผลให้ในช่วงดังกล่าวสหกรณ์ออมทรัพย์จำเป็นต้องหาเงินสดมาจ่ายให้แก่สมาชิกเป็นจำนวนมากทำให้เกิดปัญหาการขาดสภาพคล่องในช่วงเวลาดังกล่าวได้ ซึ่งสหกรณ์ออมทรัพย์จึงจำเป็นต้องกู้ยืมเงินจากวงเงินเบิกเกินบัญชีของธนาคารมาเสริมสภาพคล่อง เงินกู้ดังกล่าวมีต้นทุนที่สูงเมื่อเทียบกับเงินกู้จากแหล่งอื่น ดังนั้นจึงควรจะมีการศึกษาอัตราการจ่ายเงินปันผลที่เหมาะสมเพื่อที่จะทำให้อรรถประโยชน์สูงสุดทั้งสมาชิกและ สหกรณ์ออมทรัพย์

ในส่วนของเงินกู้ยืมเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญรองลงมาจากทุนซึ่งจากการสัมภาษณ์พนักงานประจำสหกรณ์ออมทรัพย์พบว่าขนาดเล็กบางแห่งยังขาดเงินทุนในการให้สินเชื่อเป็นจำนวนมาก เนื่องจาก สหกรณ์ออมทรัพย์บางแห่งไม่มีการทำธุรกรรมการรับฝากเงิน ทำให้ต้องหาแหล่งเงินทุนจากแหล่งอื่นมาเพื่อปล่อยสินเชื่อแก่สมาชิก แหล่งเงินกู้ยืมที่สำคัญของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ คือ เงินกู้ยืมระหว่างสหกรณ์ออมทรัพย์ นอกจากนี้ยังพบว่าสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ โดยเฉพาะสหกรณ์ออมทรัพย์ครูมีปริมาณเงินฝากไม่เพียงพอต่อความต้องการสินเชื่อของสมาชิก ทำให้ต้องกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินทุนอื่น นั่นคือ การกู้ยืมระหว่างสหกรณ์ออมทรัพย์ด้วยกัน

ในส่วนต้นทุนในด้านแรงงานนั้นพบว่า ต้นทุนในส่วนนี้มีผลน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับต้นทุนในส่วนอื่น เนื่องจากระบบสหกรณ์ออมทรัพย์จะให้บริการเฉพาะสมาชิกซึ่งอยู่ในที่ทำงานเดียวกัน เป็นผลให้สหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดเล็กบางสหกรณ์ไม่มีพนักงานในการให้บริการ มีแต่สมาชิกที่อาสาเข้ามาให้บริการ ทำให้ต้นทุนในส่วนนี้ต่ำมากเมื่อเทียบกับระบบการเงินอื่น

จากที่กล่าวมาข้างต้นพบว่าระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ยังสามารถที่จะขยายการให้บริการในด้านต่างๆ ได้อีก เนื่องจากมีการประหยัดต่อขนาดอยู่ โดยปัจจัยการผลิตที่ควรคำนึงถึง คือ ทุนและกั๊ยม ซึ่งต้นทุนทั้งสองมีความสำคัญต่อระบบสหกรณ์ออมทรัพย์มาก ในส่วนต้นทุนในด้านแรงงานนั้นถึงมีผลน้อยมากแต่อย่างไรก็ตาม ก็ควรคำนึงถึงด้วย เนื่องจากพนักงานมีส่วนสำคัญในการให้บริการแก่สมาชิกและเป็นกำลังสำคัญในการดำเนินงานระบบสหกรณ์

ผลสรุปของการศึกษาประสิทธิภาพ X

จากผลการศึกษาประสิทธิภาพต่อขนาดของแต่ละสหกรณ์ออมทรัพย์ในช่วงแรก สามารถนำค่าที่ได้มาคำนวณหาประสิทธิภาพ X ของแต่ละสหกรณ์ออมทรัพย์เพื่อจะนำค่าที่ได้เหล่านั้นมาวิเคราะห์ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพ X โดยจะแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน คือ ปัจจัยภายในสหกรณ์ออมทรัพย์และปัจจัยภายนอกสหกรณ์ออมทรัพย์ ซึ่งปัจจัยภายในสหกรณ์ออมทรัพย์ที่ทำการศึกษได้แก่ ปัจจัยด้านสภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์, ปัจจัยด้านเทคโนโลยีของสหกรณ์ออมทรัพย์ และปัจจัยด้านสวัสดิการของสหกรณ์ออมทรัพย์ ในส่วนของปัจจัยภายนอกสหกรณ์ออมทรัพย์ที่ทำการศึกษา ได้แก่ ปัจจัยด้านการตรวจสอบจากภายนอกและปัจจัยด้านการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยของกรมส่งเสริมสหกรณ์ ซึ่งผลการศึกษสามารถสรุปได้ในตารางที่ 6.1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6.1 การเปรียบเทียบเครื่องหมายหน้าสัมประสิทธิ์ของสมการประสิทธิภาพ X ตามที่คาดการณ์ไว้และที่เกิดขึ้นจริง

	สัมประสิทธิ์	เครื่องหมายตามทฤษฎี	เครื่องหมายที่เกิดขึ้นจริง
ปัจจัยภายใน	ปัจจัยด้านสภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์ (DE)	+/-	-
ปัจจัยภายใน	ปัจจัยด้านเทคโนโลยีของสหกรณ์ออมทรัพย์ (COM)	+	-
ปัจจัยภายใน	ปัจจัยด้านสวัสดิการของสหกรณ์ออมทรัพย์ (MO)	+	-
ปัจจัยภายนอก	ปัจจัยด้านการตรวจสอบจากภายนอก(D_ACC)	+	+
ปัจจัยภายนอก	ปัจจัยในด้านการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยของกรมส่งเสริมสหกรณ์ (D_REGU)	+	+

หมายเหตุ ที่มา : จากการคำนวณ

จากตารางที่ 6.1 จะเห็นได้ว่ามีเพียงปัจจัยภายในสหกรณ์ออมทรัพย์ได้แก่ ปัจจัยในด้านเทคโนโลยีของสหกรณ์ออมทรัพย์และปัจจัยในด้านสวัสดิการของสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีเครื่องหมายตรงข้ามกับที่คาดการณ์ไว้ คือมีเครื่องหมายเป็นลบซึ่งน่าจะเกิดจากสาเหตุเหล่านี้ คือ ระบบสหกรณ์ออมทรัพย์มีโครงสร้างในการบริหารงานและการจัดการที่แตกต่างจากระบบสถาบันการเงินอื่นโดยทั่วไป โดยในระบบสหกรณ์ออมทรัพย์สมาชิกจะเป็นผู้เลือกคณะกรรมการในการบริหารงาน และคณะกรรมการบริหารงานจะมีความสำคัญในการคัดเลือกผู้จัดการซึ่งในสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดเล็กบางแห่งพบว่าพนักงานของสหกรณ์ออมทรัพย์จะเป็นสมาชิกของสหกรณ์ในหน่วยงานที่สหกรณ์ออมทรัพย์ตั้งอยู่ จากจุดนี้เองพบว่าพนักงานสหกรณ์ออมทรัพย์บางแห่งมีความเสียสละในตัวเองอยู่แล้วทำให้ไม่จำเป็นต้องมีการเพิ่มแรงจูงใจในการทำงาน ไม่ว่าจะเป็น สวัสดิการในด้านต่างๆ มากนัก เนื่องจากสิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อพนักงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ไม่มากนักเมื่อเทียบกับพนักงานของสถาบันการเงินอื่นทั่วไป และพนักงานของสหกรณ์ออมทรัพย์บางแห่งจะได้รับสวัสดิการนี้อยู่แล้วจากการเป็นเจ้าของหน้าที่ของหน่วยงานนั้น ในส่วนปัจจัยเทคโนโลยีพบว่า

สหกรณ์ออมทรัพย์บางแห่งจะมีการใช้อุปกรณ์สำนักงานของหน่วยงานที่สหกรณ์ตั้งอยู่ ซึ่งจากจุดนี้พบว่าอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่ทันสมัยบางอย่างได้แก่ ระบบคอมพิวเตอร์, ระบบฐานข้อมูล, เครื่องพิมพ์ เป็นต้น จึงไม่มีความจำเป็นต่อระบบสหกรณ์ออมทรัพย์มากนัก ซึ่งจากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้เครื่องหมายของปัจจัยทั้งสองตรงข้ามกับที่คาดการณ์ไว้

ในส่วนของปัจจัยในด้านสภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์มีเครื่องหมายเป็นลบ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารบางส่วนมีความสามารถในการบริหารสภาพคล่องได้น้อย เนื่องจากส่วนหนึ่งคิดว่า จะทำอย่างไรที่จะทำให้เงินทุนในการปล่อยสินเชื่อมีจำนวนมากเพียงพอแก่สมาชิก ดังนั้นผู้บริหารบางสหกรณ์ออมทรัพย์จึงมีแนวคิดในการเสนออัตราดอกเบี้ยเงินฝากในอัตราที่สูงเพื่อจูงใจให้สมาชิกมาฝากเงิน ทำให้บางครั้งเกิดปัญหาขาดสภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์ได้ ซึ่งเหตุผลสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหานี้คือ ผู้บริหารบางส่วนไม่ได้รับการศึกษาในเรื่องการบริหารเงินทุนมาโดยตรงทำให้ไม่เข้าใจปัญหาในส่วนนี้ ซึ่งจะมาเข้าใจปัญหาในส่วนนี้เมื่อสหกรณ์ออมทรัพย์ของตนเองเกิดปัญหา ดังนั้น ในส่วนนี้จึงเป็นส่วนสำคัญในการจัดการระบบสหกรณ์ออมทรัพย์

ในส่วนปัจจัยภายนอกในงานนี้ได้ทำการศึกษา 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยในการตรวจสอบจากภายนอกและปัจจัยในส่วนของ การตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยของกรมส่งเสริมสหกรณ์ จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยในส่วนการตรวจสอบจากภายนอกที่มีเครื่องหมายเป็นบวก แสดงให้เห็นว่าระบบการตรวจสอบจากภายนอกมีความจำเป็นอย่างมากต่อระบบสหกรณ์ออมทรัพย์โดยระบบการตรวจสอบจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการลดการเกิดปัญหา Moral Hazard ในสหกรณ์ออมทรัพย์ได้ เนื่องจากระบบการตรวจสอบที่รัดกุมจะทำให้พนักงานมีความรอบคอบในการพิจารณาให้สินเชื่อมากขึ้น อีกทั้งยังช่วยป้องกันปัญหาการบันทึกบัญชีผิดพลาดซึ่งจะนำผลเสียแก่สหกรณ์ออมทรัพย์เป็นอันมาก

ในปัจจัยที่ 2 คือปัจจัยในส่วนการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยของสหกรณ์ออมทรัพย์ ในปัจจัยนี้จะมีเครื่องหมายเป็นบวกแสดงให้เห็นว่าระบบตอบสนองต่ออัตราดอกเบี้ยของกรมส่งเสริมสหกรณ์ออมทรัพย์มีความรวดเร็วในการทำงานซึ่งมีผลดีต่อสหกรณ์ออมทรัพย์เป็นอันมาก เนื่องมาจากการกำหนดดังกล่าวมีผลโดยตรงต่อสภาพคล่องในการดำเนินงานของ สหกรณ์ออมทรัพย์ ดังนั้นถ้ามีการตอบสนองต่ออัตราดอกเบี้ยจะทำให้อัตราดอกเบี้ยเงินฝากของสหกรณ์ออมทรัพย์ไม่สามารถแข่งขันกับสถาบันการเงินอื่นได้ เป็นผลทำให้เงินไหลออกจาก สหกรณ์ออมทรัพย์ไปยังสถาบันการเงินอื่น อาจทำให้เกิดวิกฤตสภาพคล่องดังที่เกิดกับธนาคารได้

6.2) ข้อเสนอแนะ¹

ในงานนี้จะนำเสนองานออกมาเป็น 2 ส่วน คือ ในส่วนแรกจะกล่าวถึงข้อเสนอแนะในแนวทางการปรับปรุงระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ และในส่วนที่สองจะกล่าวถึงแนวทางในการศึกษางานนี้เพิ่มเติม

แนวทางการปรับปรุงระบบสหกรณ์ออมทรัพย์

จากการศึกษาประสิทธิภาพของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ทำให้สามารถสรุปแนวทางในการปรับปรุงระบบสหกรณ์ออมทรัพย์เป็น 2 ส่วน คือ ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงภายในสหกรณ์ และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของภาครัฐต่อระบบสหกรณ์ออมทรัพย์

ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงภายในสหกรณ์ออมทรัพย์ ในส่วนนี้จะเสนอข้อแนะนำในการปรับปรุงระบบภายในสหกรณ์ออมทรัพย์เป็น 3 ด้าน ที่สำคัญ.

- **ในด้านเงินทุน** สหกรณ์ควรพยายามเพิ่มเงินทุนในการดำเนินงานให้มากขึ้นโดยผ่านการระดมเงินฝากจากสมาชิกหรือการเพิ่มทุนของสหกรณ์ โดยการหาสมาชิกเพิ่มขึ้นเพื่อเป็นการขยายฐานของทุนให้มากขึ้นและควรที่จะลดอัตราการจ่ายเงินปันผลคืนแก่สมาชิก ซึ่งทั้งสามประการนี้จะช่วยลดปัญหาการขาดเงินทุนของสหกรณ์ได้ โดยการในการลดอัตราการจ่ายเงินปันผลนั้น เราอาจจะมอบผลตอบแทนอื่นแทนเพื่อลดปัญหาความไม่พอใจแก่สมาชิก เช่น การจ่ายเงินปันผลเป็นหุ้นแทน เป็นต้น

- **ในด้านเครื่องมือเครื่องใช้ในสหกรณ์ออมทรัพย์** ควรจัดหาเครื่องมือที่มีเทคโนโลยีเหมาะสมกับขนาดของสหกรณ์ออมทรัพย์ของตนเอง เนื่องจากสหกรณ์ส่วนใหญ่มีขนาดเล็กดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องลงทุนในส่วนนี้มากนัก เพื่อให้เกิดความประหยัดภายในสหกรณ์ออมทรัพย์

- **ในด้านสวัสดิการแก่พนักงานของสหกรณ์** จากงานวิจัยพบว่า ผลตอบแทนต่อหน่วยสุดท้ายในการใช้จ่ายด้านสวัสดิการแก่พนักงานของสหกรณ์ออมทรัพย์นั้นต่ำกว่าต้นทุนต่อหน่วยสุดท้ายที่ใช้จ่ายไปในด้านสวัสดิการ เนื่องจากพนักงานบางคนอาจได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆ จากหน่วยงานต้นสังกัดอยู่แล้ว ดังนั้นในด้านสวัสดิการควรจะแบ่งเป็น 2 ส่วน โดยพนักงานซึ่งได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆ จากหน่วยงานต้นสังกัด เราควรจะมอบเป็นรางวัลต่างๆ แทนการให้สิทธิประโยชน์อื่น ซึ่งอาจจะซ้ำซ้อนกับหน่วยงานต้นสังกัด ในส่วนพนักงานที่ขึ้นตรงกับ สหกรณ์เองก็ยังคงมีสวัสดิการอยู่ เนื่องจากสวัสดิการยังเป็นสิ่งจูงใจที่จะทำให้พนักงานรักบริษัทที่ตนเองทำงานอยู่

¹ ข้อเสนอแนะบางส่วนได้มาจากการสัมภาษณ์พนักงานของสหกรณ์ออมทรัพย์และเจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมสหกรณ์และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายของรัฐที่มีต่อระบบสหกรณ์ในส่วนนี้จะเสนอข้อแนะนำในการปรับปรุงระบบภายในสหกรณ์ออมทรัพย์เป็น 3 ด้าน ที่สำคัญ.

- **ในด้านการตรวจสอบ** จากงานวิจัยพบว่าสหกรณ์ควรจะมีการตรวจสอบกิจการจากภายนอกเพื่อให้ประสิทธิภาพในการดำเนินงานสูงขึ้น โดยการจัดตั้งเป็นคณะกรรมการตรวจสอบ ซึ่งน่าจะประกอบไปด้วย สมาชิกของสหกรณ์ และเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมสหกรณ์ เพื่อลดปัญหา INCENTIVE PROBLEM ในคณะกรรมการการตรวจสอบ ซึ่งจากพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ได้เปิดช่องให้ทำอยู่แล้ว

- **ในด้านการกำกับดูแล** ระบบสหกรณ์ควรจะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมส่งเสริมสหกรณ์ เนื่องจากระบบการดำเนินงานของกรมส่งเสริมสหกรณ์มีประสิทธิภาพดีอยู่แล้ว เห็นได้จากตัวแปร ปัจจัยในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยของกรมส่งเสริมสหกรณ์ ซึ่งมีค่าเป็นบวก นอกจากนี้กรมส่งเสริมสหกรณ์ยังมีเครือข่ายในการดำเนินงานครอบคลุมทุกอำเภอทั่วประเทศทำให้สามารถเป็นที่ปรึกษาให้กับสหกรณ์ต่างๆ ในท้องถิ่นที่ห่างไกลได้อย่างทั่วถึง

- **ในการดำเนินงานของระบบสหกรณ์** กรมส่งเสริมสหกรณ์ ควรที่จะดำเนินงานเป็นตัวกลางในการจัดตั้งระบบต่างๆ ของระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ เช่น ระบบ CLEARING กลาง หรือเป็นแหล่งกลางในการกู้ยืมเพื่อเสริมสภาพคล่องในการดำเนินงานของสหกรณ์และทำให้ระบบของสหกรณ์มีความหลากหลายในการทำธุรกรรมทางการเงินของสหกรณ์เพื่อเป็นการขยายโอกาสในการหาแหล่งเงินราคาถูกเนื่องจากปัจจัยทุนเป็นปัจจัยหลักของสหกรณ์ในสมการต้นทุน

จากที่กล่าวมาข้างต้นในระยะยาวแล้ว เราพบว่าสหกรณ์ออมทรัพย์ไม่สามารถขยายตัวไปเป็นธนาคารขนาดเล็กได้ เนื่องจากข้อจำกัดในเงินทุนซึ่งสืบเนื่องมาจากการจำกัดการทำธุรกรรมให้เฉพาะแก่สมาชิกเท่านั้น ดังนั้น สิ่งที่รัฐควรจะส่งเสริมสหกรณ์คือ การขยายจากกลุ่มสมาชิกจากเดิมเป็นข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจมาเป็นชาวบ้านที่อยู่ในท้องถิ่นห่างไกลเพื่อให้ชาวบ้านได้เข้าถึงแหล่งเงินกู้ราคาถูกได้ เพื่อเป็นการลดปัญหาความยากจน นอกจากนี้ยังมีความจำเป็นที่จะให้ความสนใจในการให้ผลตอบแทนแก่สมาชิก โดยผลประโยชน์ที่สหกรณ์ให้แก่สมาชิกมี 3 ส่วน ที่สำคัญคือ การกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก, การกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ และการกำหนดอัตราการจ่ายเงินปันผล ซึ่งผลประโยชน์ในแต่ละส่วนมีความขัดแย้งกัน ดังนั้น เราควรเข้าศึกษาว่าผลตอบแทนในส่วนต่างๆ มีอยู่ระดับเท่าไรเพื่อที่จะทำให้สมาชิกได้รับประโยชน์สูงสุดในการดำเนินงาน นอกจากนี้ในระยะยาวระบบการตรวจสอบของสหกรณ์น่าจะมีการปรับปรุงให้เป็นระบบเดียวกันทั้งประเทศ เช่น สันสิ้นบัญชี, รูปแบบของผู้ตรวจสอบภายนอก เป็นต้น เพื่อที่จะง่ายต่อการควบคุมและดูแลสหกรณ์

ข้อเสนอแนะในแนวทางการศึกษาต่อในอนาคต

จากการศึกษาข้างต้นมีข้อจำกัดในเรื่องเวลาทำให้ไม่สามารถที่จะศึกษาระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ได้ ดังนั้นจากแนวคิดดังกล่าวควรจะศึกษาทั้งระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ โดยควรจะแบ่งการศึกษาตามขนาดของสหกรณ์ออมทรัพย์โดยการแบ่งสหกรณ์ออมทรัพย์ออกเป็น สหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่, กลาง และเล็ก ซึ่งอาจจะได้ผลการศึกษาที่แตกต่างกันออกไป

อีกแนวทางหนึ่งที่พอที่จะศึกษาได้คือการออกแบบสอบถามทัศนคติของสมาชิกที่มีผลต่อการดำเนินงาน เพื่อที่จะหาจุดเหมาะสมในการดำเนินงานสหกรณ์ออมทรัพย์บางเรื่อง เช่น การหาอัตราการจ่ายเงินปันผลที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดอรรถประโยชน์สูงสุดทั้งสมาชิกและสหกรณ์ออมทรัพย์หรือการศึกษาผลต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยสหกรณ์ออมทรัพย์กับอัตราดอกเบี้ยธนาคารว่าควรอยู่ในระดับใดจึงจะเหมาะสมในการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ เป็นต้น ซึ่งถ้าสามารถศึกษาได้สำเร็จก็สามารถที่จะนำมาปรับปรุงสหกรณ์ออมทรัพย์ได้ดียิ่งขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- พนิดา จารุแสงไพโรจน์. “ประสิทธิภาพในการบริหารการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูเชียงใหม่ จำกัด ปีทางบัญชี 2532-2536”. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2537).
- พวงผกา วรธนะปกรณ์. “วิเคราะห์การบริหารการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูนครราชสีมา จำกัด จังหวัดนครราชสีมา พ.ศ. 2529-2533”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2536).
- รัตนา เอี่ยมจำเริญ. “การวิเคราะห์การหมุนเวียนของเงินสดและระดับเงินสดที่เหมาะสมของ สหกรณ์ออมทรัพย์”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2539).
- เลิศ ชูโต. “สหกรณ์ออมทรัพย์และเครดิต”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2505).
- วิชาการ , กอง. “คู่มือการจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ กรมส่งเสริมสหกรณ์”. กรุงเทพมหานคร : กองวิชาการ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ , (2534) .
- ศศิพิมล แสงจันทร์. “ปัจจัยทางการเงินที่มีผลกระทบต่อกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์ทั้งหมดของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2537).
- สมนึก ขุนทอง. “การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์สำนักงานเลขานุการกองทัพบก จำกัด”. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2542).
- สุดา เจริญพงศ์ไพบูลย์. “พัฒนาทางการและความมั่นคงของสหกรณ์ออมทรัพย์”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2536) .
- อัมมร วัฒนาพานิช. “การประเมินผลการดำเนินงานของสหกรณ์ในประเทศไทย 2507-2516”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2521).
- อุทิศ นาคสวัสดิ์. “การคลี่คลายของสหกรณ์สินเชื่อในประเทศไทย”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2496).

ภาษาอังกฤษ

- Aly, Hassan Y. ,Richard Grabowski ,Carl Pasurka ,and Nando Rangan . “ Review of Economics in U.S. Banking: An Empirical Investigation” . Review of Economics and Statistics (May 1990) :211-218.
- Berger, Allen N. ,and David B. Humphrey . “ The Dominance of Inefficiencies Over Scale and Product Mix in Banking” . Journal of Monetary Economics 28 (1991) : 117-148.

- Berger, Allen N. , William C. Hunter ,and Stephen G. Timme . “The Efficiency of Financial Institution : A Review and Preview of Research Past , Present , and Future”. Journal of Banking and Financial (April 1993) :221 –243.
- Berger, Allen N., and David B. Humphrey. “ Efficiency of Financial Institutions: Internatinal Lurvey and Directions for Future Research “. European Journal of Operational Research (1997) : 175-212 .
- Berger, Allen N. , Paul W. Bauer , Gray D. Ferrier ,and David B. Humphrey . “Consistency Conditions for Regulatory Analysis of Financial Institutions: A Comparison of Frontier Efficiency Methods” .Forthcoming . Journal of Economics and Business (1998) .
- Clark, Jeffrey A. “Economic Cost ,Scale Efficiency and Competitive Viability in Banking” . Journal of Money ,Credit ,and Banking (August1996) : 342-365.
- Clark, Jeffrey A., and Thomos F. Liems. “ Competitive Viability in Banking : Looking Beyond the Balance Sheet “. Working Paper (December 1997) .
- Elyasiani, Elyas ,and Seyed M. Mehdion . “A Nonparametric Approach to Measurement of Efficiency and Technological Change : The Case of Large U.S. Commercial Banks” . Journal of Financial Services Research (July 1990) :157-168.
- Esho, Neil. “The Determinants of Cost Efficiency in New Louth Wales Credit Union : 1985-1993 “. Working Paper (August 1998) .
- Ferrier, Gary D. ,and C.A.Knox Lovell. “Measuring Cost Efficiency in Banking : Econometric and Linear Programing Evidence”. Journal of Econometrics (October/November 1990) :229-245 .
- Frantz, Roger S .”X-Efficiency:Theory,Evidence and Applications”. United States of America : Kluwer Academic Publishers,1988.
- Frei, Frances X., Patrick T. Harker, and Larry W. Hunter. “ Inside the Black Box: What Makes a Bank Efficient ? “. Working Paper (1997) .
- Gropper, Daniel M. “ An Empirical Investigation of Changes in Scale Economics for the Commercial Banking Firm, 1979-1986 “. Journal of Money, Credit, and Banking (November 1991) : 718-727 .
- Hunter ,William C. ,and Stephen G. Timme . “Core Deposits and Physical Capital : A Reexamination of Bank Scale Economies and Efficiency with Quasi-Fixed Inputs” . Journal of Money ,Credit and Banking (February1995) : 165-185.

- Kaparakis, Emmanuel I., Stephen M. Miller ,and Athanasios G. Naulas. "Short-run Cost Inefficiency of Commercial Banks: A Flexible Stochastic Frontier Approach" . Journal of Money ,Credit and Banking (November 1994) : 875-893.
- Kwan, Simon H. ,and Robert A. Eisenbeis. "An Analysis of Inefficiencies in Banking: A Stochastic Cost Frontier Approach" . FRBSF Economics Review 2 (1996) :16-25.
- Lpellman, Lewis J. " Deposit Ceilings and the Efficiency of Financial Intermediation " . Journal of Finance (March 1980) : 129-136.
- Mitchell Karlyn ,and Nur M. Onvural . "Economies of Scale and Scope at Large Commercial Banks :Evidence from the Fourier Flexible Functional Form" Journal of Money ,Credit and Banking (May 1996) : 178-198.
- Murray, John D., and Robert W. White. " Economics of scale and Economics of Scope in Multiproduct Financial Institutions: A Study of British Columbia Credit Unions " . Journal of Finance (June 1983) : 887-902.
- Pradeep Srivastava. "Lize, Efficiency and Financial Reforms in Indians Banking ". Working Paper (July, 1999).
- Stavros Peristiani . "Do Merger Improve the X-Efficiency and Scale Efficiency of U.S. Banks? Evidence from the 1980s" Journal of Money ,Credit ,and Banking (August1997) : 326-337 .
- Wheelock, David C. ,and Paul W. Wilson . "Evaluation Efficiency of Commercial Banks :Does Our View of What Bank Do Matter?" .Review of Federal Reserve Bank of S.T. Louis (July/August 1995) :39-52.

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

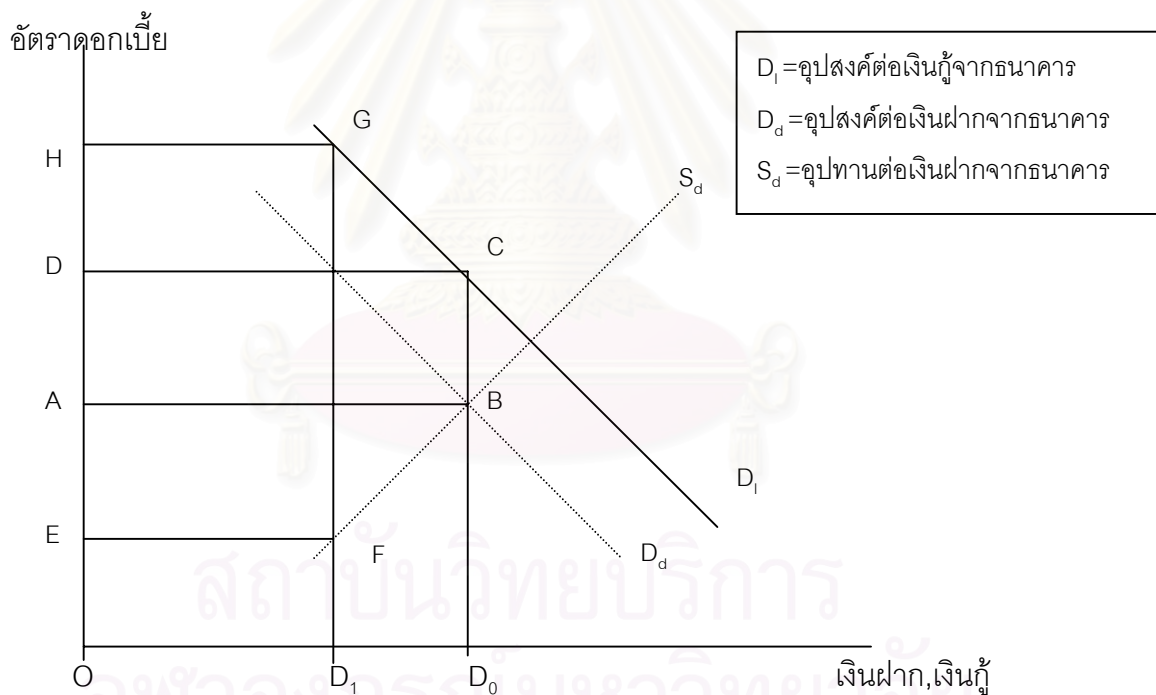

ภาคผนวก ก.

การกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก

ก.1) วัตถุประสงค์ในการกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก

การกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝากมีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อป้องกันมิให้เกิดการแข่งขันการให้อัตราดอกเบี้ยเงินฝากในอัตราที่สูง (สงครามอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก) เพื่อจูงใจให้ลูกค้านำเงินเข้ามาฝากกับสถาบันการเงินของตน ซึ่งส่งผลให้ต้นทุนทางการเงินเพิ่มขึ้น และอาจจะก่อให้เกิดปัญหาขาดสภาพคล่องในภายหลังได้ ดังนั้นผู้กำหนดนโยบายจึงมีแนวคิดในการกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝากขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้สถาบันการเงินมีกำไรเพิ่มขึ้น ดังจะอธิบายในรูปที่ ก.1

รูปที่ ก.1 แสดงผลของการกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝากกับกำไรของธนาคาร

จากรูปที่ ก.1 จะแสดงถึงผลกระทบของการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากกับผลกำไรโดยกำหนดให้

1. จำนวนเงินให้กู้เท่ากับจำนวนเงินฝากในทุกระดับของการฝากเงิน

2. เส้น D_d เป็นเส้นอุปสงค์ของผู้ฝากเงิน โดยเส้นอุปสงค์ของการฝากเงินอยู่บนพื้นฐานของเส้นอุปสงค์เงินกู้¹
3. เส้น D_f เป็นเส้นอุปสงค์ต่อการกู้ยืมเงิน
4. เส้น S_d เป็นเส้นอุปทานของการฝากเงินธนาคาร
5. ส่วนต่างของกำไรคือผลต่างของอัตราดอกเบี้ยทั้งสอง โดยที่ธนาคารมีการแข่งขันที่สมบูรณ์

ถ้าไม่มีการควบคุมอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก ธนาคารจะจ่ายอัตราดอกเบี้ยเงินฝากเท่ากับ OA และเก็บอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เท่ากับ OD โดยปริมาณเงินฝากและเงินกู้จะเท่ากับ OD_0 ซึ่งจะทำให้เกิดผลกำไรต่อธนาคารเท่ากับ ABCD²

ถ้ามีการควบคุมอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก ทำให้อัตราดอกเบี้ยเงินฝากเท่ากับ OE³ ซึ่งต่ำกว่า OA และธนาคารจ่ายอัตราดอกเบี้ยฝากที่ OE จะทำให้เงินฝากของธนาคารลดลงเป็น OD_1 ทำให้ปริมาณเงินที่ธนาคารสามารถที่จะให้กู้ยืมได้ลดลงเป็น OD_1 เช่นกัน ส่งผลให้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมสูงขึ้นเท่ากับ OH ทำให้กำไรของธนาคารเปลี่ยนแปลงจาก ABCD เป็น EFGH โดยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะทำให้ผลกำไรของธนาคารเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้ขึ้นอยู่กับความชันของเส้น D_f และเส้น S_d หรือก็คือค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์และอุปทานนั่นเอง

ก.2) การกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคาร : ประสพการณ์จากประเทศอเมริกา (Regulation Q)

กฎระเบียบ Q (Regulation Q) คือ กฎหมายที่กำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์และเงินฝากประจำของสหรัฐอเมริกา ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ช่วงที่สำคัญ คือ ช่วงแรกเป็นช่วงออกกฎหมายควบคุมเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝากเฉพาะธนาคารซึ่งเกิดระหว่างปี ค.ศ. 1933 ถึง ค.ศ. 1965 ช่วงที่ 2 เป็นช่วงขยายกฎหมายควบคุมเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝากไปยังสถาบันการเงินอื่น ๆ (Thrift) ซึ่งเกิดระหว่างปี ค.ศ. 1966 ถึง ปี ค.ศ. 1979

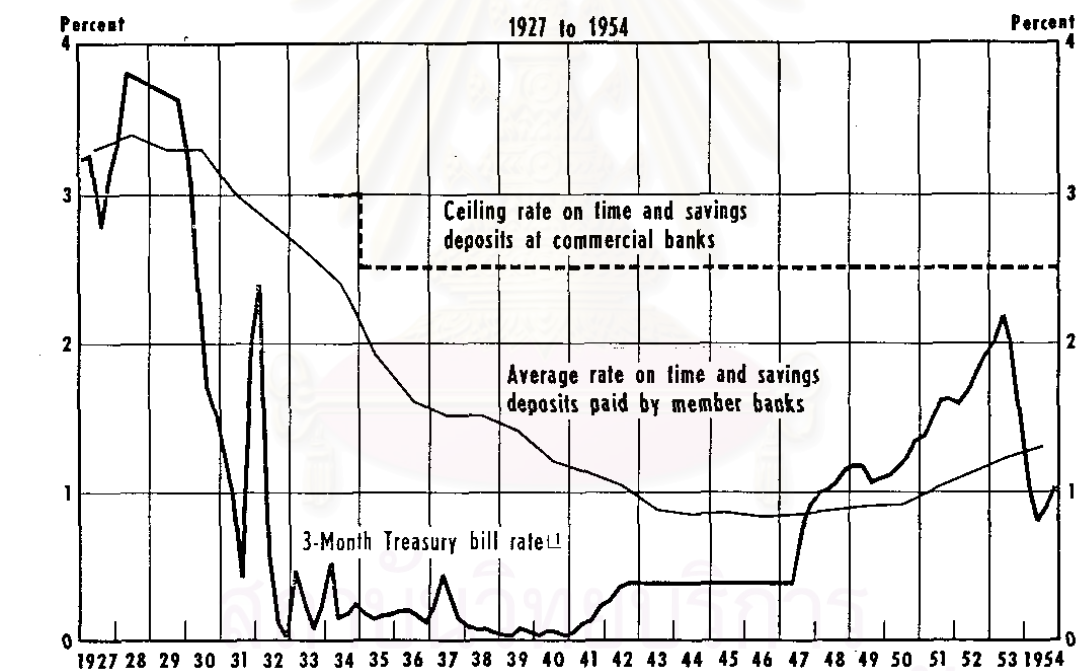
¹ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากต้องต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เสมอ

² กำไรของแต่ละธนาคารเท่ากันเมื่อมีความเสี่ยงที่เท่ากัน

³ ธนาคารอาจจะจ่ายดอกเบี้ยต่ำกว่า OE ได้

การกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยในช่วงที่แรก

เหตุผลสำคัญในการกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก คือ การลดความแตกต่างระหว่างธนาคารขนาดเล็กและธนาคารขนาดใหญ่โดยไม่ต้องทำให้ธนาคารขนาดเล็กเข้าไปฝากเงินในธนาคารอื่นและลดการแข่งขันระหว่างธนาคาร ซึ่งปรากฏว่าภายหลังจากการกำหนดกฎระเบียบ Q ขึ้น ธนาคารขนาดเล็กก็ยังคงเข้าไปถือสินทรัพย์ของธนาคารอื่นเพิ่มขึ้นจากเดิม 5% ในปี ค.ศ. 1932 เป็น 17% ในปี ค.ศ. 1941 นอกจากนี้แล้วยังพบว่าอัตราส่วนของอัตราดอกเบี้ยเงินฝากระหว่างธนาคารต่อปริมาณเงินฝากทั้งหมดได้เพิ่มขึ้นจากเดิม 17% ในปี ค.ศ. 1932 เป็น 24% ในปี ค.ศ. 1941 ซึ่งอัตราส่วนดังกล่าวมีความผันผวนในช่วงทศวรรษที่ 30 เนื่องจากการเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินในช่วงดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากภาวะดังกล่าวแล้ว อัตราดอกเบี้ยเงินฝากมีแนวโน้มลดลง⁴

รูปที่ ก.2 รูปแสดงอัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยของสถาบันการเงินในรูปแบบต่างๆและอัตราเพดานดอกเบี้ยที่กำหนดกับธนาคารพาณิชย์

⁴ ในช่วงปี ค.ศ. 1933 ถึงปี ค.ศ. 1939 อัตราดอกเบี้ยของตั๋วเงินคลังมีอัตราเฉลี่ยที่ 22 Basis Point

จากแผนภาพที่ ก.2 พบว่า Federal Reserve ของอเมริกาได้กำหนดอัตราเพดานดอกเบี้ยเงินฝากไว้ที่ 3% ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1933 ซึ่งอัตราดอกเบี้ยออกทรัพย์เฉลี่ยในขณะนั้นอยู่ที่ 8.8% ในปี ค.ศ. 1932 และ 6.6% ในปี ค.ศ. 1933 โดยในระหว่างทศวรรษที่ 30 ถึงทศวรรษที่ 60 อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยของธนาคารอยู่ต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยที่กำหนดไว้และอัตราดอกเบี้ยตลาด แต่ในช่วงปี ค.ศ. 1959 ถึงปี ค.ศ. 1962 (จากแผนภาพที่ ก.4) อัตราดอกเบี้ยของตลาดได้เพิ่มขึ้นไปอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก จากที่กล่าวมาข้างต้นอัตราดอกเบี้ยของตลาดในช่วงดังกล่าวมีอัตราต่ำกว่าเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝากทำให้ธนาคารไม่ได้รับผลกระทบในจากเหตุการณ์ดังกล่าว

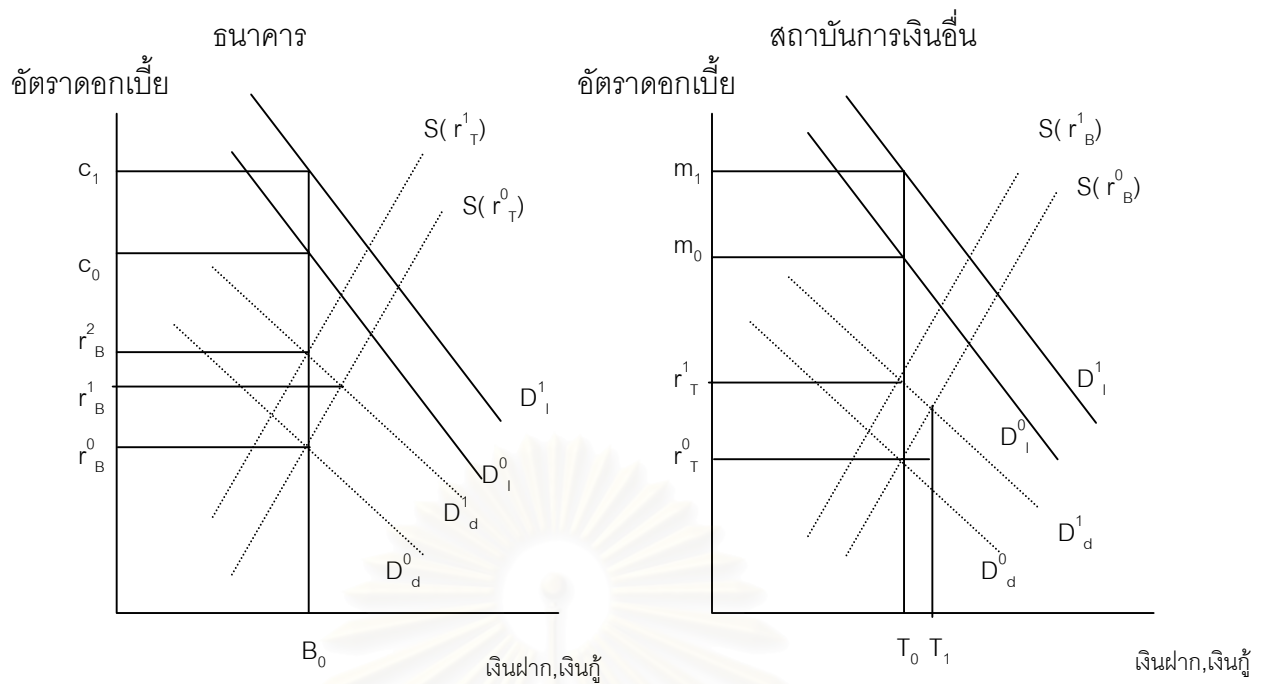
การกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยในช่วงที่สอง

ต่อมาในช่วงปี ค.ศ. 1966 นโยบายเกี่ยวกับกฎระเบียบ Q ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นเมื่อการกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝากมีผลกระทบต่อสถาบันการเงินอื่น(Thrift)⁵ เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยที่กำหนดไว้ของธนาคารมีค่าต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยตัวเงินคลัง โดยเห็นได้จากการที่อัตราดอกเบี้ยตัวเงินคลังอายุ 3 เดือนได้เพิ่มขึ้นจาก 3.84 % ในเดือนกันยายน ปี ค.ศ. 1965 เป็น 5.37 % ในเดือนกันยายน ปี ค.ศ. 1966 ในส่วนของเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัยได้เพิ่มขึ้นจาก 5.8% เป็น 6.65% ในระยะเวลาเดียวกัน เป็นผลทำให้เงินฝากได้ไหลเข้ากองทุนของภาคเอกชนโดยเฉพาะกองทุนที่เกี่ยวข้องกับการกู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัย ผลดังกล่าวทำให้ผู้วางนโยบายมีความกังวลใจมากขึ้นเกี่ยวกับการจัดสรรสินเชื่อในระบบการเงิน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายที่เกี่ยวกับกฎระเบียบ Q เพื่อทำให้เกิดการแข่งขันกันระหว่างระบบธนาคารกับสถาบันการเงินอื่นๆได้

โดยในช่วงแรกผู้วางนโยบายได้กำหนดให้อัตราเพดานดอกเบี้ยเงินฝากของสถาบันการเงินอื่นสูงกว่าอัตราเพดานดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารเล็กน้อย เหตุที่ผู้วางนโยบายกำหนดกฎเกณฑ์ดังกล่าวเนื่องจากต้องการที่จะเพิ่มปริมาณเงินสินเชื่อในสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย⁶ และลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ในสินเชื่อดังกล่าว ซึ่งผู้วางนโยบายคิดว่าจะทำตามนโยบายข้างต้นชั่วคราวในช่วงที่เกิดความไม่เป็นปกติขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม สถาบันการเงินอื่นๆ เห็นว่านโยบายดังกล่าวมีความสำคัญมากในการดำเนินธุรกิจ

⁵ สถาบันทางการเงินอื่นได้แก่ สถาบัน Mutual Savings Banks และ Saving and Load Association

⁶ เนื่องจากสถาบันการเงินอื่นมีความชำนาญในการปล่อยกู้สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย

รูปที่ ก.3 รูปแสดงถึงอุปทานและอุปสงค์สำหรับธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินอื่น ๆ

จากรูปที่ ก.3 แสดงถึงอุปทานและอุปสงค์สำหรับธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินอื่น ๆ ที่มีผลต่อเงินฝากและเงินกู้เพื่อที่จะใช้วิเคราะห์ผลของกฎระเบียบ Q นอกจากนี้ยังแสดงถึงนโยบายที่คาดการณ์ของผู้วางนโยบายและยังแสดงให้เห็นว่าเหตุใดนโยบายดังกล่าวจึงไม่ได้ผลตามที่ผู้วางนโยบายคาดการณ์ไว้

กำหนดให้สมมติฐานบางประเด็นในรูปที่ ก.1 ยังใช้อยู่กับรูปที่ ก.3 กล่าวคือ ปริมาณเงินฝากเท่ากับเท่ากับปริมาณเงินกู้ยืม, ผลต่างของอัตราดอกเบี้ยเงินฝากและอัตราดอกเบี้ยเงินกู้คือผลตอบแทนในการลงทุน ในแง่ของผู้ฝาก ธนาคารพาณิชย์กับสถาบันการเงินอื่น ๆ จะมีความคล้ายคลึงกันแต่ไม่สามารถทดแทนกันได้อย่างสมบูรณ์ ตัวอย่างเช่น ถ้าธนาคารพาณิชย์ขึ้นอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าสถาบันการเงินอื่น ๆ ผู้ฝากเงิน เพียงบางส่วนของสถาบันการเงินอื่น ๆ เท่านั้นที่จะถอนเงินฝากจากสถาบันการเงินอื่น ๆ ไปยังธนาคารพาณิชย์แทน ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวจะถูกจำลองอยู่ในรูปที่ ก.3 โดยตำแหน่งเส้นอุปทานสำหรับสถาบันการเงินหนึ่งจะขึ้นอยู่กับอุปทานของสถาบันการเงินอื่นด้วย ตัวอย่างเช่น ในกรณีที่ธนาคารพาณิชย์ขึ้นอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก (r_B^0) เส้นอุปทานเงินฝากของสถาบันการเงินอื่น ๆ ก็จะเลื่อนขึ้นไปทางซ้าย ในส่วนของเส้นอุปสงค์ของแต่ละสถาบันจะไม่มีความสัมพันธ์กันเนื่องจากธนาคารพาณิชย์กับสถาบันการเงินอื่น ๆ จะมีความเชี่ยวชาญในแต่ละด้านที่ไม่เหมือนกัน โดยสมมติให้ธนาคารพาณิชย์มีความเชี่ยวชาญในด้านสินเชื่อเพื่อการบริโภคและดำเนินธุรกิจ ส่วนสถาบันการเงินอื่น ๆ มีความเชี่ยวชาญในด้านสินเชื่อโดยมีหลักทรัพย์จำนองเป็นประกัน

สมมติให้เริ่มแรก สถาบันการเงินอื่น ๆ จ่ายดอกเบี้ยเงินฝากสูงกว่าธนาคารพาณิชย์เล็กน้อย โดยจะเห็นได้จากรูปที่ ก.3 ที่ r_T^0 อยู่ในระดับที่สูงกว่า r_B^0 นอกจากนี้ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ที่ระดับ r_B^0 ยังเป็นระดับ ณ อัตราผลตอบแทนดอกเบี้ยสำหรับธนาคารพาณิชย์อีกด้วย กำหนดให้ ณ ดุลยภาพเริ่มต้น เส้นอุปสงค์ต่อเงินกู้ของทั้งธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินอื่น ๆ คือเส้น D_1^0 ในขณะที่เส้นอุปสงค์ต่อเงินฝากสำหรับสถาบันการเงินทั้งสองประเภทคือเส้น D_d^0 ระดับปริมาณเงินฝากและเงินกู้เริ่มต้นจะอยู่ที่ระดับ B_0 สำหรับธนาคารพาณิชย์ และที่ระดับ T_0 สำหรับสถาบันการเงินอื่น ๆ และเริ่มแรกอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์อยู่ที่ระดับ c_0 ในขณะที่ของสถาบันการเงินอื่น ๆ อยู่ที่ระดับ m_0

สมมติว่าอุปสงค์ต่อเงินกู้ของทั้งธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินอื่น ๆ มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ซึ่งแสดงได้โดยการเลื่อนไปทางขวาของเส้นอุปสงค์ต่อเงินกู้จากเส้น D_1^0 ไปเป็นเส้น D_1^1 ในรูปที่ ก.3 เส้นอุปสงค์ต่อเงินฝากของสถาบันการเงินทั้ง 2 ประเภทก็จะเลื่อนไปทางขวาเป็นเส้น D_d^1 เช่นกัน ทั้งนี้เพื่อรักษาระยะห่างระหว่างเส้นอุปสงค์ต่อเงินกู้และต่อเงินฝากสำหรับทุก ๆ ระดับอัตราดอกเบี้ยเพื่อให้ผลกำไรของธนาคาร (Competitive Return on Capital) คงเดิม

ผู้วางนโยบายมีแนวทางอยู่ 2 แนวทางด้วยกัน คือ จะต้องเพิ่มอัตราผลตอบแทนดอกเบี้ยเงินฝากสำหรับธนาคารพาณิชย์เพื่อเป็นการตอบสนองต่อการเพิ่มขึ้นของอุปสงค์ต่อเงินกู้ หรือไม่ก็จะต้องคงระดับอัตราผลตอบแทนดอกเบี้ยเงินฝากที่ระดับ r_B^0 เดิม ถ้ากำหนดสถานการณ์ของนโยบายกฎระเบียบ Q ในช่วงก่อนปี ค.ศ. 1966 เพิ่มเติมลงไป แนวทางที่ผู้วางนโยบายได้นำมาใช้ในครั้งนั้นก็คือแนวทางการเพิ่มอัตราผลตอบแทนดอกเบี้ยเงินฝากให้เพียงพอเพื่อที่จะไม่ไปจำกัดความสามารถในการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์ในการแสวงหาเงินฝาก ในทางตรงกันข้าม ถ้าเปลี่ยนเงื่อนไขของสถานการณ์ไปเป็นสถานการณ์ในปี ค.ศ. 1966 ในครั้งนั้น ผู้วางนโยบายได้ตัดสินใจที่จะคงระดับอัตราผลตอบแทนดอกเบี้ยเงินฝากสำหรับธนาคารพาณิชย์ไว้ที่ระดับหนึ่ง และนอกจากนั้นยังได้กำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝากสำหรับสถาบันการเงินอื่น ๆ อีกด้วย จุดประสงค์ของนโยบายอันใหม่นี้สามารถอธิบายได้โดยผ่านการเปรียบเทียบผลกระทบของการเพิ่มขึ้นของอุปสงค์ต่อเงินกู้ระหว่างในกรณีที่มีและไม่มีการจำกัดอัตราผลตอบแทนดอกเบี้ยเงินฝาก

เริ่มต้นที่กรณีซึ่งผ่อนคลายให้อัตราผลตอบแทนดอกเบี้ยสามารถปรับเพิ่มขึ้นได้อย่างเพียงพอที่จะไม่ถือว่าเป็นการไปจำกัดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ และไม่มีข้อกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยสำหรับสถาบันการเงินอื่น ๆ ในกรณีดังกล่าว ผลกระทบของการเพิ่มขึ้นของ

อุปสงค์ต่อเงินกู้ที่มีต่ออัตราดอกเบี้ยเงินฝากสามารถวิเคราะห์ได้โดยการพิจารณาปฏิสัมพันธ์ระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารพาณิชย์และอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของสถาบันการเงินอื่น ๆ สมมติว่าเริ่มแรกสถาบันการเงินอื่น ๆ จ่ายดอกเบี้ยเงินฝากที่อัตรา r_T^0 ในขณะที่อัตราดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ปรับตัวเพิ่มขึ้นมาอยู่ที่ระดับ r_B^1 การเพิ่มขึ้นของอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารพาณิชย์จะส่งผลให้เส้นอุปทานเงินฝากของสถาบันการเงินอื่น ๆ เลื่อนมาทางซ้ายมือจากเส้น $S(r_B^0)$ ไปเป็นเส้น $S(r_B^1)$ การเพิ่มขึ้นของอุปสงค์ต่อเงินกู้ของสถาบันการเงินอื่น ๆ ประกอบกับการเพิ่มขึ้นของอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ก่อให้เกิดอุปสงค์ต่อเงินฝากส่วนเกินขึ้นกับสถาบันการเงินอื่น ๆ ผลที่ตามมาคือ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากของสถาบันการเงินอื่น ๆ จะปรับตัวสูงขึ้นมาอยู่ที่ระดับ r_T^1 ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อไปยังเส้นอุปทานเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ โดยเส้นอุปทานเงินฝากของธนาคารพาณิชย์จะเลื่อนไปทางซ้ายมือจากเส้น $S(r_T^0)$ ไปเป็นเส้น $S(r_T^1)$ ส่งผลให้อัตราดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ปรับตัวเพิ่มขึ้นมาอยู่ที่ระดับ r_B^2

แถลงการณ์ของผู้วางนโยบายผู้ซึ่งสนับสนุนให้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายกฎระเบียบ Q ในปี ค.ศ. 1966 ได้ระบุไว้ว่าภายหลังจากการที่พวกเขาสังเกตถึงความสัมพันธ์ระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินอื่น ๆ ในที่สุดก็ได้ข้อสรุปว่าอัตราดอกเบี้ยถูกผลักดันให้สูงขึ้นโดยการแข่งขันกันระหว่างสถาบันการเงินต่าง ๆ การเพิ่มขึ้นของอัตราดอกเบี้ยเงินฝากแท้จริงแล้วเป็นเพียงการแสดงถึงการตอบสนองโดยสถาบันการเงินต่าง ๆ ต่อการเพิ่มขึ้นของอุปสงค์ต่อสินเชื่อ

ในช่วงเวลานั้น จึงได้เกิดแนวทางในการแก้ไขปัญหาการเติบโตสูงของอัตราดอกเบี้ยโดยรัฐสภาได้กำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝากสำหรับสถาบันการเงินอื่น ๆ ขึ้นมา ในขณะที่เดียวกันก็ประกาศอัตราเพดานดอกเบี้ยเงินฝากสำหรับธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินอื่น ๆ ให้อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าระดับอัตราดอกเบี้ยที่จะเกิดขึ้นในกรณีที่มีปล่อยเสรีอัตราดอกเบี้ย โดยอัตราเพดานดอกเบี้ยเงินฝากสำหรับสถาบันการเงินอื่น ๆ ถูกกำหนดให้อยู่ในระดับที่สูงกว่าอัตราสำหรับธนาคารพาณิชย์เล็กน้อย ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นให้มีการไหลของเงินฝากจากธนาคารพาณิชย์เข้าไปสู่สถาบันการเงินอื่น ๆ ซึ่งจะได้นำไปใช้ในการสร้างเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัยต่อไป

เพื่อที่จะแสดงให้เห็นว่าผู้วางนโยบายรู้ได้อย่างไรว่านโยบายนี้จะใช้ได้ผล สมมติว่าอัตราเพดานดอกเบี้ยสำหรับธนาคารพาณิชย์อยู่ที่ระดับ r_B^0 และอัตราเพดานดอกเบี้ยสำหรับสถาบันการเงินอื่น ๆ อยู่ที่ระดับ r_T^0 การป้องกันไม่ให้มีการเพิ่มขึ้นของอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของสถาบัน

การเงินทั้งสองประเภทเท่ากับว่าเป็นการรักษาตำแหน่งของเส้นอุปทานเงินฝากของสถาบันการเงิน ทั้งสองประเภทให้อยู่ ณ ตำแหน่งเริ่มต้นก่อนที่จะมีการเพิ่มขึ้นของอุปสงค์ต่อเงินกู้ (ได้แก่ที่ระดับ $S(r_T^0)$ สำหรับธนาคารพาณิชย์ และที่ระดับ $S(r_B^0)$ สำหรับสถาบันการเงินอื่น ๆ) การกำหนด อัตราเพดานดอกเบี้ยที่ระดับ r_B^0 และ r_T^0 จะเป็นการป้องกันไม่ให้มีการใช้จ่ายทางด้านดอกเบี้ยของสถาบันการเงินต่าง ๆ ภายหลังจากที่มีการเพิ่มขึ้นของอุปสงค์ต่อเงินกู้

อย่างไรก็ดี รูปที่ ก.3 ก็ยังแสดงให้เห็นด้วยถึงสาเหตุที่เพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝากไม่น่าที่จะช่วยป้องกันการเพิ่มขึ้นของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของสถาบันการเงินทั้งสองประเภทได้ สมมติว่า ภายหลังจากที่มีการเพิ่มขึ้นของอุปสงค์ต่อเงินกู้ ปริมาณเงินฝากและเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์ยังคงอยู่ที่ระดับ B_0 และปริมาณเงินฝากกับปริมาณเงินกู้ของสถาบันการเงินอื่น ๆ ก็ยังคงอยู่ที่ระดับ T_0 เช่นกัน แต่กลับปรากฏว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่ธนาคารพาณิชย์คิดกับนักธุรกิจหรือผู้บริโภคมีอัตราที่เพิ่มขึ้นจากระดับ c_0 ไปอยู่ที่ระดับ c_1 อันเนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของระดับอุปสงค์ต่อเงินกู้ ในขณะที่เดียวกัน อัตราดอกเบี้ยเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัยของสถาบันการเงินอื่น ๆ ก็ปรับตัวสูงขึ้นจากที่ระดับ m_0 มาอยู่ที่ระดับ m_1 ด้วยสาเหตุในทำนองเดียวกัน

นอกจากนี้ยังเป็นไปไม่ได้ที่จะตั้งข้อสรุปโดยทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัยว่าในกรณีใดจะสูงกว่ากันระหว่างกรณีที่มีไม่มีการควบคุมอัตราดอกเบี้ยเงินฝากและกรณีที่มีการกำหนดอัตราเพดานดอกเบี้ยเงินฝากที่ระดับ r_B^0 และ r_T^0 สิ่งที่จะเป็นตัวตัดสินถึงความแตกต่างในอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัยระหว่างเงื่อนไขก็คือค่าความยืดหยุ่นของเส้นอุปทานเงินฝากของสถาบันการเงินหนึ่ง ๆ ว่าจะมีการเปลี่ยนตำแหน่งไปมากน้อยอย่างไรเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของสถาบันการเงินแห่งอื่น ๆ⁷ ปัจจัยอื่น ๆ (ซึ่งผู้วางนโยบายมักจะละเลย) ที่จะมีผลต่ออุปทานเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัยของสถาบันการเงินอื่น ๆ (ซึ่งได้ถูกวิเคราะห์แล้วใน ช่วงต่อไป) จะยิ่งเสริมประเด็นที่ว่านโยบายกฎระเบียบ Q ที่ได้ถูกใช้ในปี ค.ศ.

⁷ เพื่อที่จะอธิบายถึงหลักการของข้อสรุปดังกล่าว จะสมมติให้เส้นอุปทานเงินฝากของสถาบันการเงินอื่น ๆ (Thriffs) ไม่มีการเปลี่ยนตำแหน่งเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ โดยจะให้อยู่ ณ ตำแหน่งเดิมที่เส้น $S(r_B^0)$ (ความยืดหยุ่นเท่ากับศูนย์) ภายใต้อธิบายดังกล่าว อัตราดอกเบี้ยเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัยควรจะอยู่ที่ระดับซึ่งต่ำกว่า m_1 (อัตราในกรณีที่มีการกำหนดเพดาน) โดยที่ยังไม่มีเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝากภายหลังจากที่อุปสงค์ต่อเงินกู้เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งในขณะนี้จะดูราวกับว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัยจะมีค่าต่ำกว่าสำหรับกรณีที่ไม่มีกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก แต่อย่างไรก็ตาม หากสมมติให้ค่าความยืดหยุ่นสำหรับเส้นอุปทานเงินฝากมีค่ามาก ๆ (เส้นอุปทานเงินฝากของสถาบันการเงินอื่น ๆ เลื่อนไปทางซ้ายเป็นอย่างมากเมื่ออัตราดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารพาณิชย์เพิ่มสูงขึ้นเพียงเล็กน้อย) ก็เป็นไปได้ที่อัตราดอกเบี้ยเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัยในกรณีที่ไม่มีกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝากจะมีค่าสูงกว่าในกรณีที่มีการกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก

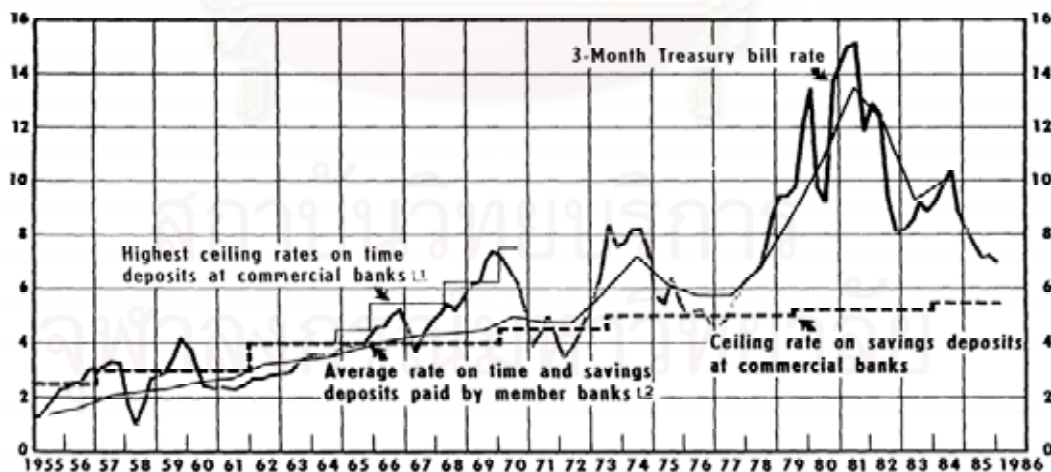
1966 เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการลดลงของอุปทานเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัย และเพิ่มระดับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัยให้หนักแน่นมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการเปลี่ยนแปลงของนโยบายกฎระเบียบ Q ในปี ค.ศ. 1966 มีอยู่ 2 ประเด็นควบคู่กัน ได้แก่ (1) เพื่อที่จะหยุดยั้งการปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นของอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก และ (2) เพื่อกระตุ้นการขยายสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย แต่ในความเป็นจริงแล้ว วัตถุประสงค์เหล่านี้มีความไม่สอดคล้องกันอยู่ ข้อเท็จจริงดังกล่าวสามารถแสดงให้เห็นได้จากรูปที่ ก.2 อีกครั้ง สมมติถ้าวัตถุประสงค์หลักคือการกระตุ้นให้สถาบันการเงินอื่น ๆ พยายามขยายสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย ผู้วางนโยบายจะต้องกำหนดอัตราเพดานดอกเบี้ยเงินฝากสำหรับธนาคารพาณิชย์ให้ต่ำ ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ควรจะไปกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝากสำหรับสถาบันการเงินอื่น ๆ ภายใต้อัตราเพดานดอกเบี้ยเงินฝากสำหรับธนาคารพาณิชย์ที่ระดับ r_B^0 ถ้าสถาบันการเงินอื่น ๆ มิได้มีข้อจำกัดด้านอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก ปริมาณเงินฝากและปริมาณสินเชื่อของสถาบันการเงินอื่น ๆ จะเพิ่มสูงขึ้น (มาอยู่ที่ระดับ T_1) และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัยของสถาบันการเงินอื่น ๆ ก็ จะลดต่ำลง

ผลกระทบของนโยบายกฎระเบียบ Q แบบใหม่

ผลกระทบต่ออัตราดอกเบี้ยเงินฝากของครัวเรือน

Percent

รูปที่ ก.4 รูปแสดงถึงอัตราดอกเบี้ยและอัตราเพดานดอกเบี้ยของเงินฝากออมทรัพย์และประจำ

อัตราผลตอบแทนของเงินฝากบางประเภทถูกคงไว้ที่ระดับที่ต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ย (Market Rate) ของตั๋วเงินคลัง (Treasury Securities) ในช่วงเวลาส่วนใหญ่ ตั้งแต่ฤดูใบไม้ร่วงปี ค.ศ. 1966 จนถึงเดือนมีนาคม ค.ศ. 1986 (พิจารณาได้จาก รูปที่ ก.4) นโยบายดังกล่าวไม่ได้ทำให้สถาบันการเงินอื่น ๆ และตลาดสินเชื่อที่อยู่อาศัยเป็นอิสระจากความผันผวนในตลาดอัตราดอกเบี้ย ในภาวะที่อัตราดอกเบี้ยของตั๋วเงินคลัง (Market Interest Rates) ทะยานสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับอัตราผลตอบแทนของเงินฝากของสถาบันการเงินอื่น ๆ ก็จะชะลอตัวลงภาวะความผันผวนในอัตราดอกเบี้ยของเงินฝากดังกล่าวอาจมีส่วนร่วมที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันในทางลบต่อภาคการก่อสร้างที่อยู่อาศัย อย่างไรก็ตาม ในงานศึกษาบางงานก็ไม่ได้สนับสนุนสมมติฐานดังกล่าว แม้กระนั้นก็ยังสามารถกล่าวได้ว่านโยบายการกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝากได้ก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ไม่สอดคล้องกับเป้าหมายของนโยบายที่ได้ตั้งไว้

นอกจากนี้ นโยบายกฎระเบียบ Q ยังได้ก่อให้เกิดผลกระทบอีกประการหนึ่ง กล่าวคือนโยบายดังกล่าวได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านการกระจายความมั่งคั่งในระบบเศรษฐกิจ เพดานอัตราดอกเบี้ยถือเป็นเส้นแบ่งกันระหว่างผู้มีฐานะแ่และผู้มีฐานะดีกว่าโดยเปรียบเทียบ ยกตัวอย่างเช่นในภาวะที่อัตราดอกเบี้ยตลาดอยู่ในระดับที่สูงกว่าอัตราเพดานดอกเบี้ยเงินฝาก ผู้ที่มีฐานะดีย่อมสามารถที่จะย้ายการลงทุนจากการฝากเงินกับสถาบันการเงินไปเป็นการถือตราสารทางการเงิน (Money Market Securities) แทนซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้มีฐานะแ่อาจไม่สามารถกระทำได้ ยิ่งไปกว่านั้นเงินฝากตั้งแต่ \$100,000 ขึ้นไปยังได้รับการยกเว้นจากกฎระเบียบ Q อีกด้วยในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1970 ผู้ลงทุนที่มีเงินลงทุนไม่เพียงพอที่จะซื้อตราสารทางการเงินก็ยอมจำต้องฝากเงินกับธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินอื่น ๆ ภายใต้เพดานอัตราดอกเบี้ยโดยกฎระเบียบ Q ต่อไป สิ่งที่เป็นข้อยืนยันสมมติฐานดังกล่าวก็คืองานศึกษาบางงานที่ได้สรุปไว้ว่าผู้ออมเงินรายย่อยโดยรวมได้สูญเสียรายได้ที่ควรจะได้จากดอกเบี้ยเป็นจำนวนสูงถึงหลายพันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ อันเป็นผลมาจากการใช้กฎระเบียบ Q

ผลกระทบต่อกำไรของสถาบันการเงิน

จากการคาดการณ์ของผู้วางนโยบายคาดการณ์ว่าการกำหนดให้มีกฎระเบียบ Q ขึ้นจะทำให้สถาบันการเงินมีผลกำไรมากขึ้นเนื่องจากไม่จำเป็นต้องมีการแข่งขันในการให้อัตราดอกเบี้ยที่สูง แต่อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลที่เสนอมาช้างต้นพบว่า มีบางช่วงที่อัตราดอกเบี้ยตลาดต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยที่กำหนดไว้ ซึ่งทำให้รายได้ของสถาบันการเงินไม่เพิ่มขึ้น และยังมีแนวโน้มของกำไร

ที่ลดลง เนื่องจากสถาบันการเงินได้เพิ่มการแข่งขันในด้านอื่นเพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อกำไร โดยเห็นได้จากต้นทุนอย่างอื่นที่มีอัตราดอกเบี้ยได้สูงขึ้นกว่าเดิมโดยคิดเป็น 40 - 50 % ของต้นทุนด้านดอกเบี้ย โดยต้นทุนอย่างอื่นที่มีอัตราดอกเบี้ยได้แก่ การให้ของขวัญเมื่อทำการเปิดบัญชีใหม่ของลูกค้า, การเปิดสาขาใหม่, หรือการปรับปรุงระบบการอำนวยความสะดวก ซึ่งเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้สถาบันการเงินกำไรไม่เพิ่มขึ้น ตามที่คาดการณ์ไว้

ผลกระทบต่อผู้กู้เงินเพื่อที่อยู่อาศัย

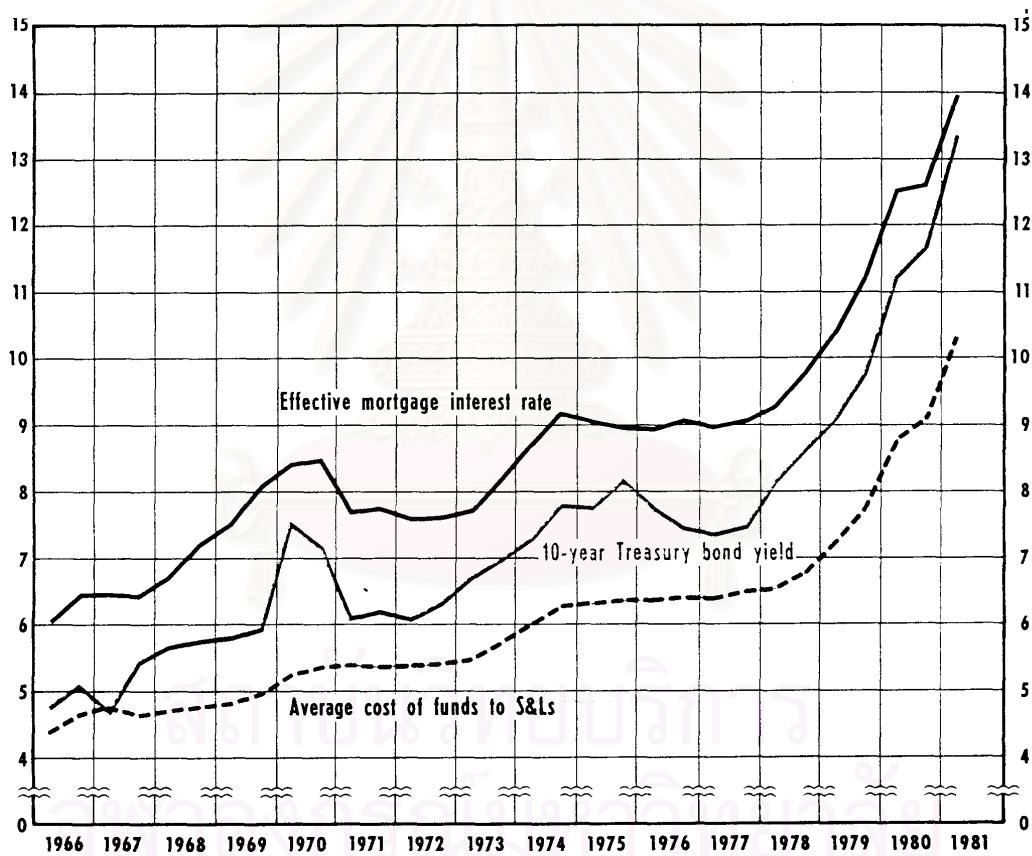
มีหลายทฤษฎีที่จะใช้ในการประเมินผลกระทบของการกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ แต่อย่างไรก็ตาม เราสามารถสรุปทฤษฎีที่สำคัญเป็น 2 ทฤษฎี คือ

1. **ทฤษฎีส่วนบวกเพิ่ม (The mark up theory)** ทฤษฎีนี้จะให้ผู้กู้เงินเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากการเรียกเก็บอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่สูงขึ้น โดยสถาบันผู้รับฝากเงินจะคิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้จากอัตราดอกเบี้ยเงินฝากเฉลี่ยที่จ่ายให้ผู้ฝากบวกกับผลตอบแทนที่สถาบันต้องการ ทำให้ผู้กู้สามารถที่จะทำนายอัตราดอกเบี้ยที่เพิ่มสูงขึ้นได้ ส่งผลให้อัตราดอกเบี้ยของตลาดจะไม่ส่งผลกระทบต่ออัตราดอกเบี้ยเงินกู้โดยตรง เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยเงินฝากถูกควบคุมโดยกฎระเบียบ Q อยู่โดยอัตราดอกเบี้ยตลาดจะส่งผลกระทบต่อเมื่อ อัตราดอกเบี้ยตลาดแตกต่างจากอัตราดอกเบี้ยที่ถูกกำหนดในกฎระเบียบ Q มากจนทำให้มีการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบ Q
2. **ทฤษฎีการแข่งขันของตลาด (The competitive market theory)** ทฤษฎีนี้อัตราดอกเบี้ยจะขึ้นอยู่กับอุปสงค์และอุปทานของตลาด โดยภายใต้ทฤษฎีนี้ ผู้ให้กู้จะมีลักษณะเหมือนกัน คือ ผู้ให้กู้จะมีความสามารถในการให้กู้เงินที่อัตราดอกเบี้ยสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยตลาดได้น้อยมาก โดยผู้กู้จะพยายามหาแหล่งเงินกู้ที่ถูกที่สุด ดังนั้นผู้ให้กู้จะสามารถปล่อยเงินกู้ที่อัตราดอกเบี้ยตลาดได้ นอกจากนี้ภายใต้ทฤษฎีดังกล่าวถ้าจะมองตลาดเงินกู้เฉพาะด้าน เช่น เงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัย ก็จะถูกกำหนดจากอุปทานเงินกู้จากแหล่งเงินกู้อื่นด้วย ดังนั้นถ้าสถาบันที่ปล่อยเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัยไม่สามารถปล่อยเงินกู้ให้เพียงพอแล้ว อุปทานเงินกู้ดังกล่าวจะถูกเพิ่มเข้าไปจากแหล่งเงินกู้อื่น และกฎระเบียบ Q จะไม่ส่งผลกระทบต่ออุปทานของอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก เนื่องจากสถาบันการเงินสามารถที่จะหาแหล่งเงินกู้จากแหล่งเงินกู้อื่นได้ เช่น สถาบันการเงินสามารถจะกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากที่สูงกว่า 100,000 เหรียญ กฎระเบียบ Q จะ

ส่งผลกระทบต่ออัตราดอกเบี้ยในกรณีเดียวคือ ถ้ากฎระเบียบ Q ที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่ออัตราดอกเบี้ยอื่นทั้งหมดในตลาด ดังนั้นการที่กำหนดกฎระเบียบ Q ขึ้นมา จะไม่ทำให้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลดลงโดยอัตราดอกเบี้ยเงินกู้จะลดลงก็ต่อเมื่อปริมาณเงินฝากเพิ่มขึ้นมากกว่าปริมาณเงินกู้จนทำให้อัตราดอกเบี้ยลดลง

จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ทราบว่าทฤษฎีทั้ง 2 มีความแตกต่างกันมากคือ ทฤษฎีส่วนบวกเพิ่ม (The mark up Theory) อัตราดอกเบี้ยเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัยจะถูกกำหนดจากกฎระเบียบ Q ส่วนทฤษฎีการแข่งขันในตลาด (The competitive market theory) อัตราดอกเบี้ยเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัยจะถูกกำหนดจากอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัยของตลาด

Percent

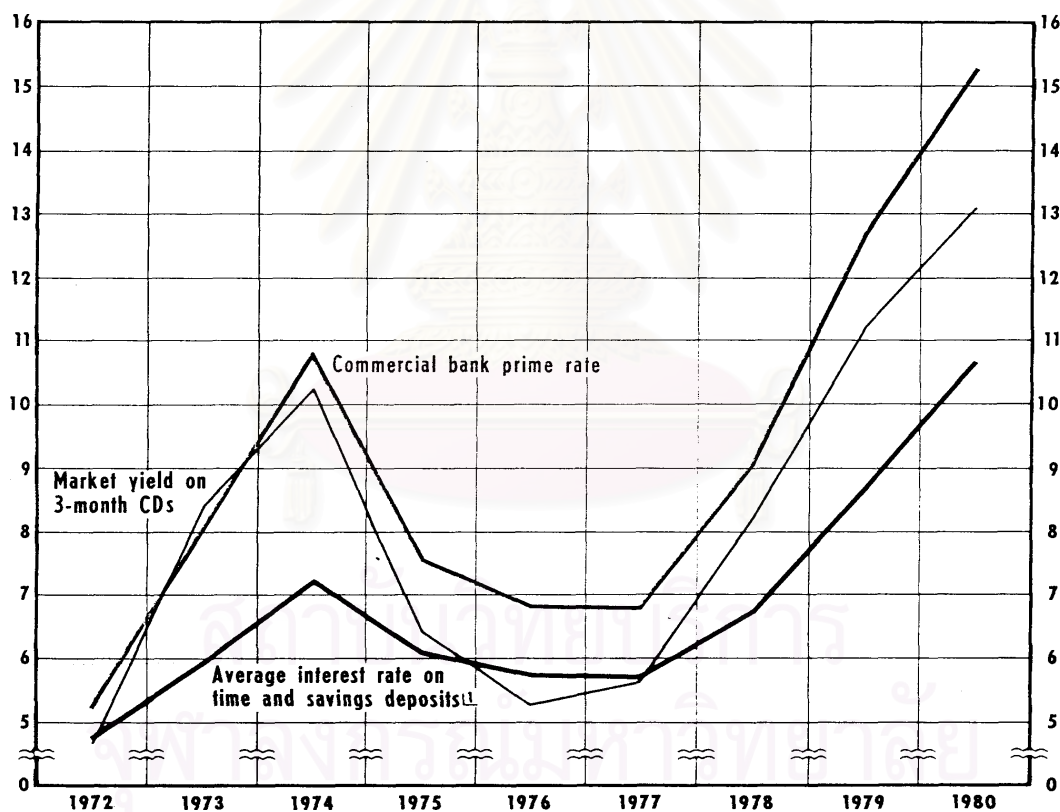

รูปที่ ก.5 รูปแสดงการเปรียบเทียบระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัย, ต้นทุนทางการเงินของ S&L⁸ และตัวเงินคั่งอายุ 10 ปี

⁸ Saving and Load Association

สิ่งที่เกิดขึ้นใน S&L แสดงอยู่ในรูปที่ ก.5 โดยจะแสดงถึงหลักฐานที่เกิดขึ้นจริงว่าจะเป็นไปได้ตามทฤษฎีไหนโดยในรูปที่ ก.5 จะประกอบไปด้วย ต้นทุนทางการเงินเฉลี่ยของ S&L, อัตราดอกเบี้ยของตั๋วเงินคลังอายุ 10 ปี และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัย ถ้าเป็นไปตามทฤษฎีสวนบวกเพิ่มแล้ว อัตราดอกเบี้ยเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัยลบกับต้นทุนทางการเงินเฉลี่ยของ S&L น่าจะมีความแตกต่างที่ใกล้เคียงกันในระหว่างปี 1966 ถึง 1980 แต่ปรากฏว่าในปี 1966 มีค่าความแตกต่างเท่ากับ 165 basis point⁹ และในปี 1980 มีความแตกต่างเท่ากับ 386 basis point นอกจากนี้พบว่าค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าแตกต่างของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัยกับต้นทุนทางการเงินเฉลี่ยของ S&L เท่ากับ 59 basis point ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าแตกต่างของอัตราดอกเบี้ยของตั๋วเงินคลังอายุ 10 ปี กับต้นทุนทางการเงินเฉลี่ยของ S&L เท่ากับ 27 basis point

Percent

รูปที่ ก.6 รูปแสดงการเปรียบเทียบระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์และประจำ, อัตราดอกเบี้ยเงินกู้เริ่มต้นของธนาคารพาณิชย์และอัตราดอกเบี้ยตลาดของ CD อายุ 3 เดือน

⁹ 1 เปอร์เซ็นต์ เท่ากับ 100 basis point

ในส่วนที่ ก.6 จะแสดงให้เห็นถึงผลที่เกิดขึ้นกับธนาคารโดยในรูปที่ ก.6 จะประกอบไปด้วย อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์และเงินฝากประจำ, อัตราดอกเบี้ยเงินกู้เริ่มต้นของธนาคารพาณิชย์ และอัตราดอกเบี้ยตลาดของ CD อายุ 3 เดือน โดยปรากฏว่าผลต่างระหว่างดอกเบี้ยเงินกู้เริ่มต้นของธนาคารพาณิชย์ กับ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ และ เงินฝากประจำเท่ากับ 49 basis point ในปี 1972 แต่ปรากฏว่าในปี 1980 เท่ากับ 461 basis point และนอกจากนี้พบว่าค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าแตกต่างอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เริ่มต้นกับอัตราดอกเบี้ยตลาดของ CD อายุ 3 เดือนเท่ากับ 73 basis point ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าความแตกต่างของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เริ่มต้นกับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์และเงินฝากประจำเท่ากับ 144 basis point ซึ่งจากหลักฐานปรากฏว่าเป็นตามทฤษฎีการแข่งขันของตลาดมากกว่าทฤษฎีสวนบวกเพิ่ม

สาเหตุของความล้มเหลวในนโยบายกฎระเบียบ Q

เหตุผลที่นโยบายกฎระเบียบ Q ไม่สามารถบรรลุตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้สามารถพิจารณาได้จากรูปที่ ก.3 แท้จริงแล้วการกำหนดอัตราเพดานดอกเบี้ยเงินฝากสำหรับธนาคารพาณิชย์ที่ระดับ r_B^0 นั้นไม่ได้เป็นหลักประกันว่าสถาบันการเงินอื่น ๆ จะสามารถระดมเงินฝากได้ที่ระดับ T_0 ด้วยการจ่ายดอกเบี้ยที่อัตรา r_T^0 ทั้งนี้เนื่องจากธนาคารพาณิชย์สามารถที่จะระดมเงินฝากเพิ่มขึ้นได้แม้ว่าจะถูกจำกัดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากก็ตาม โดยสามารถทำได้ด้วยการดึงดูดผู้ฝากเงินโดยไม่ต้องอาศัยอัตราดอกเบี้ยเป็นสิ่งจูงใจ แต่จะมีการใช้จ่ายในลักษณะต่าง ๆ แทน เป็นต้นว่า แจกของชำร่วยให้กับลูกค้าผู้มาเปิดบัญชี ให้บริการต่าง ๆ แก่ลูกค้าผู้ฝากเงินฟรี หรืออาจจะตั้งสาขาเพิ่มขึ้นในจุดที่ลูกค้าผู้ฝากเงินสามารถติดต่อได้โดยสะดวก เป็นต้น ด้วยวิธีการดังกล่าว ธนาคารพาณิชย์จึงสามารถแข่งขันกับสถาบันการเงินอื่น ๆ ทางด้านการระดมเงินฝากได้ และจะส่งผลทำให้เส้นอุปทานเงินฝากของสถาบันการเงินอื่น ๆ เลื่อนไปทางด้านซ้ายของเส้น $S(r_B^0)$ เนื่องจากกฎระเบียบ Q ได้กำหนดอัตราเพดานดอกเบี้ยเงินฝากของสถาบันการเงินอื่น ๆ ไว้ที่ระดับ r_T^0 ผลจากการที่เส้นอุปทานเงินฝากเลื่อนไปทางซ้ายมือจะทำให้ปริมาณเงินฝากและสินเชื่อของสถาบันการเงินอื่น ๆ ลดลง และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัยจะเพิ่มสูงขึ้น อย่างไรก็ตามก็ดี สถาบันการเงินอื่น ๆ ก็สามารถที่จะใช้กลยุทธ์แบบเดียวกันกับที่ธนาคารพาณิชย์ใช้ได้ ซึ่งก็จะทำให้เส้นอุปทานเงินฝากของธนาคารพาณิชย์เลื่อนไปทางซ้ายได้เช่นกัน

เมื่อมาถึงจุดนี้ เรายังไม่ได้ชี้ให้เห็นว่าอัตราดอกเบี้ยอื่น ๆ นอกเหนือจากอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารพาณิชย์และของสถาบันการเงินอื่น ๆ จะส่งผลกระทบต่อเส้นอุปทานเงินฝากของ

สถาบันการเงินทั้งสองประเภทได้อย่างไร เมื่อใดก็ตามที่อัตราดอกเบี้ยของหลักทรัพย์ประเภทต่างๆ เช่น ตัวเงินคลังเพิ่มสูงขึ้นเหนืออัตราผลตอบแทนดอกเบี้ยเงินฝากของทั้งธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินอื่น ๆ การขยายตัวของเงินฝากประจำและออมทรัพย์ของสถาบันการเงินทั้งสองประเภทจะชะลอลง ผลกระทบดังกล่าวสามารถแสดงให้เห็นได้โดยพิจารณาจากรูปที่ ก.3 สมมติว่าอัตราดอกเบี้ยของตัวเงินคลังเพิ่มสูงขึ้นเมื่อมีการเพิ่มขึ้นในอุปสงค์ต่อเงินกู้ของทั้งธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินอื่น ๆ การเพิ่มขึ้นของอัตราดอกเบี้ยของตัวเงินคลังจะส่งผลให้เส้นอุปทานเงินฝากของสถาบันการเงินทั้งสองประเภทเลื่อนไปทางซ้ายมือ และเนื่องด้วยสถาบันการเงินทั้งสองประเภทมีอัตราผลตอบแทนเงินฝากที่ระดับ r_B^0 และ r_T^0 ตามลำดับ สถาบันการเงินทั้งสองประเภทจึงไม่สามารถที่จะตอบสนองต่อภาวะดังกล่าวได้ด้วยการประกาศขึ้นอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก ด้วยเหตุดังกล่าว ปริมาณเงินฝากของสถาบันการเงินทั้งสองประเภทจึงหดตัวลง และส่งผลให้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นมากกว่าระดับในกรณีที่สถาบันการเงินทั้งสองประเภทสามารถปรับเพิ่มอัตราดอกเบี้ยเงินฝากได้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้วิจัย

นายไพรพงศ์ ชัศวศิริเลิศ เกิดเมื่อวันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2519 จังหวัดกรุงเทพฯ สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีบริหารบัณฑิต ภาควิชาการเงินการธนาคาร คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2540 และได้เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี 2541

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย